

Mestská zeleň – Košice / 2

Návrhová časť

**Na budúcnosti je najbáječnejšie to, že ju môžeme sami vytvárať.
Charles Handy**

Obsah

9. Návrhová časť:	158
9.1. Základné informácie o stave a návrhu zelene	160
9.2. Návrh urbanistickej "zelenej" koncepcie mesta s výhľadom do roku 2030	162
9.2.1. Návrhy na podporu hlavnej urbanistickej osi - ulica Hlavná	166
9.2.2. Návrhy na podporu ďalších významných kompozičných osí	166
9.2.3. Návrhy na podporu hlavnej zelenej osi - rieka Hornád:	170
9.2.4. Návrhy na podporu ďalších zelených koridorov v urbánnom systéme:	172
9.2.5. Návrhy na ochranu veduty, priehľady, výhľady, dominanty:	174
9.2.6. Systém sídelnej zelene v základných číslach	176
9.2.7. Parky i ekologicky významné plochy spolu:	181
9.2.8. Návrhy na podporu peších trás a cyklistických trás vedúcich cez mesto:	211
9.2.9. Návrhy na využitie rekreačného potenciálu :	214
9.2.10. Rekreačné lesy a lesy intenzívne využívané:	215
9.2.11. Prvky MÚSES v urbánnom systéme a podpora prvkov ÚSES:	218
9.3. Návrh na riešenie miest konfliktu a obmedzení v prospech systému sídelnej zelene:	220
9.4. Návrhy pre jednotlivé mestské časti	223
10. Regulatívy v prospech rozvoja plôch zelene:	Chyba! Záložka nie je definovaná.
10.1. Návrh zelene v jednotlivých funkčných zónach v rámci urbánneho systému	Chyba! Záložka nie je definovaná.
10.2. Z – plochy zelene v zastavanom území mesta (v urbánnom prostredí)	Chyba! Záložka nie je definovaná.
10.3. K – plochy vegetačných štruktúr v krajine (v prírodnom prostredí)	Chyba! Záložka nie je definovaná.
11. Návrhy na ďalšie opatrenia:	Chyba! Záložka nie je definovaná.
11.1. Návrh na vypracovanie ďalších dokumentácií: ÚPD, UAS, KUŠ, KAŠ, PD	Chyba! Záložka nie je definovaná.
11.2. Vegetačné prvky a plochy navrhnuté na legislatívnu ochranu:	Chyba! Záložka nie je definovaná.
11.3. Navrhované verejno-prospešné stavby:	Chyba! Záložka nie je definovaná.

Zoznam obrázkov a tabuliek uvádzaných v texte:

- Obr.č.94 Predpokladané rozšírenie súčasného zastavaného územia do roku 2030
- Obr.č.95 Podpora jestvujúcej urbanisticko-krajinárskej kompozície novými prvkami
- Obr.č.96 Pomer jestvujúcich a navrhovaných plôch zelene
- Obr.č.97 Návrh systému zelene z hľadiska dostupnosti – indikátor TUR
- Obr.č.98 Stav a návrh alejí – podporujú hlavné dopravné osi a miestne komunikácie
- Obr.č.99 Premena toku rieky Hornád v čase a návrh na jeho využitie
- Obr.č.100 Predpokladaná komponovaná krajina a vyhliadkové body
- Obr.č.101 Súčasný parky a parkovo upravené areály ako jadrá systému sídelnej zelene
- Obr.č.102 Jestvujúce parky a potenciál pre nové parky i vo výhľadovom období
- Obr.č.103 Potreba budovania parkov na základe vyššie uvedených kritérií (dostupnosť a sústredenie obyvateľov)
- Obr.č.104 Obrázok dokumentuje navrhovanú lokalizáciu nových parkov a lesoparkov
- Obr.č.105 Obrázok dokumentuje návrh postupnej výstavby parkov
- Obr.č.106 Priechodnosť mesta pešími trasami i rozvoj cyklistických chodníkov
- Obr.č.107 Príklad príľahlých plôch zelene k peším trasám:
- Obr.č.108 Rekreačný potenciál i možnosť rozšírenia športovo-rekreačných plôch na území mesta i v prírodnom prostredí.
- Obr.č.109 Obrázok dokumentuje rekreačné zázemie mesta Košice s vyhliadkovými bodmi
- Obr.č.110 Mapa dokumentuje rozdelenie navrhovaných plôch zelene na parkové a lesoparkové plochy
- Tab.č.20 Zmena indexu zelene do roku 2030
- Tab.č.21 Výmera jednotlivých kategórií zelene v rámci zastavaného územia mesta s výhľadom do roku 2030
- Tab.č.22 Plochy verejnej zelene – zastúpenie podkategórií s výhľadom do roku 2030
- Tab.č.23 Prepočet jednotlivých kategórií plôch zelene na 1 obyvateľa
- Tab.č.24 Nárast výmery plôch parkov a lesoparkov do roku 2030 za celé mesto
- Tab.č.25 Zmena stavu kategórie parky a lesoparky v rámci **súčasného** zastavaného územia do roku 2030 pre jednotlivé mestské časti
- Tab.č.26 Tabuľka uvádza jestvujúce parky a plochy systému sídelnej zelene
- Tab.č.27 Tabuľka uvádza konkrétne navrhované parky a lesoparky
- Tab.č.28 Zmena výmery plôch zelene v súčasnom zastavanom území v rámci jednotlivých MČ
- Tab.č.29 Zmeny, ktoré sú navrhnuté v rámci zelene pri zachovaní súčasného počtu obyvateľov v súčasnom zastavanom území
- Tab.č.30 Všetky plochy zelene v jednotlivých mestských častiach v rámci rozšíreného zastavaného územia do roku 2030
- Tab.č.31 Plánovaný podiel zelene v jednotlivých MČ, v rámci ich zastavaného územia s výhľadom do roku 2030
- Tab.č.32 Rozsah plôch parkových a lesoparkových v rámci plánovaného zastavaného územia do roku 2030
- Tab.č.33 Opatrenia sú pre jednotlivé mestské časti prioritné.
- Tab.č.34 Plochy odporúčané na vysporiadanie vlastníckych vzťahov

9. Návrhová časť:

„Nič sa kapitalistovi neoplatí lepšie, ako zdravé životné prostredie robotníkov“
(Anglickí továrníci, 1895)

Zhoršujúce sa životné prostredie a nedýchatelné ovzdušie na konci 19. storočia bol jeden z dôvodov uvedenia teórie „záhradných miest“ do realizácie. Po 100 rokoch sa ukazuje, ako nadčasové bolo vtedajšie vyhlásenie anglických továrníkov a ako nadčasová bola i teória záhradných miest. Táto teória v určitej modifikácii je stále aktuálna a je podporená ešte i ďalšími myšlienkami, teóriami, vyhláseniami, chartami európskymi dohovormi apod. Ochrana životného prostredia, diskusie o kvalite bývania tak naberajú na význame.

Najväčšou hrozbou posledných rokov pre ľudstvo je globálne otepľovanie, ktoré sa na lokálnej či regionálnej úrovni premieta oveľa razantnejšie, ako v priemernej hodnote (znamená to nárast priemernej ročnej teploty pre našu krajinu o +6 a viac °C!!). S otepľovaním atmosféry prichádzajú ďalšie hrozby, a to napr. privalové horúčavy (v roku 2012 zomrelo v Európe na prehriatie viac ako 7000 ľudí, privalové dažde (striedajú dlhé obdobia sucha), strata úrodnosti pôdy v dôsledku vysušania pôdy, nedostatku vlhky, zmena pôdneho edafónu, fyzických i chemických vlastností pôdy apod. Našťastie tieto zmeny sa dajú čiastočne eliminovať „stratégiou udržateľnosti“, „stratégiou adaptability“ a „strategickým hospodárením s povrchovou vodou“. Mesto Košice sa tiež prihlásilo k programu „Zdravé mestá“, mesto prevzalo certifikát „Zdravé mesto“ v roku 1999 a zapojilo sa tak do medzinárodnej siete zdravých miest, prihlásilo sa k medzinárodnej spolupráci a k plneniu programu a stratégie WHO, napríklad stratégie "Zdravie pre všetkých" apod. Stratégia mesta v tejto oblasti však nie je zverejnená. Stratégia WHO je založená na podpore kvality života, na udržateľnom rozvoji (podkladom je Agenda 21 a Miestne akčné plány) a na participatívnom plánovaní. Ak sa mesto zapojí do tejto siete, potom by i Strategický plán rozvoja mesta i územný plán mesta mali tento fakt akceptovať a stratégiu WHO akceptovať. Pre tvorbu územného plánu to znamená riešiť rozvoj mesta na princípe „udržateľnosti“, riešiť ochranu životného prostredia, tiež energetickú sebestačnosť (šetrenie zdrojov), podporiť alternatívnu dopravu, bezpečnosť, informovanosť ale i chrániť „ekologickú stopu mesta“. Rada EÚ schválila Obnovu stratégie pre udržateľný rozvoj, pretože v krajinách EÚ pretrvávajú neudržateľné trendy vo vzťahu ku zmenám klímy, k využívaniu energií, k prírodným zdrojom, k hospodáreniu na pôde, k doprave a mobilitě, k biodiverzite apod. Z uvedeného dôvodu Rada EÚ prijala „obnovenú stratégiu udržateľného rozvoja“ pre rozšírenú Európu, ktorá vychádza z pôvodnej stratégie prijatej v roku 2001.

V snahe vytvoriť čo najkvalitnejšie bývanie z hľadiska súčasných trendov v urbanizme v i v životnom prostredí (viď. Príloha 1 tejto štúdie), autori štúdie pristúpili (po podrobnej analýze) k návrhu opatrení, ktorými sledujú udržanie súčasnej kvality životného prostredia pre nasledujúce generácie a vytvorenie atraktívneho prostredia pre obyvateľov mesta. Štúdia je územnoplánovacím podkladom, ktorá na jednej strane prehľbuje informácie o zeleni v meste (tieto informácie mestu doteraz chýbali a tiež sú dôležité z hľadiska budúceho rozhodovacieho procesu) a na strane druhej hľadá nevyužitý potenciál a reálne možnosti, ako dosiahnuť stanovené ciele. Štúdia teda prináša nové pohľady, informácie, i prístupy k využitiu územia a k územnému rozvoju. Snaha autorov je k návrhom pristupovať „nezaťažene“, inovatívne s dlhodobou perspektívou. Štúdia do značnej miery akceptuje doteraz schválené

plány, avšak zároveň do nich vnáša nové pohľady a názory vyplývajúce zo súčasných trendov. Niektoré zmeny sa možno budú zdať radikálne a nereálne, avšak zhoršujúce sa podmienky pre život (a to i na Slovensku) si vyžadujú aktívny prístup k ochrane životného prostredia. Navrhované opatrenia sú v súlade s potrebami spoločnosti. Realizácia opatrení je vecou politickej vôle, participácie občanov, personálnych, organizačných i finančných možností. Navrhované opatrenia sú dlhodobého charakteru, nie je možné ich teda realizovať okamžite, avšak je možné ich etapizovať na určité časové úseky. Štúdia prináša i návrh na etapizáciu opatrení.

Hlavné ciele predkladanej štúdie:

- navrhnuť opatrenia, ktorými by sa podporila udržateľnosť súčasnej kvality životného prostredia v Košiciach a vytvorilo sa vyvážené prostredie pre nasledujúce generácie zohľadňujúc pri tom globálne zmeny životného prostredia a zároveň by sa územie mesta zatriktívnilo.
- eliminovať na lokálnej úrovni najväčšou hrozbou v súčasnosti, a to globálne otepľovanie, ktoré sa na lokálnej či regionálnej úrovni premieta oveľa razantnejšie, ako v priemernej hodnote (nárast priemernej ročnej teploty o 1,5°C znamená pre Slovensko nárast priemernej ročnej teploty o +5-6 °C!!), otepľovanie ďalej prináša teplé zimy, šírenie patogénnych organizmov, privalové horúčavy, privalové dažde, vysušenie pôdy, stratu úrodnosti pôdy, nástup invázných druhov flóry a fauny apod.
- vytvoriť dlhodobú stratégiu rozvoja zelene s ohľadom na klimatické zmeny, ale i na urbanisticko-architektonické a ekologicko-environmentálne aspekty, štúdia môže byť zároveň podkladom pre „stratégiu udržateľnosti“, „stratégiu adaptability“ a „strategické hospodárenie s povrchovými vodami“ apod.
- štúdia ako územnoplánovací podklad kladie dôraz na „zelený urbanizmus“, čo znamená vytvorenie plôch verejnej zelene s výmerou nad 0,5 ha v dostupnosti do 300 m.
- štúdia tiež kladie dôraz na ochranu a tvorbu prvkov zelene v prírodnom i urbánnom systéme tak, aby sa dosiahlo šetrné využívanie prírodných zdrojov a podpora kvality životného prostredia v meste.
- cieľom je vymedziť plochy pre zeleň v zastavanom území i vegetačné formácie v krajine, zlepšiť tak mikroklimu, hygienu prostredia ale i internú a externú atraktivitu územia a urbánny dizajn
- Návrhy vychádzajú zo súčasných podmienok, ale i z nových trendov smerujúcich k udržateľnosti kvality životného prostredia (ŽP) a života vôbec, smerujúcich k pohodovému bývaniu, k energetickej sebestačnosti, k ochrane vôd, ochrane pôdy, k psycho-somatickej relaxácii, k podpore prírodného a kultúrneho dedičstva, k prezentácii historických krajinných štruktúr apod.
- Návrhy vychádzajú z už založenej urbanistickej kompozície, avšak v niektorých miestach je navrhnutá zmena funkcie v porovnaní s plánmi v prospech zelenej infraštruktúry a kvality životného prostredia. Návrh akceptuje vo veľkej miere jestvujúci územný plán, avšak prináša i návrhy na zmenu funkcie územia v prospech zelene. Návrhy prichádzajú s novými pohľadmi na územie, napr. zachovanie krajinného rázu, vyzdvihnutie vyhlídkových bodov, zadržiavanie vody i v urbánnom systéme, eliminácia vizuálnych impaktov apod.

9.1. Základné informácie o stave a návrhu zelene

Základné informácie – globálne čísla:

- Rozloha celého riešeného územia: 24373,1 ha
- Zastavané územie v súčasnosti: 7059,78 ha
- Rozšírenie zastavaného územia do roku 2030 (podľa územného plánu): 10196,37 ha (vrátane ZOO a U.S.Steel)
- Predpokladané rozšírenie zastavaného územia: 3136,59 ha
- Predpokladaný nárast v %: 44%

A. Navrhované zmeny v rámci súčasného zastavaného územia:

- Plochy zelene v súčasnom zastavanom území celkom: 3514,96 ha
- Výmera zelene na 1 obyvateľa: 150 m²/ob.
- Plochy zelene v súčasnom zastavanom území do roku 2030: 3357 ha
- Pokles plôch zelene v súčasnom zastavanom území: -158,3 ha
- Pokles plôch zelene v %: 4,5%
- Výmera zelene na 1 obyvateľa (pri nezmenenom počte obyvateľov): 143 m²/ob.
- súčasný index zelene v Košiciach v súčasnom zastavanom území: 0,5
- predpokladaný index zelene v súčasnom zastavanom území: 0,48

Poznámka: pokles zelene vyplýva z predpokladaných investičných zámerov, ktoré sa dotknú i súčasných plôch zelene (viď územný plán). Treba však povedať, že ide o plochy, ktoré sú zväčša v súčasnosti nevyužívané, ruderalizované, rezervné. Spolu ide o plochy s výmerou 358,26 ha. Niektoré nevyužívané plochy štúdia navrhuje na parky, ale väčšina bude v rámci nových investičných zámerov zastavaná v súlade s územným plánom. Štúdia však navrhuje istý podiel zelene i v rámci tejto novej zástavby. Predpokladaný podiel zelene v rámci novej výstavby je započítaný v uvedených globálnych údajoch.

B. Rozšírené zastavané územie mesta do roku 2030:

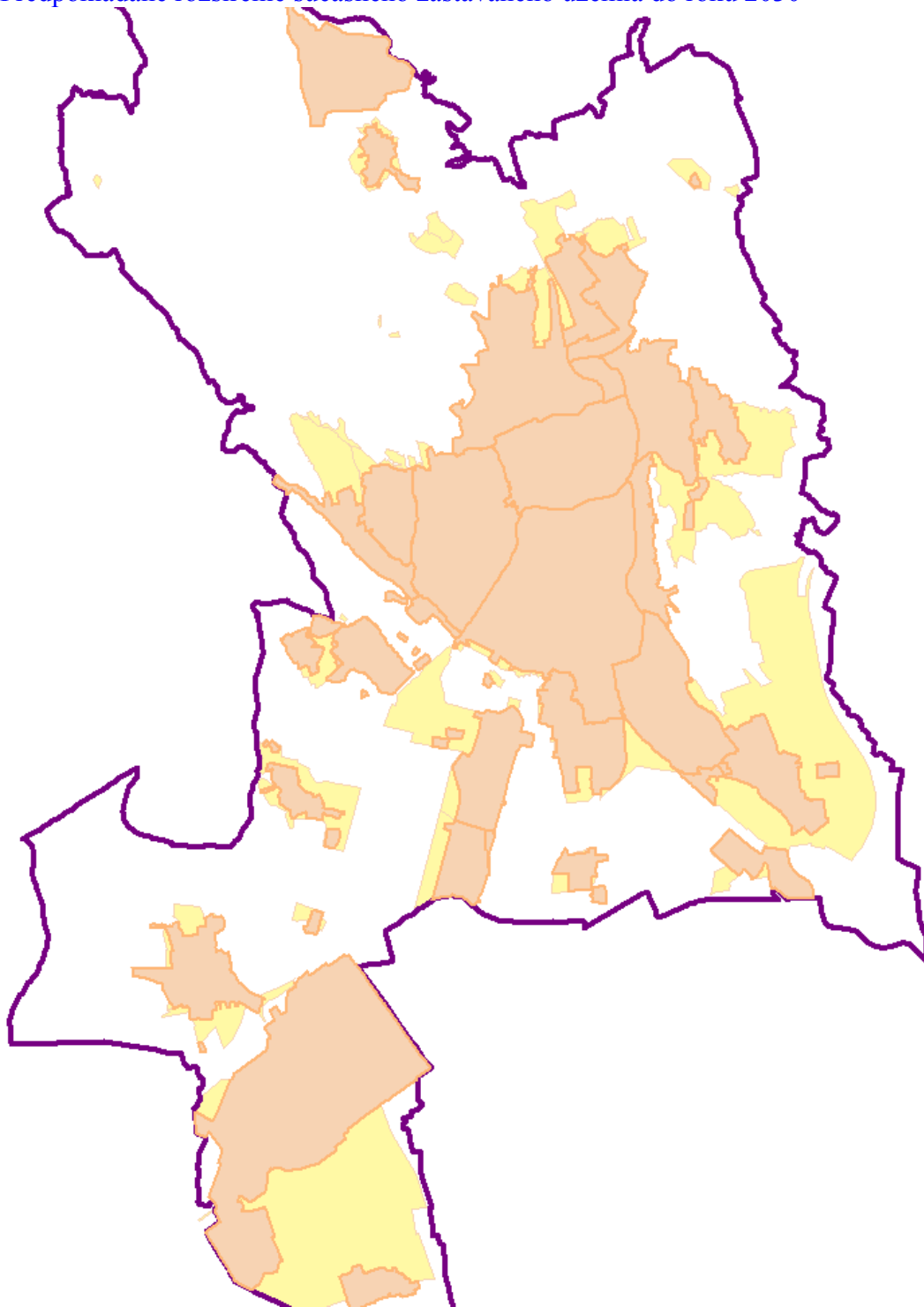
- Predpokladá sa rozšírenie v rámci súčasného prírodného prostredia: 3136,59 ha
- Plochy zelene spolu v rozšírenom zastavanom území do roku 2030: 1494,55 ha
- Predpokladaný počet obyvateľov v tejto časti: 45570
- Predpokladaný podiel zelene na 1 obyvateľa: 328 m²

C. Predpokladané údaje za celé mesto do roku 2030

- Celková výmera zastavaného územia mesta: 10196,37 ha
- Počet obyvateľov: 280 000
- výmera zelene v rámci zastavaného územia: 4897 ha
- Predpokladaný index zelene v návrhovom období do roku 2030: 0,48
- Predpokladaná výmera na 1 obyvateľa pri odhade 280000 obyvateľov: 175 m²/ob.

Vo výhľadovom období bude z prírodného systému vyňatých 3136,56 ha, z toho však cca 50% bude riešených ako urbánna zeleň rôznej kategórie a podkategórie.

Obr.č.94 Predpokladané rozšírenie súčasného zastavaného územia do roku 2030

Okrem vyššie uvedených informácií je potrebné spomenúť i urbanistické dominanty v krajine (mimo hraníc zastavaného územia) a navrhované plochy zelene pri týchto dominantách, pričom spolu ide o 0,82 ha plôch zelene.

Navyše štúdia predkladá i návrh na úpravu krajinnej štruktúry, pričom návrh rieši sprievodnú zeleň tokov, sprievodnú zeleň komunikácií, obnovu či udržanie pôvodných sádov, tiež

navrhuje zeleň na niektorých hraniciach medzi parcelami a „zelený prstenec“ okolo zastavaného územia. Podrobnejšia úprava krajinnej štruktúry si vyžaduje podrobnejšie prieskumy a spracovanie HTÚP – hospodársko-technických úprav pozemkov či Pozemkových úprav vrátane krajinárskych vegetačných štruktúr.

9.2. Návrh urbanistickej "zelenej" koncepcie mesta s výhľadom do roku 2030

Rozvojová os mesta Košice prebieha v smere východo-západnom, ale i v smere severo-južnom. Severojužná os je podporená i dominantnou prírodnou osou, ktorá je tvorená nadregionálnymi biokoridorom riekou Hornád. Mesto sa rozprestiera na obidvoch stranách rieky Hornád. Rozvoj mesta je determinovaný územím na sever od mesta, kde sa nachádzajú rozľahlé lesné porasty, ktoré sú súčasťou Čiernej hory a Volovských vrchov, z východnej strany mesto je obklopené Slánskymi vrchmi. Veľká časť lesov riešeného územia je tvorená rekreačnými lesmi, ktorých vlastníkom je mesto Košice. Mesto má výborné prírodné zázemie, uvedené pohoria tvoria jednak prstenec okolo mesta, jednak sú tu chránené územia a prírodné dominanty v podobe vrchov ako Hradová, Kamenný hrb, Košická hora a i.

Navrhovaná „zelená koncepcia“ (viď obr. nižšie) dopĺňa jestvujúci stav, pričom sa zameriava na štyri základné problémy systému zelene mesta Košice:

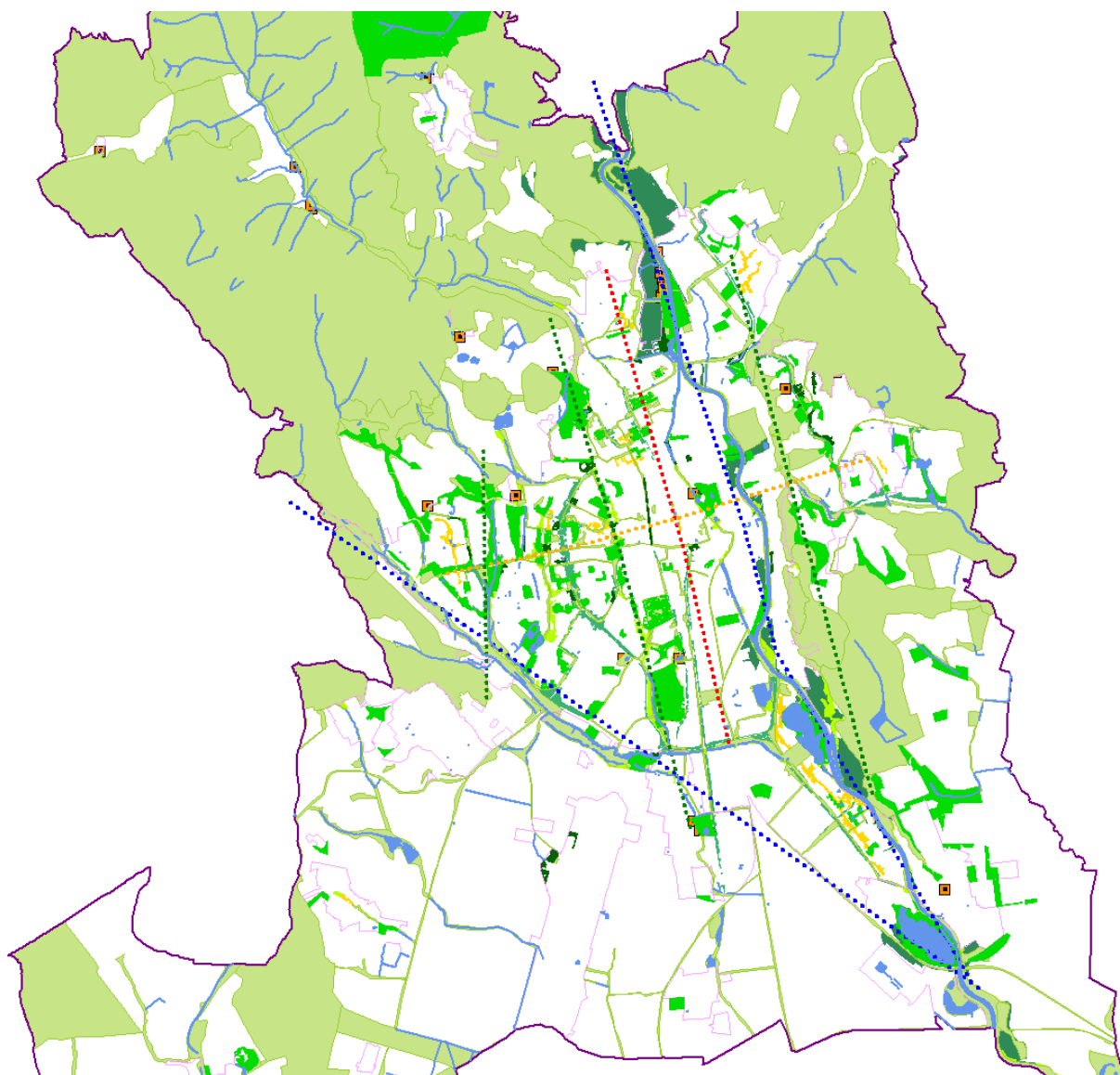
- *nedostatok parkov*, najmä veľkoplošných parkov s výmerou nad 2 ha, ale i menších parkovo upravených plôch a areálov s výmerou nad 0,5 ha (jadrá a subjadrá systém urbánnej zelene) – návrh využíva „rezervné“ plochy (nevyužívané plochy, brownfieldy apod.) v súčasnom zastavanom území na výstavbu parkových či ekostabilizačných plôch v súlade s dokumentom „Európska perspektíva územného rozvoja“, ktorý pojednáva i o dostupnosti plôch zelene s ekostabilizačnou i sociálnou funkciou pre obyvateľov. Štúdia prináša návrh na zriadenie parkov v systéme odporúčanej dostupnosti v závislosti od výmery do 300/500/1000 m. Návrh prezentuje potrebu vybudovania veľkého parku nad 10 ha a tento je situovaný v mieste súčasného koľajiska nákladnej stanice, ktoré je navrhnuté na likvidáciu
- *využitie rieky Hornád* v urbanizovanom území ako dominantnej prírodnej osi územia - sprístupnenie toku, jeho čiastočná renaturalizácia, doplnenie vegetačných formácií po oboch stranách toku, návrh tiež uvažuje so značným rozšírením plôch zelene okolo toku, s vybudovaním rekreačných zón, s promenádou, s cyklistickými trasami a pod., tým sa Hornád stane súčasťou sídelnej štruktúry, pritom však zostane „zelenou prírodnou osou mesta“
- *napojenie na prírodný systém mimo zastavaného územia* – podpora prvkov USES (biokoridorov, ktoré zasahujú do zastavaného územia) a podpora prímestských parkov a rekreačných lesov, ktoré podporujú rekreačný potenciál mesta
- *zelená kompozícia* – hlavná kompozičná os prechádza stredom mesta, daná je historickým vývojom mesta, zeleňou je podporená len čiastočne. Hlavnú zelenú os tvorí rieka Hornád. Ďalšie *zelené a modré kompozičné osi* sú definované plochami zelene v urbánnom prostredí popri komunikáciách a peších ťahoch, a tiež prítokmi rieky Hornád so sprievodnou zeleňou

Štúdia navyše definuje ďalšie prvky zelenej kompozičnej:

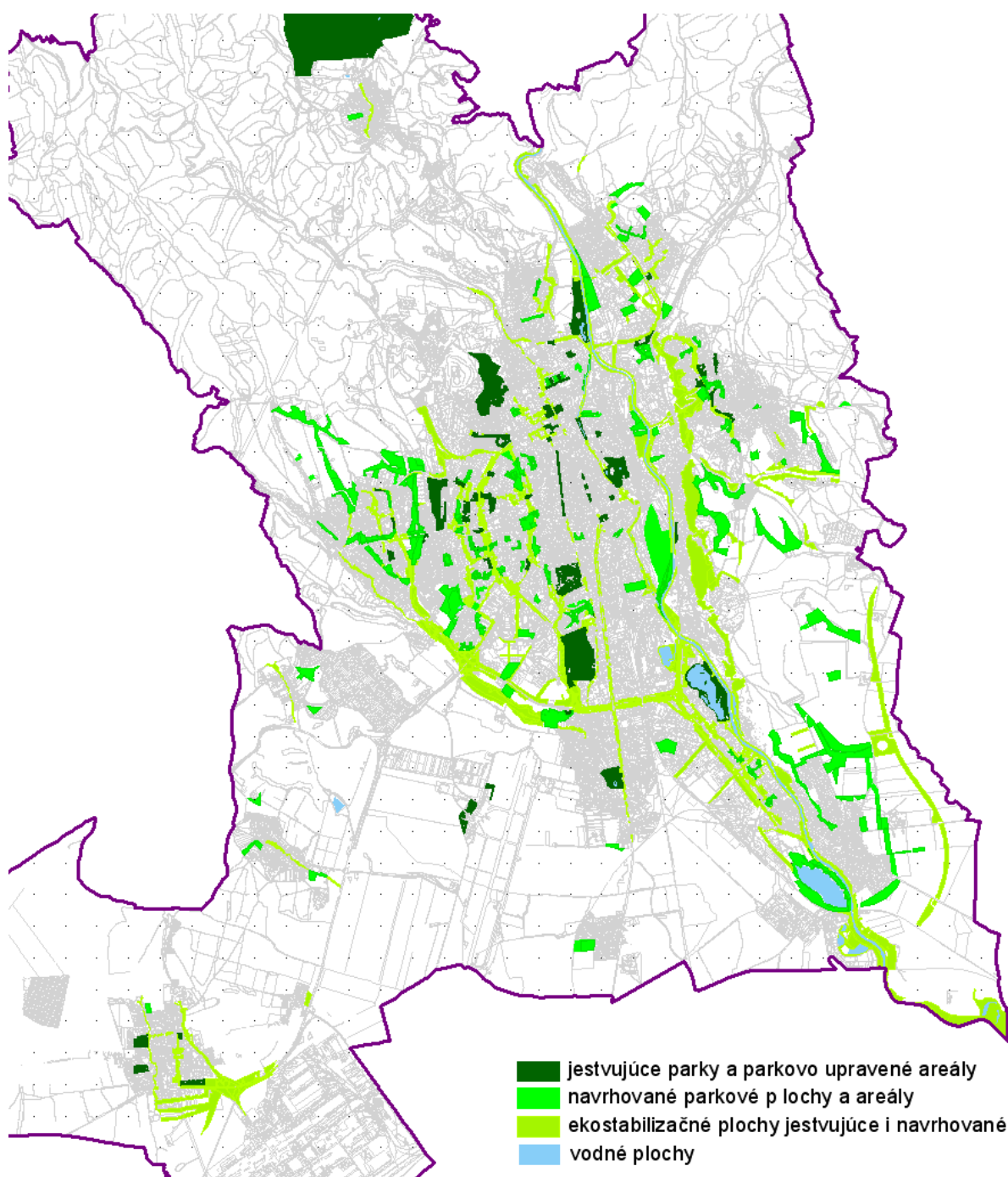
- *zelený prstenec* z južnej strany mesta (zastavaného územia) – návrh využíva Myslavský potok s jeho sprievodnými porastami na vytvorenie základnej línie prstenca a značne rozširuje sprievodnú zeleň, pričom časť zelene bude mať prirodzený charakter lužných lesov a časť bude vybudovaná ako rekreačný park prírodného charakteru

- nové plochy zelene v rámci územného rozvoja mesta do roku 2030. Návrh rieši plochy zelene tak, aby i v návrhovom období nové zóny mesta mali dostatok zelene. Vďaka územným možnostiam má mesto dostatočný potenciál pre územný rozvoj.
- nové rozvojové plochy systému zelene v rámci územného rozvoja: Nová rozvojová zelená os je jasne definovaná v MČ Krásna pri Novoveskom potoku, ktorý je prítokom rieky Torysa. ďalšia os vzniká sériou líniových parkov cez nové štvrte MČ Krásna a napojená bude na biocentrum s rekreačnou funkciou pri štrkovisku Krásna. Ďalšia líniová zeleň vznikne popri plánovanom dopravnom obchvate mesta Košice z jeho južnej a východnej strany, avšak nebude mať charakter parkových plôch, ale bude sa skôr jednať o sprievodnú zeleň komunikácií.
- plochy potenciálne pre rozvoj zelene - koľajisko nákladnej vlakovej stanice, ktoré v rámci štúdie navrhujeme na zrušenie a využitie pre rozvoj mesta v jeho zastavanom území,

Obr.č.95 Podpora jestvujúcej urbanisticko-krajinárskej kompozície novými prvkami

Obr.č.96 Kartogram dokumentuje pomer jestvujúcich a navrhovaných plôch zelene

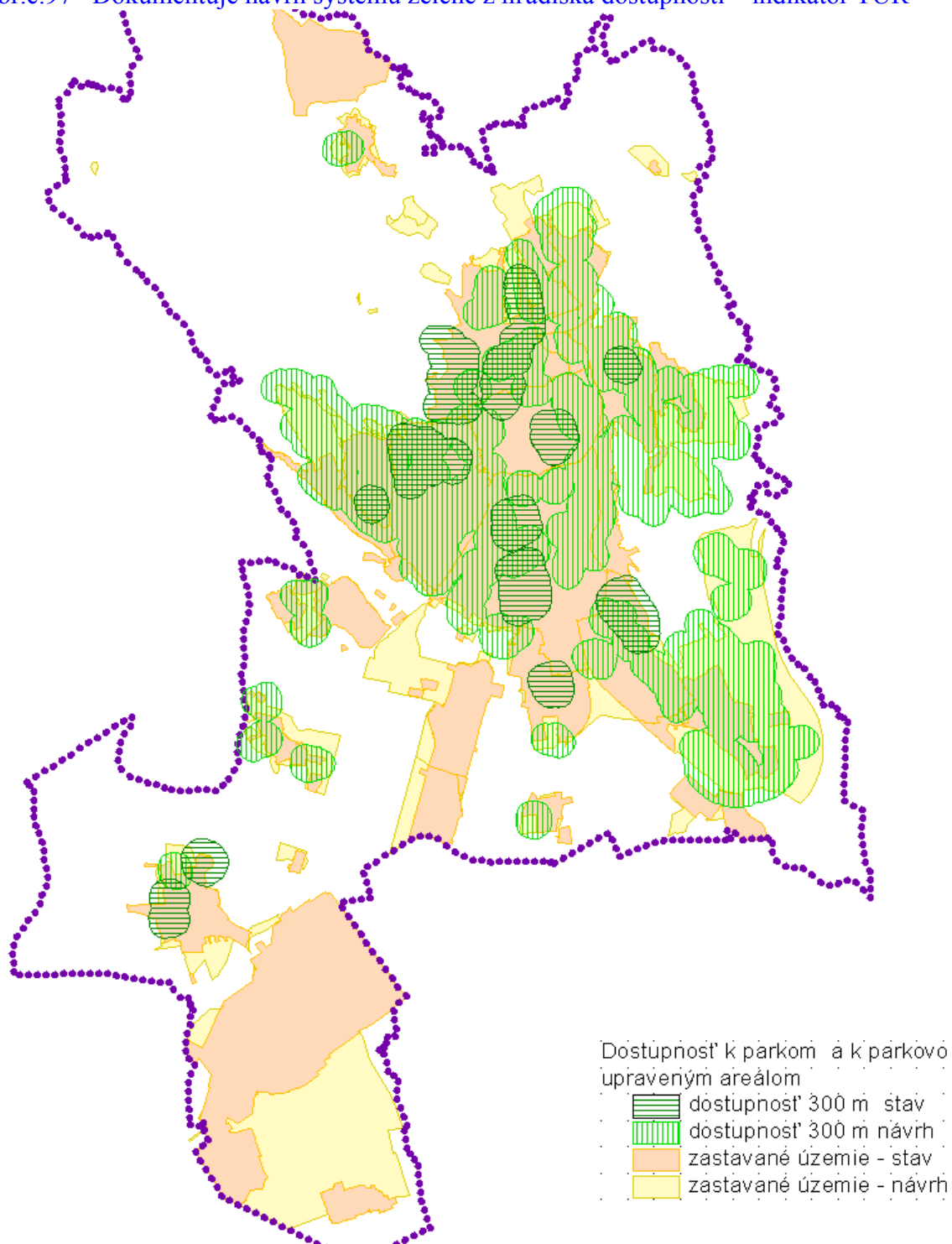

Limitujúcim faktorom pre rozvoj vegetačných formácií najmä na juhu riešeného územia je letisko (pre jeho premiestnenie nemá mesto priestorové možnosti) a U.S.Steel, ktorý tvorí i pohľadovú bariéru. V dlhodobom horizonte bude vhodné kolos železiarní prebudovať, hľadať nové funkcie, v rámci areálu posilniť plochy zelene a podporiť izolačnú zeleň po obvodě areálu ako i vybudovanie prímestského parku U.S.Steel na hranici MČ Šaca.

Jedným z indikátorov trvalej udržateľnosti rozvoja miest je indikátor č.4 „zeleň“ a jej dostupnosť, ktorý podporujú tiež Štandardy minimálnej vybavenosti obcí. Rozvoj miest sa

spája s kvalitným prostredím z hľadiska životného prostredia i s atraktivitou prostredia vrátane plôch zelene. Návrh akceptuje tieto odporúčania a nové parkovo upravené plochy a areály s výmerou nad 0,5 ha, ktoré predstavujú zároveň jadrá a subjadrá systému urbánnej zelene, rieši v dostupnosti 300 m. Nasledujúci obrázok dokumentuje navrhnutú situáciu v rámci zastavaného územia.

Obr.č.97 Dokumentuje návrh systému zelene z hľadiska dostupnosti – indikátor TUR

9.2.1. Návrhy na podporu hlavnej urbanistickej osi - ulica Hlavná

Hlavná urbanistická os mesta je vedená v smere severo-južnom a daná je najmä Hlavnou ulicou, ako nosnou osou historického jadra. Táto os sa formovala i vďaka prírodným podmienkam. Tak sa stalo, že hlavná urbanistická os je paralelná s hlavnou prírodnou (zelenou) osou územia, a tú tvorí rieka Hornád. Ulica Hlavná tvorí centrálny spoločenský priestor a zachovala si funkciu „promenády“. Súčasná podpora hlavnej urbanistickej osi: z hľadiska zelene je to líniová výsadba na ulici Hlavnej, plošné drobné parkové úpravy v uzlových bodoch (pri kaplnke sv. Michala, pri divadle a pri Immaculate) a pred Auparkom symetricky situované pamätníky padlým vojakom s plochami zelene.

Návrh:

Lipové aleje sú do daného priestoru prijateľné, hmotovo i druhovo vhodné, najmä v časti PRIORu a je potrebné ich udržiavať v dobrom kondičnom stave. Aleje sú v súčasnosti druhovo nesúrodé. Stromy boli vysádzané v roku 1996, výsadby sú komponované z javorov, jaseňov a líp v závislosti od priestorových možností. Globálne javory v danej lokalite však majú charakter krátkodobej dreviny, o cca 10-15 rokov bude potrebné zvažovať ich výmenu. Vhodnejšie sú lipy (menších kultivarov) ako globálne javory. Druhovo by bolo vhodné líniové výsadby zjednotiť. Priehľady na dominantné stavby zachovať. Park pri kaplnke sv. Michala si vyžaduje rekonštrukciu, najmä odstránenie "nových nánosov" a tiež revitalizáciu stromov. Park pri Divadle si vyžaduje odstránenie novotvarov i revitalizáciu stromov. Immaculata by mala zostať v pohľadoch a priehľadoch voľne pozorovateľným prvkom. Keďže pri sakrálnych prvkoch sa vysádzali stromy, je možné pripustiť i výsadbu líp, avšak tak, aby objekt zostal „voľný“. Nové úpravy je potrebné riešiť najskôr inventarizáciou drevín (popis a hodnotenie) a následne štúdiou. Vhodné je južnú časť Hlavnej ulice doplniť o stromy, najmä v časti parkoviska. Úprava pri pamätníkoch padlých zodpovedá dobe jej zakladania a ako „dobový akcent“ je vhodné ju obnoviť (najmä pôvodné oblúkovité výsadby smrekov) a udržiavať. Je to pekný príklad „socialistickej výsadby“. Všetky plochy na ulici Hlavnej je potrebné chrániť pred poškodením, záberom a tiež uplatniť na nich intenzívnu údržbu.

9.2.2. Návrhy na podporu ďalších významných kompozičných osí

Podpora kompozície rozšírením plôch zelene, prípadne výsadbou alejí:

- **Trieda SNP** - podporená je pomerne kvalitnými a širokými líniami zelene. Výsadby zodpovedajú dobe svojho vzniku a podmienkam, aké vtedy na stanovisku boli. Plochy i výsadby je potrebné chrániť, udržiavať a doplniť najmä prícestné plochy o veľkoobjemové dreviny. V súčasných výsadbách pri komunikácii prevažujú okrasné čerešne, brezy a javor jaseňolistý - dreviny krátkoveké. Ak sa má podporiť táto kompozičná os kvalitnými drevinami, potom je vhodné okolo cesty uplatniť postupne alejovité výsadby a použiť dreviny veľkokorunné, dlhoveké.
- **Južná trieda** - jej nevýhodou je výsadba okrasných čerešní, ktoré je potrebné pomerne skoro vymeniť. Výmenu bude potrebné realizovať jednorázovo, alejovitým spôsobom, voliť druh odolný na emisie z dopravy. Množstvo spevnených plôch je potrebné doplniť o stromy tak, že sa spevnené plochy narušia otvormi pre stromy. V uličnom trakte je možné použiť základné druhy stromov. Konkrétne miesto a druh určí štúdia.
- **Trieda KVP** - chrániť, udržiavať jestvujúce stromy, najmä však doplniť stromy na miesta, kde nie je zatiaľ výsadba stromov realizovaná, alebo je nedostatočná. Ihličnaté stromy je potrebné nahradiť stromami listnatými, ktoré lepšie znášajú emisný tlak. Plochy

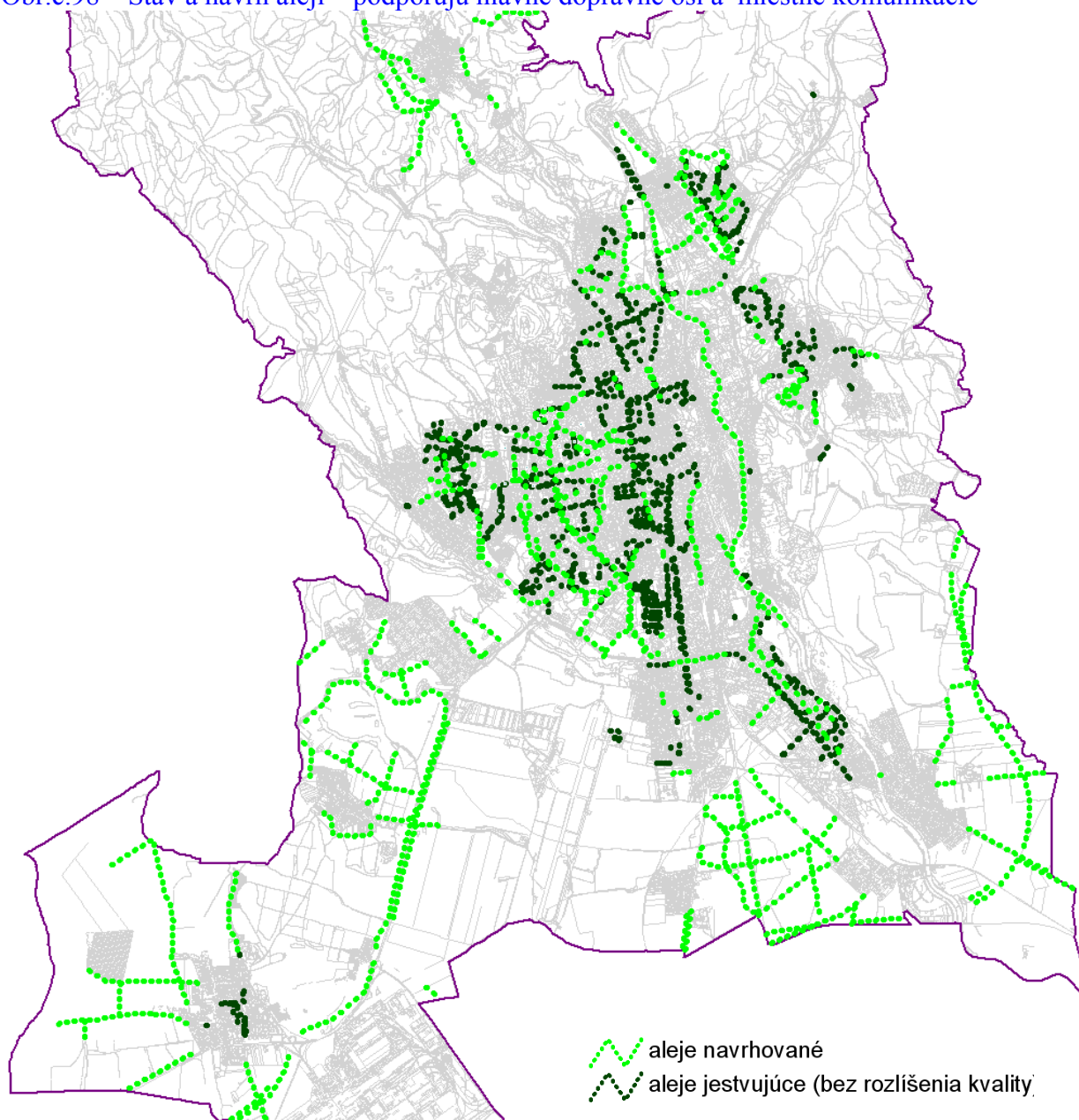
okolo triedy KVP sú dostatočne široké, aby plnili hygienickú funkciu, avšak ich je potrebné podporiť ďalšími výsadbami.

- **Moskovská trieda** - plochy zelene sú postačujúce pre výsadbu veľkokorunných stromov, avšak ich výsadba nie je realizovaná, alebo len čiastočne. Na tejto triede sú značné rezervy v podpore tejto východo-západnej kompozičnej osi a územný plán tu počíta s výstavbou parku. Táto štúdia plochu parku rozširuje, park bude rozdeľovať severnú a južnú časť KVP, park sa nachádza pri frekventovanej 4-prúdovej komunikácii. Zo strany komunikácie je potrebné vysadiť mohutnú hygienickú a protihlukovú bariéru, ostatné časti parku môžu byť rozvoľnené. Miesto prepojenia parku s hlavnou severo-južnou kompozičnou osou bude centrálnym bodom parku. Park je potrebné riešiť tematicky a inšpiratívne, prepojiť ho s vnútroblokovými plochami zelene. Park treba riešiť prioritne štúdiou. Je možné uvažovať i s objektmi vybavenosti v rámci parku takého typu, ktorý nenaruší pohodu priestoru.
- **Moyzesova ulica** - je súčasťou historického jadra. Výsadby v ulici majú historický kontext, ulica má podobu bulváru, je tu teda vytvorená prechádzková zóna široká cca 15-20 m, kde je chodník, aleje stromov, vybavenosť mobiliárov apod. Uličný priestor sa často mylne označuje za „park na Moyzesovej“. Napriek rekonštrukcii však tento priestor parkom nie je a nemá na to ani predpoklady. Rekonštrukciou uličný parter získal nový dizajn – akcent súčasnej doby, avšak stromy neboli dostatočne zohľadnené pri tvorbe parteru (resp. pri realizácii). Voľba drevín je správna a v súlade s dobou výsadiieb. Ulica je krásnou zelenou urbanistickou osou, ktorá je však ohrozená práve zníženou vitalitou stromov. Stromy je potrebné chrániť i legislatívne min. na lokálnej úrovni a je nevyhnutné ich odborne ošetriť (osloviť certifikovaných arboristov). Upraviť je potrebné i pôdne pomery.
- **Štúrova ulica** - je súčasťou hlavnej dopravnej tepny, stromy sú príliš zaťažené emisiami z dopravy. Voľba druhov drevín je správna, podporujú historické objekty, emisná záťaž však má vplyv na ich vitalitu. Je potrebné ošetriť nie len stromy, ale vykonať i revitalizačné opatrenia na plochách zelene a upraviť pôdne podmienky pre ďalší vývoj stromov. Chemická i fyzikálna úprava pôdy je nevyhnutá pre udržanie stromov na stanovisku.
- **Severný okraj historického jadra** - tvoria ho ulice Masarykova a Hviezdoslavova, kde sú vysadené najmä lipy a pagaštany. Výpad alejí je už značný, avšak výmena stromov nie je ešte potrebná, stromy je potrebné ošetriť, odstrániť imelo, redukovať koruny apod. Je však potrebné zmeniť aj podmienky na ich udržanie - uvoľniť stromy zo spevnenej plochy, upraviť pôdne podmienky v zelených pásoch na základe rozboru pôdy apod.
- **Toryská ulica** – výsadba stromov je z krátkovekých drevín. Po ich dožití bude potrebné jednorázovo odstrániť celú alej a nahradiť ju novou alejou. Vo východnej časti je potrebné založiť alejové výsadby a redukovať množstvo ihličnatých drevín.
- **Slanecká cesta** - unikátna topoľová alej je už za zenitom svojho vývoja. Bude potrebná jej výmena. Ideálne by bolo založiť nové aleje a k odstráneniu súčasných topoľov pristúpiť až po tom, čo nové stromy dosiahnu určité hmotové parametre. Podpora tejto urbanistickej osi je v súčasnosti veľmi výrazná až miestotvorná, tento moment je vhodné udržať.
- **Moldavská cesta** - napriek tomu, že predstavuje vstup do mesta od Rožňavy, napriek tomu, že je to intenzívne dopravne zaťažená komunikácia a teda i výrazná kompozičná os v smere juhozápadnom, nie je táto os podporená plochami zelene a ani výsadbou stromov. Územie pôsobí chaoticky, neusporiadane, zjednocujúci prvok zelene tu chýba.
- **Cesty E571** - po stranách cesty E571 sú zvyšky aleje, ktorá je postupne odstraňovaná, zostali viac-menej solitérne stromy. Obnova aleje je vhodná (a historicky pravdivá). Pri

ceste je vhodné tiež zdôrazniť jestvujúce križe výsadbou i miesto na zastavenie sa. Jedná o križe pri odbočke na Poľov a Ľudvíkov dvor. Tiež okružnú križovatku je potrebné preriešiť v súlade s novými trendmi v krajinách EU. Pri rešpektovaní trasy električiek plochu riešiť ako „vodné dielo“ z dôvodu ochladzovania prostredia.

- **Alejová ulica** - napriek názvu ulica nemá založené aleje, uličný parter je nesúrodý, chýba zjednocujúci prvok - zeleň. Stredom vedie električková trať, čo limituje využitie ulice ako bulváru. Sprievodnú zeleň tvoria len zatravnené pásy, prípadne živé ploty, stromy sú vysadené len ojedinele, alebo len z náletu. Stromy je však možné vysadiť po oboch stranách ulice. Pre výsadbu alejí je to dostatok priestoru (v závislosti od inžinierskych sietí, ktoré treba overiť) pre výsadbu veľkokorunných drevín. potrebné je spracovať štúdiu pre dotvorenie uličného parteru.

Obr.č.98 Stav a návrh alejí – podporujú hlavné dopravné osi a miestne komunikácie

Štúdia zelene mesta počíta s rozšírením alejových výsadiieb ako v zastavanom území, tak i v prírodnom prostredí. Spolu by malo do roku 2025 pribudnúť cca 80 km alejí. Aleje by tvorili jednak prepojujaci prvok medzi jednotlivými plochami zelene, ale tiež by výborne podčiarkli historické jadro, cesty v krajine, vodné toky, urbanistickú kompozíciu a prispeli by k hygiene prostredia. Najväčšie výsadby by sa mali realizovať pri hlavných dopravných trasách a pri rieke Hornád. 80 km alejí predstavuje orientačne výsadbu cca 10 tis. stromov.

Aleje v krajine:

- zeleň pri **rýchlostných komunikáciách**: ochranné pásmo R-komunikácií je 100 m od osi vozovky a platí mimo zastavaného územia. Toto ochranné pásmo je tak veľké, že nie je možné prilahlé pozemky využiť na tvorbu zelene a zároveň dochádza k likvidácii zelene v ochrannom pásme. Keďže legislatívu je potrebné akceptovať, tak musíme konštatovať, že cesty zostanú bez zelene. Samozrejme, v iných krajinách (a to i v blízkych krajinách ako Maďarsko, Česko...) asi majú inú legislatívu, keďže stromy pri cestách vo veľkej miere zostávajú. Návrh: ako prioritu je potrebné zmeniť legislatívu. Je potrebné nadradiť kvalitu životného prostredia nad technické dielo, teda stromy nad ochranné pásmo ciest. Nie je možné, aby plochy okolo R-komunikácií zostali bez zelene. Pri R2 bola v minulosti vysadená alej, dnes je z nej len torzo, avšak jej opätovná výsadba je veľmi potrebná. Okolo R2 by nemala byť realizovaná výsadba, ako pri iných rýchlostných komunikáciách (paušálna), ale výsadba by mala akceptovať „historické väzby“ (nadviazať na pôvodnú výsadbu stromov), tiež by mala podporiť krajinný ráz (v ČR sa výsadby a trasovanie ciest hodnotí i z hľadiska krajinného rázu), mala by akceptovať z vybraných bodov prírodné a urbanistické dominanty apod.
- zeleň pri **ceste I. triedy**: ochranné pásmo cesty I.triedy je 50 m od osi vozovky a platí to mimo zastavaného územia. Opäť je potrebné zmeniť legislatívu, aby sme mohli kvalitnejšie riešiť krajinnú štruktúru a využiť plochy zelene okolo ciest na budovanie izolačných a hygienických pásov zelene. V súčasnosti platí ochrana technického diela pre ochranu životného prostredia.
- zeleň pri **ceste II. a III. triedy**: ochranné pásmo cesty II.triedy je 25 m od osi vozovky a cesty III. triedy 20 m od osi vozovky. Opäť je potrebné zmeniť legislatívu v prospech ŽP a ekologickej stability krajiny. Plochy okolo ciest je potrebné využiť na budovanie zelene, avšak nie paušálne, ale tak, aby sa podporil krajinný ráz. Stromy treba do krajiny vrátiť, a to najmä na Východnom Slovensku, kde ešte tento fenomén, budovaný od čias Márie Terézie, je zachovaný. Mária Terézia výnosom stanovila, ktoré druhy ku ktorým cestám sa budú sadiť i v akej vzdialenosti od krajnice i v akom rozstupe. To sa prakticky uplatňovalo až do roku 1948, a potom ešte zvykovým právom do konca 70-tych rokov 20.storočia. Odvtedy zákonodarcia názory ekológov či iných profesií ignorujú. Cesty II. a III.triedy sú vo vlastníctve kraja, KSK je teda oprávnený vyjadrovať sa k výsadbám i obstarávať projektovú dokumentáciu a realizovať výsadby.
- **miestne komunikácie** mimo zastavaného územia majú ochranné pásmo 15 m od osi cesty. Ochranné pásma sú územia s určitým obmedzením pre výstavbu či výsadbu drevín. Pozemky nie sú vykupované vlastníkom cesty ani v prípade novej výstavby. Za úvahu stojí využiť inštitút Pozemkových úprav pre riešenie zelene popri cestách, prípadne výsadby riešiť v rámci HTÚP (Hospodársko-technické úpravy pozemkov) po dohode s vlastníkmi a užívateľmi pôdy. Vykupovanie ochranných pásiem a územia pre aleje asi neprichádza do úvahy. Teoreticky by sa ešte mohlo uvažovať s účelovým vykúpením pásu zeme pre výsadbu alejí, krovín a pre inžinierske siete po zmene legislatívy. Reálnejšie je uvažovať s výsadbami len na existujúcich verejných pozemkoch, to je však dlhodobá vízia.

Dodržiavanie ochranného pásma vedie v poľnohospodárskej krajine k tvorbe „mesačnej krajiny“, resp. k tvorbe „kozmickeho“, teda prázdneho priestoru. V úsekoch, kde je les, odstránenie stromov v ochrannom pásme je síce drastický zásah do porastu, ale aspoň zostane okolo cesty zeleň. V poľnohospodárskej krajine však zeleň nezostane. Odstraňovanie stromov má negatívny vplyv na verejnú i vodnú eróziu (odnos pôdných častíc z polí, zmyv pôdy na cesty apod.), na hygienu prostredia (zvýšené množstvo tuhých znečisťujúcich látok v ovzduší, viac patogénnych mikroorganizmov v ovzduší, zvýšené množstvo peľových zŕn – to má vplyv na alergikov, astmatikov apod.). Výsadba stromov pri cestách nie je riešiteľná, kým sa nezmení zákon. Na zmenu zatiaľ nemajú vplyv ani štúdie, ktoré dokazujú, že ak sa pri ceste nachádzajú stromy, šoféri jazdia pomalšie a ohľadupľnejšie. Tieto štúdie (ČR, Nemecko, USA) nie sú brané do úvahy. Výsadba zelene v ochrannom pásme tak zostáva len zbožným želaním. I obrázok vyššie v súčasnosti nebude možné realizovať (zmena vlastníctva pôdy za ochranným pásmom je problém), a tak i výsadba 10 tis. stromov asi nebude reálna. Je nevyhnutné vytvoriť celospoločenský tlak na zmenu legislatívy a STN.

9.2.3. Návrhy na podporu hlavnej zelenej osi - rieka Hornád:

Hornád tvoril prírodnú os mesta historicky. Jej záplavové územie bolo značne široké, preto mesto záplavové územia nevyužívalo a mesto vznikalo na stúpajúcich svahoch. Nasledujúci kartogram dokumentuje predpokladané záplavové územie storočnou vodou Q100, avšak je to len teoretický výpočet, ktorý nezohľadňuje napr. stavebné prekážky apod. Nad mestom vo vzdialenosti cca 20 km je vodná nádrž Ružín. Nie je spracovaný predpoklad záplavovej vlny a dopad na mesto Košice, ak by sa hrádza pretrhla a voda by sa valila údolím Hornádu. Vzhľadom na reguláciu rieky Hornád je v súčasnosti jej ekostabilizačná a rekreačná funkcia značne obmedzená a rieka neplní funkciu „biokoridoru“, ani funkciu „zelenej prírodnej osi“ a ani funkciu „urbánnej kompozičnej osi“, pretože rieka nie je do urbánneho systému vtiahnutá. Rieka je z veľkej časti obojstranne zregulovaná, príľahlé územie je zväčša zastavané po oboch stranách až po hrádzu. Krajina popri rieke vstupuje do zastavaného územia sprievodnou zeleňou rieky na severe pod Ťahanovcami a pokračuje rekreačnou zónou Anička až po most na Hlinkovej ulici. Ďalej je tok zregulovaný a prístupný je minimálne. Navyše súbežne s tokom sú trasované komunikácie (mimo areálu leteckej školy). Medzihrádzový priestor je veľkorysejší na pravom brehu Hornádu na konci koľajiska a širší je tiež v časti Krásna. V časti Nad jazerom je okolo toku vedená promenáda s korčuliarskou trasou a cyklistickou trasou, ktorá vedie do centra mesta. Prístup k toku je obmedzený, hrádze sú vysoké, (a neustále sa navyšujú), v časti Nad jazerom prístup obmedzuje len betónový múrik s funkciou protipovodňovej zábrany. Potenciál rieky nie je využitý, rieka nie je súčasťou urbánneho priestoru, ale pôsobí ako izolovaný prvok. Rieku s príľahlými plochami je potrebné formovať ako rekreačnú zónu v celom úseku prebiehajúcim mestom. Hornád ako prírodná kompozičná os v území prakticky nie je, tok je natoľko regulovaný, že má charakter „kanála“.

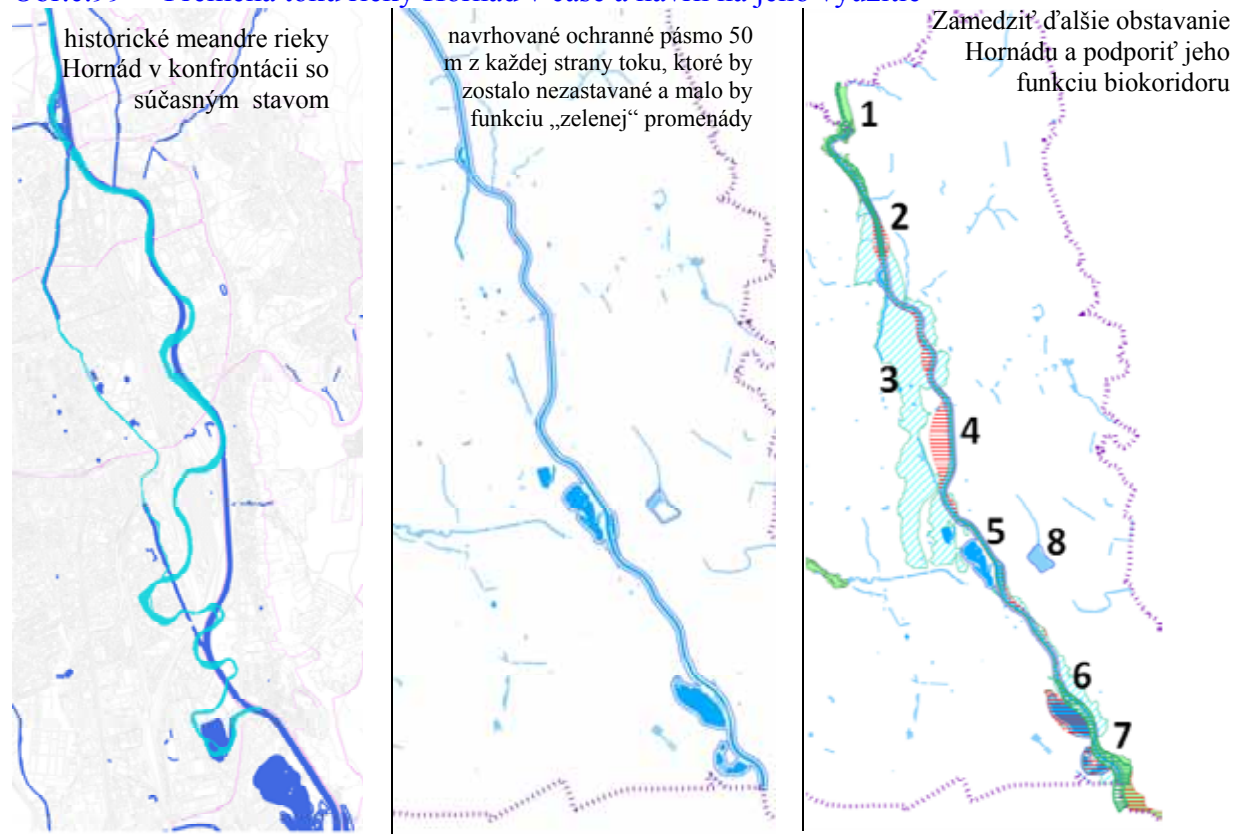
Návrh:

Je potrebné rieku oživiť, aspoň z časti renaturalizovať, plochy zelene okolo rieky rozšíriť, rieku formovať ako priestor pre krátkodobú rekreáciu, šport, relax, ako promenádu, ako pobytové plochy apod. Navyše je potrebné rieku meandrovať, a to jednak v jestvujúcom koryte (v častiach, kde nie je možné rozšírenie koryta rieky), jednak vytvoriť miesta pre uvoľnenie toku, jeho meandrovanie či dokonca pripustiť čiastočné vybrežovanie toku. Návrh tiež uvažuje s obnovou lužných lesov najmä v južnej časti riešeného územia, kde by bolo umožnené opäť vybrežovanie rieky a založenie lužných lesov. Tieto miesta by dali možnosť

prístupu verejnosti, kde by boli vybudované pozorovateľne, náučné chodníky, ostrovy oddychu, kde by mohla spodná voda voľne kolísat' apod. Obnove (zachovaniu) lužných lesov je potrebné venovať pozornosť až po sútok s riekou Torysou. V sútoku je potrebné zachovať jestvujúce porasty a zároveň uvažovať o ich rozšírení na úkor ornej pôdy. Pri jazere Štrkovisko Krásna je vhodné uvažovať s využitím Hornádu na vytvorenie areálu vodných športov, keďže Hornád má v súčasnosti dobré „zavodnenie“. Na hornom toku Hornádu nad Košicami je vodná nádrž Ružín využívaná pre vodnú rekreáciu. Na tento zámer by bolo vhodné spracovať overovaciu štúdiu.

Ochranné pásmo: ochrana vodných tokov a zariadení na nich je zabezpečená režimom v tzv. pobrežných pozemkoch. Pobrežné pozemky sú pozemky do 10 m od brehovej čiary pri vodohospodársky významnom vodnom toku, pozemky do 5 m od brehovej čiary pri drobných tokoch a pozemky pri ochrannej hrádzi do 10 m od vzdušnej päty hrádze. O výrube (zrejme aj o výsadbe) stromov a krov na pobrežných pozemkoch v záujme stability koryta vodného toku rozhoduje orgán štátnej vodnej správy. V zahraničí sa v rámci renaturalizácie v ochrannom pásme a dokonca i na svahoch koryta vysádzajú dreviny (ČR). Či to bude možné i na tokoch v okrese Košice nie je isté, v SR sú ochranné pásma tokov ťažko prekonateľné.

Obr.č.99 Premena toku rieky Hornád v čase a návrh na jeho využitie

Obrázok na pravej strane prináša niekoľko návrhov: 1-posilnenie lužných lesov okolo toku, 2–rozšírenie rekreačnej oblasti Anička, obojstranne prírode blízke úpravy, avšak s rekreačno-sportovým využitím, 3-záplavové územie pri Q100, ktoré je však potrebné preveriť a aktualizovať (pri jeho tvorbe neboli zohľadnené všetky bariérové prvky v území), 4 – červené plochy sú určené na vťahnutie toku do urbanistickej štruktúry, a to priorityne podporou zelene, sprístupnením toku, využitím na rekreáciu, meandrovaním toku v koryte i v

„novom koryte“ apod., 5-rekreačná vodná plocha Jazero akceptovať, 6-Štrkovisko, posilniť prírodný charakter, riešiť rekreačno-športové využitie zamerané na vodné športy, zastaviť zavážanie Štrkoviska, obmedziť výstavbu pri jazere, najmä jeho východnú a južnú časť venovať pre areál vodných športov, 7-podporiť lužné lesy, uvoľniť tok a vyčleniť plochy na vybrežovanie.

9.2.4. Návrhy na podporu ďalších zelených koridorov v urbánnom systéme:

- **Mlynský náhon** – je to nevyužitý potenciál mesta na vytvorenie rekreačnej plochy. V severnej časti Mlynského náhonu okolo toku je vhodné (napriek blízkosti bytových domov) vytvoriť promenádu v smere k rekreačnej zóne Anička, v rámci riešenia podporiť plochy zelene, chodníky, vybavenosť, verejné osvetlenie, zeleň zmeniť z medziblokového priestoru na priestor verejný, kvalitný, sprístupniť tok, doplniť vodu v Mlynskom náhone. Nateraz sú porasty nekonceptné, vybavenosť minimálna. Pritom Mlynský náhon a jeho okolie má historický kontext a dlhodobu snahu o úpravu (viď mostíky, lampy). Potrebná je úprava vodného režimu v Mlynskom náhone tak, aby Mlynský náhon bol naplnený, aby voda bola dostupná pre verejnosť a aby bola využiteľná ako prvok rekreácie. Územie formovať ako promenádu s celoročným využitím. Potrebné je vytvoriť tiež nadchod/podchod na ulicu Hlinkovú v smere do rekreačnej zóny Anička. Ulicu Ťahanovské riadky je vhodné ukládať a tiež doplniť o vegetačné prvky. Potrebné je tiež podporiť plochy zelene na Tyršovom nábreží. Tým sa Mlynský náhon stane opäť rekreačným miestom aspoň v úseku, ktorý nie je skanalizovaný (zatrubnený). Avšak odstránenie zatrubnenia Mlynského náhonu je potrebné ďalej zvažovať ako jednu z alternatív úpravy Mlynského náhonu. Je to prvok, ktorý iné mestá nemajú, a bol by to i výborný prvok pre externú atraktivitu mesta. Je potrebné spracovať opätovne štúdiu na zváženie možností využitia toku, jeho prezentovanie a podporu zeleňou a odklon dopravy z ulice Štefánikovej. Možnosť odklonu dopravy je potrebné overiť dopravnou štúdiou vzhľadom na intenzitu dopravy na ulici Štefánikovej. Riešením by bol i návrh pracovníkov Útvary hlavného architekta mesta Košice, a to prekrytie dopravy vodným kanálom (Mlynským náhonom). Mlynský náhon v južnej časti mesta (pri bitúnku) je odkrytý a nie je zatrubnený, avšak je len odtokovým kanálom pretekajúcim priemyselnou zónou. Táto pozícia nie je dôstojná a je potrebné sa vrátiť k predstave zelenej stuhy pretínajúcej mesto. Pri transformácii priemyselnej zóny na zónu bývania s vybavenosťou by takýto vodný prvok bol oživením priestoru a bol by vítaný. Je potrebné okolo Mlynského náhonu ponechať z každej strany min. 15-20 m široký zelený pás, podporiť tak sprievodnú zeleň vodného kanála, vytvoriť tiež v trase Mlynského náhonu dopravný koridor pre alternatívnu dopravu, podporený zeleňou, vybavenosťou, miestami oddychu, príslušnými parčíkmi apod. Tento návrh je možné riešiť v južnej časti, ale zatiaľ nie v celom úseku, preto návrh je potrebné overiť štúdiou a v priebehu času ju i realizovať. Priemyselnú zónu riešiť v budúcnosti tak, aby jednotlivé areály mali vytvorenú pohľadovú bariéru z vegetačných prvkov po ich obvode, a teda i zo strany Mlynského náhonu. Túto časť Mlynského náhonu následne prepojiť s parkom pri Hornáde (náhrada koľajiska). Ulicu Jarmočnú je možné už v súčasnosti podporiť výsadbou min. jednostrannej aleje, avšak treba overiť trasovanie inžinierskych sietí. Stále zostáva v pozornosti i alternatíva obnovy Mlynského náhonu v pôvodnej trase. Na dosiahnutie pôvodného stavu je potrebné opäť kanál zásobovať vodou o objeme 6 m³ tak, ako bol dimenzovaný, súčasný objem 0,5 m³ nie je dosť vody pre vytvorenie „živého toku“. Tiež prepojenie s rekreačným areálom Anička /Ryba je potrebné riešiť. Jednou z možností je vytvorenie ekoduktu (polyfunkčný prvok, nie len

pre flóru a faunu, ale i pre alternatívnu dopravu). Tiež „zúžený priestor“ pri Hlinkovej ulici uvoľniť v dlhodobom výhľade.

- **Čičkovský potok** - tvorí prírodnú os medzi MČ KVP a MČ Západ. Záujmovým územím z hľadiska podpory systému urbánnej zelene sú predovšetkým k nemu prislúchajúce svahy, ktoré je potrebné chrániť pred zástavbou a využiť v prospech kvality ŽP. V súčasnosti majú nejasnú funkciu, využívané sú čiastočne pre šport a čiastočne ako psia lúka. Táto plocha má však potenciál byť výraznou severo-južnou zelenou kompozičnou osou. Svahy je vhodné upraviť na parkové plochy terasovaním, premostením, vytvorením vyhliadky, prípadne vybudovať v časti svahov sady s funkciou verejnej plochy s vybavenosťou (podobne, ako Petřín v Prahe) apod. Práve členitosť terénu dáva výbornú možnosť na atypické riešenie parku a tvorbu dizajnerských prvkov. Zároveň by sa takto podporil biokoridor, teda je možnosť udržať prípadne dosadiť prírodné prvky okolo toku. Tok by bolo potrebné celoročne sprietočniť a následne ho využiť na hru s vodou v tomto parku. Tok je občas vysychavý, resp v letnom období nie je dostatočne zavodnený. Navyše voda priteká z územia so záhradami. Je potrebné overiť čistotu vody, riešiť znečisťovateľov vody, následne na toku riešiť retenčnú nádrž na tomto koryte, využiteľnú v období sucha pre oživenie parku „Čičky“. Popri toku je tiež vhodné vytvoriť pešiu trasu až k prameňu toku. V tomto duchu vytvoriť popri toku „zelený koridor“ i cez záhradkársku osadu Záhradkárska osada sa v súčasnosti transformuje na zónu bývania, pri transformácii je vhodné podporiť vytvorenie líniovej zelene popri toku i s chodníkom pre peších. Tok Čičky i park Čičky overiť krajinno-urbanistickou štúdiou.
- **Myslavský potok** - miestami je tiež regulovaný, prípadne i zatrubnený, ale veľká časť toku je priznaná, tvorí prírodnú os stredom MČ Myslava a obteká Košice z južnej strany. Potom má potenciál na seba naviazať ďalšie prírodné prvky, plochy zelene a významne sa podieľať na vytvorení zeleného prstenca z južnej strany mesta. Tok je nad obcou Myslava voľne meandrujúci s prirodzenými sprievodnými porastmi, avšak na prilahlých plochách je vybudovaná záhradkárska kolónia, o čistote toku v tomto úseku nie sú informácie. V centre MČ je už tok prísne zregulovaný, inak má prírodné koryto, čím jeho význam ako biokoridoru rastie. Na jeho podporu je potrebné využiť všetky prilahlé plochy zelene. Tok môže byť veľmi variabilný. V zastavanom území môže byť koncipovaný ako parkovo upravená plocha, v krajinnom prostredí môže podporovať ekologickú stabilitu krajiny. Vodný tok je využiteľný v urbánnom prostredí, avšak treba zabezpečiť jeho celoročnú prietoknosť možno i vybudovaním retenčnej nádrže nad obcou Myslava. Ideálne je nájsť plochy, kde by tok mohol vybrežovať a podporiť tak vývoj lužných porastov. Vhodné je hľadať spôsob renaturalizácie toku aspoň v častiach, kde tok neohrozuje stavby. Vhodné je tiež hľadať na hornom toku možnosť vytvorenia polderu, ktorým by sa zachytávali jednak prívalové dažde, jednak by sa voda z polderu postupne uvoľňovala a tok by mal tak viac vody v koryte najmä vo vegetačnom období. Naopak, v južnej časti mesta by mal byť tok ponechaný ako prirodzený i s porastami, tie je vhodné doplniť o nové výsadby a tým dať základ pre vznik zeleného prstenca na južnej strane mesta.
- **Čermel'ský potok** - bol v zastavanom území niekoľkokrát prekladaný a miestami prekrytý. Priteká z Čermel'skej doliny, kde nie je regulovaný. Regulácia toku cez zastavané územie ho zmenila na stoku, na kanál, ktorý nezodpovedá jeho identite v Čermel'skej doline. Je regulovaný a neplní funkciu biokoridoru, hoci je v MÚSES definovaný ako biokoridor. K regulácii došlo jeho preložením z pôvodnej trasy (ulica Komenského a Hlavná ulica) v smere k miestu, kde sa odráža od Hornádu Mlynský náhon. Čermel' teraz vyúsťuje do Hornádu zhybkou popod prívod vody z Hornádu do Mlynského náhonu. Čiže čistú vodu z Čermel'a (má zalesnené vodozberné územie) voda

potoka vteká do Hornádu a znečistená voda z Hornádu je privádzaná do mesta Mlynským náhonom. Vhodné je tento bod prebudovať a Čermel'ský potok znova zaústiť do Mlynského náhonu. Reguláciou stratil Čermel' na prirodzenosti i pôvabnosti. Navyše okolo toku sa neuvažovalo s plochami zelene. Vhodné je tok sprírodniť, to znamená odstrániť reguláciu aspoň v niektorých častiach, prípadne odstrániť pevné dno či svahy, hľadať možnosť rozšírenia plôch zelene okolo toku v detailoch. Potrebné je spracovať štúdiu na renaturalizáciu toku, zvážiť vybudovanie poldera na jeho hornom toku, tiež doplnenie sprievodnej zelene, v štúdiu zvážiť tiež využitie vody z toku na oživenie širšieho územia (zavlažovanie areálu Anička resp. Ryba) apod. V štúdiu riešiť územie min. od odbočky na Bankov.

- **Račí potok** – je tiež z časti prekrytý a bol i prekladaný. Jeho priznanie a prezentovanie je možné napr. pod Borovicovým hájom, kde sú okolo toku plochy zelene, ktoré by bolo vhodné preriešiť, upraviť a tok posilniť sprievodnou zeleňou, plochy zelene sformovať do parkovej úpravy. Pri dobrom riešení je možné okolo toku vytvoriť prechádzkovú trasu a prepojiť tak zóny bývania s Račím potokom a s Borovicovým hájom. Cez Popradskú cestu vytvoriť ekodukt a tým prepojiť Luník II. s budúcim parkom.

Ochrana mesta pred povodňou je jednou z priorít mesta, avšak zároveň je snaha začleniť vodné toky do urbanizmu, vnímať ich ako rovnocenný prvok urbánnej štruktúry mesta a vnímať ich ako rekreačný a životodarný prvok v urbanistickej štruktúre.

9.2.5. Návrhy na ochranu veduty, priehľady, výhľady, dominanty:

Panoráma starého, historického mesta vždy bola pri príchode do mesta jasne čitateľná. Rozvojom územia došlo k zastavaniu väčšiny výhľadov na mesto. Existujúce výhľady je potrebné o to viac chrániť a zachovať priehľady najmä na historické objekty, ale i na celú vedutu z vyhlídkových bodov. Za významné vyhlídkové body z tohto hľadiska je potrebné pokladať prioritne Hradovú, Bankov, okraj evanjelického cintorína, kostol na sídlisku Dargovských hrdinov, ai. Z uvedených bodov sú tiež jasné priehľady ponad mesto a definovateľné vizuálne impakty v pohľadových uhloch.

Pozoruhodné je množstvo sakrálnych objektov v riešenom území. V tomto smere bude vhodná ďalšia analýza územia, je pravdepodobné, že niektoré sakrálne prvky sa nachádzajú na vizuálne exponovaných bodoch, prípadne vytvárajú zatiaľ nedefinovanú krajinársku kompozíciu a je možné, že vizuálne súvisia so sakrálnymi dominantami mesta. Odhalenie takejto kompozície by bolo zaujímavé z hľadiska kultúrno-historického, z hľadiska rozvoja sakrálneho turizmu apod. Vhodné by bolo obnoviť narušenú kompozíciu v Šaci, kde od klasicistického kaštieľa viedla alej do krajiny smerom na západ. Jej obnova je však problémová, z časti je zablokovávaná novým výrobným areálom. S obnovou kompozície by musel súhlasiť majiteľ a musel by umožniť prechod cez areál.

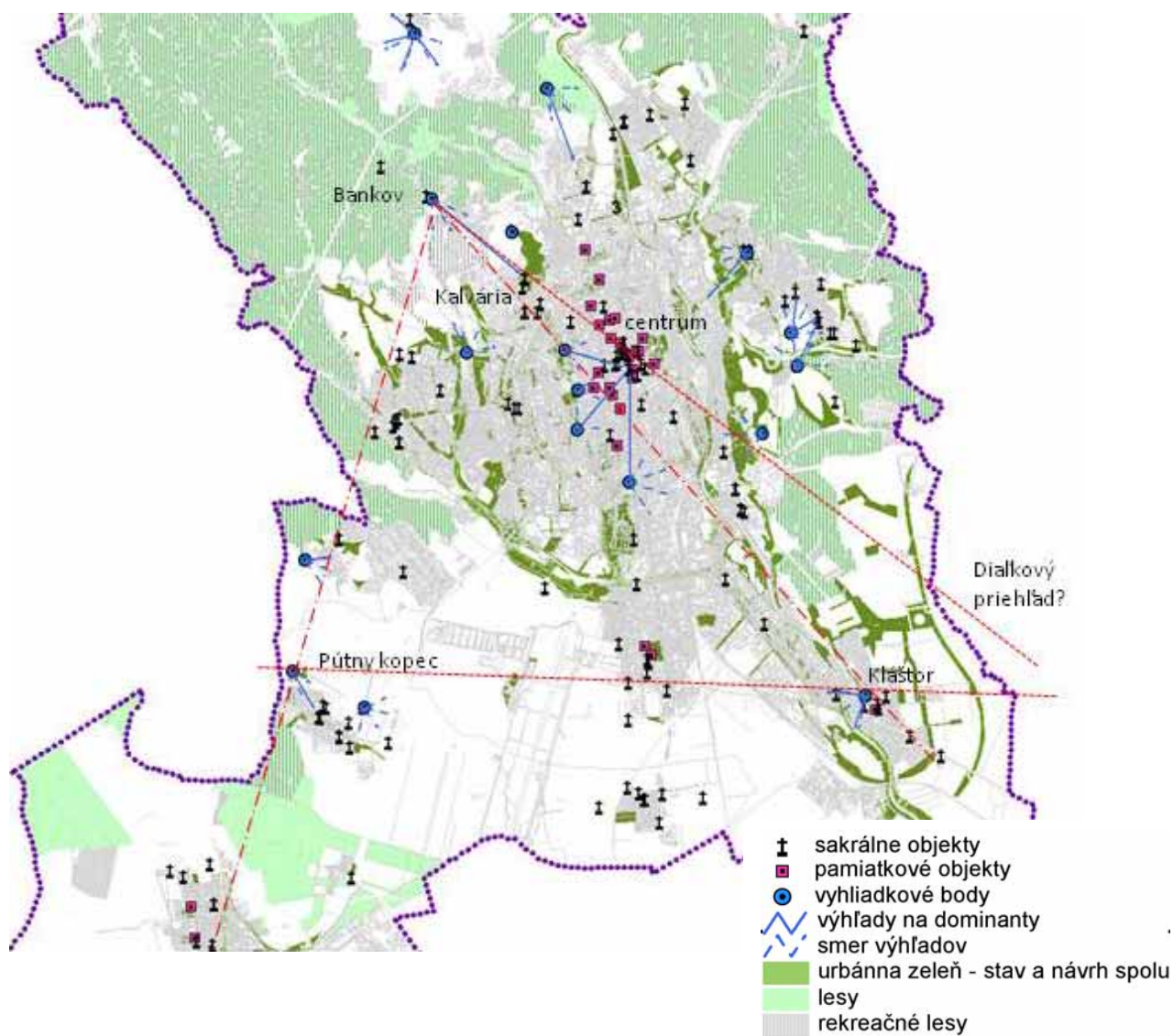
Návrhy:

- Do historického jadra by nemali byť osadené výškové objekty, ktoré by presahovali súčasnú výšku historických objektov, a pre zachovanie historických dominant ani stavby, ktoré by konkurovali kostolom. To sa týka i výsadby ihličnatých drevín.
- vyzdvihnúť vyhlídkové body, vytvoriť tu miesta oddychu s ďalekohľadmi, s informačnými tabuľami, s vybavenosťou
- v pohľadoch a priehľadoch eliminovať vizuálne impakty, napr. sídlisko Ťahanovce z vyhlídky na Hradovej pôsobí veľmi mohutne, neproporčne, preto je potrebné zeleňou (mäkkou zeleňou, teda listnaté stromy s oblými, ale mohutnými korunami) predsaadiť pred objekty, aby bolo sídlisko vizuálne aspoň čiastočne „zapojené do krajiny“. Tiež farebnosť

objektov voliť menej nápadnú. Ideálne je pre mesto Košice spracovať pre všetky sídliská (nie len pre sídlisko Ťahanovce) koncepty farebných riešení fasád.

- spracovať pasport vizuálnych impaktov a hľadať riešenia na elimináciu negatívnych objektov. V tomto smere je špecifický problém U.S.Steel, ktorý je akousi „technickou dominantou“ a „súčasťou“ mesta a bude si vyžadovať špeciálne riešenia prostredníctvom overovacích štúdií. Ochranný les pri tomto areáli je čiastočným riešením hlavne pri pohybe v blízkosti areálu. Vhodné je do celého areálu U.S.Steel tam, kde je to len trochu možné, vniesť vysokú zeleň, stromy veľkokorunné, výška cez 30 m. Tie by čiastočne mohli prekryť niektoré objekty v areáli a zároveň by mali hygienickú funkciu.
- spracovať analýzu krajiny z hľadiska vizuálnej exponovanosti a definovať komponovanú krajinu v širšom kontexte, predpoklad je, že tu bola vytvorená širšie komponovaná krajina, ako je riešené územie
- obnoviť púte na Pútny kopec na základe archívneho historicko-urbanistického prieskumu
- posudzovať investície i z hľadiska ochrany tradičnej veduty mesta, z hľadiska ochrany historických krajinných štruktúr i z hľadiska ochrany tradičného krajinného rázu apod.

Obr.č.100 Predpokladaná komponovaná krajina a vyhlídkové body

9.2.6. Systém sídelnej zelene v základných číslach**Tab.č. 20 Zmena indexu zelene do roku 2030**

MC	KOŠICE - Mestská časť	Výmera zelene v MČ v ha	zastavané územie	index zelene - výhľad v r. 2030	Index zelene – stav 2013	Porovnanie k roku 2030
1	Džungľa	15,49	46,9	0,33	0,33	-
2	Kavečany	358,82	412,75	0,87	0,91	-
3	Sever	344,30	617,57	0,56	0,53	+
4	Sídliisko Ťahanovce	103,78	248,31	0,42	0,51	-
5	Košice - Staré mesto	127,31	433,93	0,29	0,3	-
6	Ťahanovce	106,07	214,6	0,49	0,51	-
7	Lorinčík	59,36	60,2	0,99	0,75	+
8	Luník IX	21,88	34,82	0,63	0,59	+
9	Myslava	145,31	255,01	0,57	0,67	-
10	Pereš	97,96	162,81	0,60	0,76	-
11	Poľov	209,14	360,87	0,58	0,27	+
12	Sídliisko KVP	81,27	173,62	0,47	0,53	-
13	Šaca	980,91	2453,03	0,40	0,36	+
14	MČ Košice - Západ	285,71	543,47	0,53	0,56	-
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	153,10	468,59	0,33	0,6	-
16	Košická Nová Ves	176,19	243,89	0,72	0,59	+
17	Barca	403,74	845,79	0,48	0,66	-
18	MČ Košice - Juh	377,74	949,18	0,40	0,39	+
19	Krásna	528,80	1076,03	0,49	0,6	-
20	Nad jazerom	144,05	364,82	0,39	0,49	-
21	Šebastovce	47,46	75,75	0,63	0,68	-
22	Vyšné Opátske	128,66	154,4	0,83	0,58	+
		4897,05	10196,34	0,48	0,55	-

V niektorých MČ sa index zelene poníži, v iných zase naopak sa navýši, čiže podiel zelene bude priaznivejší. Celkovo sa o máličko index upraví smerom nahor. Znamená to, že súčasný stav by mal zostať zachovaný i pre budúce generácie. Pri súčasnom trende úbytku zelene a zhoršovania kvality životného prostredia a mikroklimatických podmienok je to dobrá správa. Platí to pre zastavané územie. Je pravdou, že rozširovaním zastavaného územia dôjde k záberom prírodného prostredia, avšak ide prioritne o plochy bez trvalých porastov, aby sa poškodenie vegetačných štruktúr minimalizovalo. Štúdia ďalej odporúča opatrenia, ktorými by sa záber prírodného systému čiastočne eliminoval, a to rešpektovať jestvujúce biocentrá, biokoridory, navrhuje nové zelené plochy a v rámci architektonickej tvorby navrhuje využívanie „zelenej architektúry“.

Tab.č.21 Výmera jednotlivých kategórií zelene v rámci zastavaného územia mesta s výhľadom do roku 2030

MC	KOŠICE - Mestská časť	Rozloha zastavané ho územia to r. 2030 v ha	Výmera zelene všetkých kategórií v ha	verejná zeleň (ha)	Vyhraďená zeleň (ha)	Špeciálna zeleň (ha)	Súkromná zeleň (ha)	Krajinné prvky v zastavanom území (ha)
				1	2	3	4	5
1	Džungľa	46,9	15,49	0,00	1,19	0,00	5,37	0,00
2	Kavečany	412,75	358,82	5,49	1,88	293,25	58,11	0,09
3	Sever	617,57	344,30	89,20	78,90	31,00	144,79	0,00
4	Sídliisko Ťahanovce	248,31	103,78	72,09	19,61	4,39	7,69	0,00
5	Košice - Staré mesto	433,93	127,31	76,46	41,30	0,19	9,06	0,30
6	Ťahanovce	214,6	106,07	20,24	15,33	8,88	61,61	0,00
7	Lorinčík	60,2	59,36	8,22	0,72	1,23	49,15	0,05
8	Luník IX	34,82	21,88	16,20	5,26	0,42	0,01	0,00
9	Myslava	255,01	145,31	50,57	6,72	5,51	82,46	0,06
10	Pereš	162,81	97,96	2,48	0,95	0,00	94,54	0,00
11	Poľov	360,87	209,14	8,46	123,86	0,71	75,93	0,13
12	Sídliisko KVP	173,62	81,27	61,51	18,78	0,00	0,98	0,00
13	Šaca	2453,03	980,91	112,97	775,39	3,98	87,14	1,26
14	MČ Košice - Západ	543,47	285,71	194,88	50,83	0,00	39,77	0,23
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	468,59	153,10	97,92	16,88	0,00	38,01	0,27
16	Košická Nová Ves	243,89	176,19	71,86	20,56	1,83	81,93	0,00
17	Barca	845,79	403,74	40,20	264,79	1,17	95,04	2,54
18	MČ Košice - Juh	949,18	377,74	203,82	109,21	34,11	30,26	0,33
19	Krásna	1076,03	528,80	272,37	68,35	2,30	185,76	0,01
20	Nad jazerom	364,82	144,05	92,02	47,04	0,00	5,00	0,00
21	Šebastovce	75,75	47,46	3,58	10,31	0,52	31,79	1,08
22	Vyšné Opátske	154,4	128,66	55,54	19,58	0,35	53,19	0,01
		10196,34	4897,05	1565	1697,44	389,84	1237,58	6,37
	Rok 2013	7059,78	3514,96	1063,50	999,0	389,05	939,67	123,73
	Kategórie zelene v % k celkovej zeleni		100	32	35	8	25	0,1
	Porovnanie	+	+	+	+	+	+	-

Z tabuľky vyššie vyplýva, že dochádza k nárastu plôch zelene vo všetkých hlavných kategóriách. Výrazná zmena nastáva v kategórii 5, čo sú „prírodné prvky“ v zastavanom území. Je potrebné konštatovať, že do tejto kategórie spadajú i plochy prírodného charakteru, ale i plochy sukcesné, ruderalizované, neudržiavané a práve tieto plochy sú hlavným zdrojom rozvoja ostatných kategórií, najmä však kategórie 1-„verejná zeleň“. Urbánne prvky v krajine majú výmeru len 0,83 ha a z hľadiska globálnych výpočtov nemajú podstatný význam. S ich rozšírením sa v štúdiu neuvažuje.

Tab.č.22 Plochy verejnej zelene – zastúpenie podkategórií s výhľadom do roku 2030

MC	KOŠICE - Mestská časť	lesoparky (ha)	parky (ha)	zeleň pri bytových domoch (ha)	ostatná parkovo upravená zeleň (ha)	zeleň doprav. zariad. (ha)	ochranná, sprievod. izolačná zeleň (ha)	nevyužíva né plochy zelene (ha)	verejná zeleň (ha)
1	Džungľa	0,0	0,0	0,0	2,73	3,48	2,72	0,00	8,93
2	Kavečany	0,0	1,5	0,0	0,46	1,36	2,14	0,00	5,49
3	Sever	16,6	21,3	19,9	7,35	10,46	13,58	0,00	89,20
4	Sídlisko Ťahanovce	1,7	14,3	32,5	1,20	13,22	9,05	0,10	72,09
5	Košice - Staré mesto	1,5	17,4	19,7	7,56	19,42	10,92	0,00	76,46
6	Ťahanovce	3,5	5,1	2,3	0,00	3,82	5,50	0,00	20,24
7	Lorinčík	0,0	5,9	0,0	0,15	1,19	1,00	0,00	8,22
8	Luník IX	0,0	0,0	3,2	0,04	3,98	9,02	0,00	16,20
9	Myslava	14,0	5,1	21,6	0,58	3,38	5,94	0,00	50,57
10	Pereš	0,0	0,0	0,0	0,41	2,06	0,00	0,00	2,48
11	Poľov	0,0	4,8	0,6	0,35	1,88	0,90	0,00	8,46
12	Sídlisko KVP	8,1	16,4	25,3	2,55	8,73	0,46	0,00	61,51
13	Šaca	0,0	6,6	6,5	4,65	18,33	76,86	0,00	112,97
14	MČ Košice - Západ	28,3	50,1	64,4	14,10	24,38	13,57	0,03	194,88
15	Sídlisko Dargovských hrdinov - Furča	8,8	15,2	34,0	8,59	12,56	18,74	0,00	97,92
16	Košická Nová Ves	32,7	15,3	16,8	0,71	5,86	0,44	0,00	71,86
17	Barca	0,0	10,0	0,0	9,68	9,30	11,20	0,00	40,20
18	MČ Košice - Juh	7,0	66,1	23,3	9,52	67,13	30,76	0,00	203,82
19	Krásna	98,2	22,7	72,0	0,57	11,12	67,83	0,00	272,37
20	Nad jazerom	5,2	16,4	31,1	4,15	15,58	19,54	0,00	92,02
21	Šebastovce	0,0	1,8	0,0	0,05	1,69	0,00	0,00	3,58
22	Vyšné Opátske	29,2	0,0	10,1	1,14	3,27	11,83	0,00	55,54
	V ha	254,8	296,2	383,1	76,52	242,20	312,01	0,13	1565,00
	V %	16,3	18,9	24,5	4,89	15,48	19,94	0,01	100

Najväčší podiel v rámci verejnej zelene budú mať plochy parkové a lesoparkové spolu, a to až 35%. V súčasnosti mesto trpí nedostatkom parkov a lesoparkov v zastavanom území, ich podiel je len 6%. Táto kategória bude teda významne posilnená. Parky a lesoparky spolu budú mať výmeru 551 ha, čo je nárast o 488 ha (29%) do roku 2030, ak by sa predmetná štúdia akceptovala v navrhovanom rozsahu. Je to významný posun ku kvalite plôch zelene. Nevyužívané plochy (sukcesné, ruderalizované), resp. plochy prírodného charakteru prakticky v zastavanom území prestanú existovať (mimo výnimiek, ako je napr. lokalita Pľuvátko, kde sa uvažuje so zachovaním prírodného charakteru lokality).

Tab.č. 23 Tabuľka uvádza prepočet jednotlivých kategórií plôch zelene na 1 obyvateľa

PC	KOŠICE - rok	Výmera zelene všetkých kategórií na 1 ob.	verejná zeleň (ha)	v rámci verejných zelených lesoparkov	v rámci verejných zelených parkov	vyhradená zeleň (ha)	Špeciálna zeleň (ha)	Súkromná zeleň (ha)	Krajinné prvky v zastavanom území (ha)
			1			2	3	4	5
1	rok 2013, počet obyvateľov 234432	150	45	1	2	43	17	40	5
2	rok 2030 v návrhovom zastavanom území, počet obyvateľov 280000	121	36	3	8	39	14	32	0,2
3	rok 2030 vo výhľadovom období v rozšírenom území, počet obyvateľov 280000	174	56	9	11	61	14	14	0,2
	Porovnanie	+	+	+	+	+	+	+	-

Poznámka: riadok 1 – stav, riadok 2 – návrh, riadok 3 - výhľad

Riadok 1 uvádza súčasný stav, aby bolo možné porovnanie vývoja zelene pri dvoch rôznych koncepciách: - intenzifikácia zástavby a súlad s UPD. Uvedená tabuľka predkladá názor na intenzívnu zástavbu do roku 2030 v súčasných zastavaných hraniciach mesta (riadok 2), kedy by došlo k úbytku zelene v meste a k intenzívnejšej zástavbe v súčasných hraniciach. Uvádzame tento fakt preto, že sú snahy o intenzívnejšiu zástavbu plôch v meste. Je to jeden z trendov v rámci urbanizácie, avšak mestá, ktoré pristúpia k takémuto kroku, vytvárajú zároveň veľkoplošné „náhradné zelené plochy“ v zastavanom území pre každodennú krátkodobú rekreáciu. Riadok 3 uvádza stav pri rozšírení zastavaného územia v súlade s platným územným plánom pre rovnaký počet obyvateľov.

Dôležité je zväziť ďalšiu intenzifikáciu zástavby a úbytok plôch zelene. Súčasný pomerne priaznivý stav je vhodné udržať, a to nie len v súčasnom zastavanom území, ale i v nových častiach rozrastajúceho sa mesta v budúcnosti – min. do roku 2030. Zeleň je investícia, ktorou mesto disponuje a môže tak bez zásadných nákladov využívať ponúkané ekosystémové služby urbánneho i krajinného ekosystému. Pozitívny stav je možné udržať tiež podporou plánovaných lesoparkov, prímestských parkov, rekreačných lesov, čím mesto zabezpečí kvalitu života i pre nasledujúce generácie. V súčasnosti je trend budovania „zelenej architektúry“, a to zelené strechy a vertikálne zelené steny, ako náhradu za záber rastlého terénu. Je to však neadekvátna náhrada a plní skôr rôzne doplnkové funkcie (estetická, relaxačná) ako základné funkcie (hygienická, ekostabilizačná, mikroklimatická). Preto je dobre, že mesto má kvalitne založený urbanizmus vďaka vynikajúcim urbanistom, ktorí mesto plánovali, i vďaka kvalitnému top-managmentu, ktorý o meste zodpovedne rozhodoval. Žiaľ, mesto má deficit v budovaní parkov, ktorý je potrebné riešiť (viď tab. vyššie).

Nasledujúca tabuľka dokumentuje zmenu výmery plôch parkov a lesoparkov v dvoch etapách – v návrhovom období a vo výhľadovom období. Stĺpec 1 – predstavuje súčasný stav výmery parkov a lesoparkov v jednotlivých mestských častiach (rok 2013), stĺpec 2 – výmera parkov a lesoparkov v roku 2030 v hraniciach súčasného zastavaného územia, stĺpec 3 – predstavuje možný nárast výmery parkov a lesoparkov v súčasných hraniciach zastavaného územia do

roku 2030, stĺpec 4 – predstavuje ďalší nárast výmery parkov a lesoparkov v nových hraniciach zastavaného územia do roku 2030, nová hranica je daná súčasným územným plánom, stĺpec 5 – údaj predstavuje nárast plôch parkových a lesoparkových v porovnaní so stĺpcom 2, nárast sa týka teda rozšíreného zastavaného územia mesta.

Tab.č.24 Nárast výmery plôch parkov a lesoparkov do roku 2030 za celé mesto

		1	2	3	4	5
MC	KOŠICE - Mestská časť	Stav 2013 parky a lesoparky spolu (ha)	Návrh 2030 parky a lesoparky spolu (ha)	ROZDIEL	Výhľad 2030 parky a lesoparky spolu (ha)	ROZDIEL
1	Džungľa	0	0,00	0	0,00	0
2	Kavečany	0	0,00	0	1,53	1,53
3	Sever	13,40	21,31	7,91	37,95	24,55
4	Sídliisko Ťahanovce	0,38	10,12	9,74	16,00	15,62
5	Košice - Staré mesto	11,05	18,84	7,79	18,84	7,79
6	Ťahanovce	0	3,50	3,5	8,59	8,59
7	Lorinčík	0	0,00	0	5,88	5,88
8	Luník IX	0	0,00	0	0,00	0
9	Myslava	0	2,34	2,34	19,06	19,06
10	Pereš	0	0,00	0	0,00	0
11	Poľov	0	0,00	0	4,78	4,78
12	Sídliisko KVP	0,91	23,28	22,37	24,49	23,58
13	Šaca	5,67	5,67	0	6,62	0,95
14	MČ Košice - Západ	17,52	74,27	56,75	78,43	60,91
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	0,98	24,03	23,05	24,03	23,05
16	Košická Nová Ves	0	0,48	0,48	48,07	48,07
17	Barca	7,28	7,28	0	10,02	2,74
18	MČ Košice - Juh	0	65,35	65,35	73,15	73,15
19	Krásna	0	7,13	7,13	120,89	120,89
20	Nad jazerom	6,80	21,68	14,88	21,68	14,88
21	Šebastovce	0	0,00	0	1,83	1,83
22	Vyšné Opátske	0	1,28	1,28	29,18	29,18
	Výmera spolu v m2	639765	2865633	2225868	5510150	4870385
	Výmera spolu v ha	63,98	286,56	222,58	551,01	487,03
	Nárast plôch zelene			nárast 1		nárast 2

*Poznámka: návrhové obdobie predstavuje hranica súčasného zastavaného územia
výhľadové obdobie predstavuje rozšírenú hranicu zastavaného územia*

Z tabuľky vyplýva, že v súčasnom zastavanom území mesta sú rezervy na vytvorenie parkových plôch o výmere 222,59 ha, parky a lesoparky by mohli vzniknúť na plochách nevyužívaných, prípadne na niektorých plochách vnútroblokových či na iných plochách zmenou funkcie. Štúdia prináša návrhy na výstavbu parkov a lesoparkov vo výkrese č. 5 a 6. Ak sa naplní štúdia, potom nárast parkov bude viac ako trojnásobne väčší v súčasnom zastavanom území. K nárastu parkových plôch by došlo v každej MČ.

Napriek tomu, že mesto má dostatok zelene, je vhodné sústrediť sa na budovanie parkov, ktoré pomôžu riešiť elimináciu negatívnych vplyvov klimatických zmien a elimináciu

negatívnych vplyvov veľkých zdrojov znečistenia ovzdušia, ale najmä zvýšiť pohodu v meste a kvalitu života občanov. To by mali byť priority mesta.

9.2.7. Parky i ekologicky významné plochy spolu:

Tab.č.25 Zmena stavu kategórie parky a lesoparky v rámci **súčasného** zastavaného územia do roku 2030 pre jednotlivé mestské časti

		Stav 2013	stav 2013	návrh 2030	návrh 2030	rozdiel	rozdiel
MC	KOŠICE - Mestská časť	lesoparky (m2)	parky (m2)	lesoparky (m2)	parky (m2)	lesoparky (m2)	parky (m2)
1	Džungľa			0	0	0	0
2	Kavečany			0	0	0	0
3	Sever		133976	0	213117	0	79141
4	Sídliisko Ťahanovce		3777	17003	84148	17003	80371
5	Košice - Staré mesto		110463	14533	173823	14533	63360
6	Ťahanovce			35023	0	35023	0
7	Lorinčík			0	0	0	0
8	Luník IX			0	0	0	0
9	Myslava			0	23430	0	23430
10	Pereš			0	0	0	0
11	Poľov			0	0	0	0
12	Sídliisko KVP		9122	80990	151779	80990	142657
13	Šaca		56683	0	56719	0	36
14	MČ Košice - Západ	120299	54884	280109	462595	159810	407711
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča		9786	87782	152473	87782	142687
16	Košická Nová Ves			0	4845	0	4845
17	Barca		72805	0	72805	0	0
18	MČ Košice - Juh			70335	583164	70335	583164
19	Krásna			71349	0	71349	0
20	Nad jazerom		67970	52394	164435	52394	96465
21	Šebastovce			0	0	0	0
22	Vyšné Opátske			12784	0	12784	0
	v m2	120299	519466	722301	2143332	602002	1623866
	v ha	12,03	51,95	72,23	214,33	60,2	162,38

Stav lesoparky a parku spolu : 63,98 ha v súčasnom zastavanom území

Návrh lesoparky a parku spolu: 286,56 ha v súčasnom zastavanom území

Snaha autorov je podporiť systém sídelnej zelene v súčasnom zastavanom území, aby sa zvýšila kvalita bývania v častiach, kde je najviac teraz sústredené obyvateľstvo. V rámci podpory systému sa kladie dôraz na výstavbu parkov a lesoparkov ako plôch, ktoré majú najväčší význam z hľadiska systému zelene i pohody bývania. Tabuľka vyššie dokumentuje, že i v súčasnom zastavanom území je potenciál pre budovanie parkových plôch. Na ich výstavbu boli prioritne navrhnuté plochy nevyužívané, resp. vnútroblokové priestory, ktoré majú potenciál premeny na park. Najväčší nárast parkových plôch je v MČ 18, a to až 58 ha. je to dané tým, že štúdia uvažuje so zrušením koľajiská nákladnej vlakovej stanice, čím sa

vytvára priestor pre nový park a lesopark priamo pri rieke Hornád. najmä lesopark by mohol byť riešený ako lužný, avšak rekreačný les.

Parky a rekreačné areály – jadrá a subjadrá systému zelene – plochy s vlastnou identitou (čo však platí zriedka) s výmerou nad 0,5 ha. Spadajú sem plochy v rámci zastavaného územia, a to parky, ale i parkovo upravené plochy a plochy, ktoré MÚSES označuje za biocentrá. Park je fenomén, ktorý zvyšuje kvalitu života, možnosť spoločenského stretávania sa, podporuje kultúrny život na verejnom priestore. Parky treba vnímať veľmi individuálne, každý park môže mať svoje osobité riešenie s vlastnou filozofiou i vzťahmi. Žiaľ, i v Košiciach sú parky pomerne uniformné a anonymné (s výnimkou Mestského parku). V meste bolo zistených 27 parkov, parkových plôch a parkovo upravených areálov (sem sú započítané i nemocničné parky, ZOO, Botanická záhrada ai.), spolu majú výmeru 446,89 ha. Regionálny význam má 5 plôch (s výmerou nad 10 ha), sú to: ZOO, Botanická záhrada, Borovicový háj, Mestský cintorín a rekreačná zóna Nad jazerom. Je potrebné práve parky s regionálnym významom podporiť a rozšíriť o ďalšie plochy. 5 lokalít má celomestský význam (výmera 5-10 ha), a to: Mestský park, Rekreačná zóna Anička, nemocničná záhrada na Rastislavovej, nemocničná záhrada v Šaci a park v Barci. Ostatné parky majú lokálny význam. Parky verejné, resp. verejnosti prístupné bez obmedzenia sa podieľajú na pohode bývania v meste.

A. Parky, ktoré sú alebo môžu byť na jestvujúcich plochách zelene:

- **Mestský park** – 12,6 ha, z toho takmer 9,8 ha plôch zelene - je najväčším, verejným, parkovo upraveným priestranstvom v meste, tvorí jadro systému zelene. Park je po rekonštrukcii, ťažko mu v tomto čase priradiť iný charakter. Má historický kontext a je potrebné ho chrániť ako prírodné a kultúrne dedičstvo. Park je tiež záujmom ochrany prírody a krajiny, pretože tvorí biocentrum v urbánnom prostredí, tiež je potrebné chrániť všetky staré stromy jednotlivo, pravidelne ich ošetrovať, kvalitnejšie stromy vyhlásiť za chránené min. na lokálnej úrovni. Nie je možné dovoliť jeho ďalšie zastavanie, park pôsobí vyvážené. Jeho veľká výhoda je situovanie v blízkosti centra a na spojnici centrum-dopravný uzol, preto by mala zostať jeho prístupnosť verejnosti zachovaná, tiež jeho spoločenský charakter. Vhodné je podporiť jeho relaxačno-oddychovú funkciu pre domáчих obyvateľov i pre návštevníkov mesta, v časti parku umožniť tiež organizovanie kultúrnych podujatí menšieho rozsahu. Tým sa ešte zvýši jeho atraktivita a návštevnosť. Zvýšený populačný tlak však nepremietat' na celý park, ale len v jeho najviac navštevovanej časti. Je potrebné zachovať i kľudovú zónu v parku. Intenzitu údržby je vhodné udržať na najvyššej úrovni. Park je vhodné zeleňou (aleje, prístenné pásy apod.) previazať s ďalšími plochami, tak sa park stane jadrom systému zelene.
- **Park Komenského** – 2,31 ha - park lokálneho významu je po rekonštrukcii. Riešený je skôr ako kľudová, oddychová plocha, park neprešiel rekonštrukciou, ale adaptáciou. Z pôvodného parku zostala kompozičná os prepájajúca Komenského park s parkom pred Poliklinikou Sever a historické stromy, ktoré je vhodné bezodkladne ošetriť, pretože niektoré vykazujú známky prevádzkového rizika. Park treba vnímať ako prírodné a kultúrne dedičstvo a chrániť ho min. na úrovni mesta.
- **Park pred Poliklinikou Sever** – 1,39 ha - park kedysi patril ku Kadetskej škole na Komenského ulici. Poliklinika Sever bola neskôr do parku vklinená a park prestal plniť funkciu oddychovej zóny a spoločenskej plochy a miesta stretávania sa kadetov a košickej spoločnosti. Dnes z Kadetskej školy je k parku prilahlý len jeden historický objekt, ten je oddelený vysokým betónovým plotom od parku. Objekt by sa však mal stať

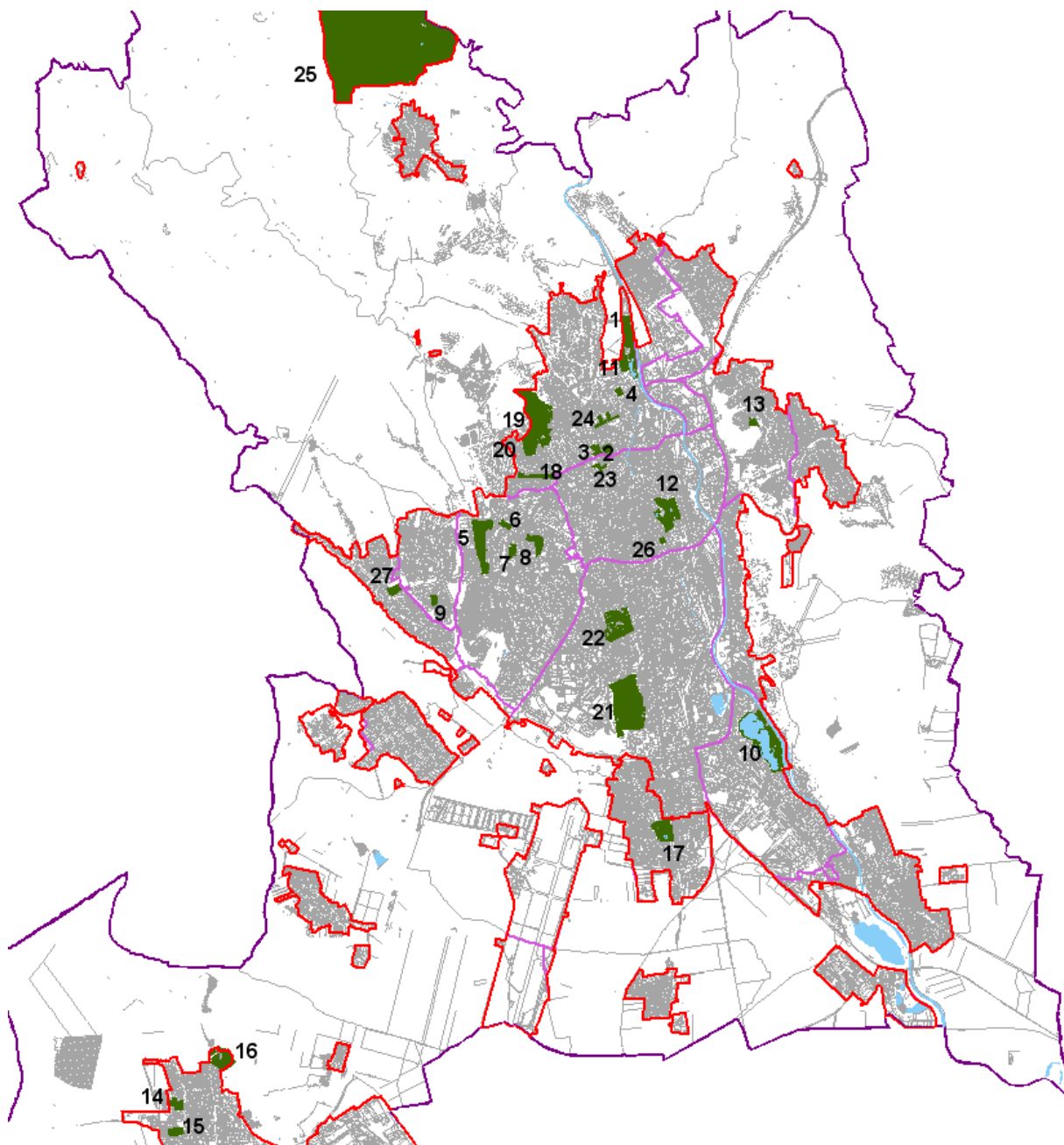
opäť súčasťou priestoru, odstránením plota, predĺžením parku až po objekty by sa park zväčšil a objekt Kadetky by sa stal „dominantným“ a priznal by sa tak i pôvodný „vzťah“ objektu a parku. Vhodné je park napojiť až na tento objekt, pričleniť tak vojenský objekt k parku, odkryť objekt v priehľadoch z parku, vyzdvihnúť tento historický objekt uvoľnením (odstránenie oplotenia). Park je v súčasnosti upravený tak, že slúži prioritne pre deti a je tu značná vybavenosť prvkami pre deti. Adaptácia parku je skôr na škodu, park stratil svoju malebnosť a spoločensko-komunikačnú funkciu.

- **Borovicový háj** – má výmeru 12,14 ha a v súčasnosti má charakter lesa (rekreačného lesa), vyplýva to zo spôsobu jeho zakladania. Je potrebné ho začať formovať na plochu parkovú, prístupnú verejnosti. Funkcia parku by mohla byť športovo-rekreačná, pričom pre šport by mali byť vyhradené bežecké trate, kyslíkové dráhy, možno vytypovať isté druhy adrenalínových športov (opičia dráha apod.). Prevládať by tu mala funkcia rekreačná a oddychová. Park má v súčasnosti pokryvnosť korunami stromov takmer 100%. Park tak tvorí významnú plochu z hľadiska adaptácie na klimatické zmeny, je to miesto prípadného „úniku“ pred privalovými horúčavami. Je potrebné, aby si park túto charakteristickú črtu uchoval, vhodné je park komponovať s vysokým podielom vysokej zelene (stromová etáž). Potrebne je úpravu plochy riešiť najskôr štúdiou a následne projektovou dokumentáciou. Riešiť je prioritne potrebné prebierky (mnoho stromov vykazuje zníženú vitalitu), komunikačnú sieť, verejné osvetlenie, vybavenosť drobnou architektúrou, vzťahy, inžinierske siete i dosadby drevín. Prípustné je do parku vniesť i menšie objekty vybavenosti (napr. cukráreň, brodidlo), avšak zástavbu je potrebné minimalizovať. Index zelene by nemal klesnúť pod 0,8. Vhodné je prepojiť park s Račím potokom a vytvoriť promenádu popri Račom potoku, park tiež sprístupniť pešími trasami z priľahlých zón.
- **Zuzkin park** – výmera je 3,34 ha, nachádza sa pri urbánnom subcentre na Luníku I. a je výborne prepojený prostredníctvom peších trás s ostatnými Luníkmi II.-VIII.. Vznik pomenovania parku nie je známy. Tomu by mala zodpovedať i úprava parku, ktorému chýba najmä drobná architektúra, nápaditosť, funkčná väzba na subcentrum, tiež porasty je potrebné stabilizovať. Do parku je potrebné vniesť nové prvky, ktoré by mu dali identitu.
- **Katkin park** – výmera je 1,03 ha, nachádza sa na kompozičnej osi cez Luníky a pri urbánnom subcentre. Potrebne je zvýšiť jeho kvalitu, údržbu, treba prehodnotiť naviazanosť na ostatné plochy zelene. Pozornosť si vyžadujú i vegetačné prvky, prioritne stromy je potrebné zhodnotiť a prípadne ošetriť. Park potrebuje identifikačné znaky.
- **Aničkin park** – výmera je 1,38 ha, tiež leží na kompozičnej osi a pešej trase cez Luníky a nadväzuje priamo na priestor, kde je magistrát mesta. Potrebne je preriešiť kompozíciu, priniesť do parku jedinečnosť a identifikačné znaky. Výborne boli riešené nevyužitú objekty výmenných staníc tepla a v podobnom duchu je vhodné v tvorbe pokračovať. Aničkin park je možné venovať tiež istej osobnosti z Košíc, napr. Anne Grisovej (1921-2001) – herečke Štátneho divadla v Košiciach, ale môže to byť i iná Anička.
- **Drocárov park** – výmera je 0,96 ha, má charakter upokojenej ulice, resp. priechodného parku. Zostáva nedoriešený napriek novým výsadbám a mobiliáru. Potrebne je preriešenie jeho kompozície, podpora dominantných osí. Park pôsobí fádne napriek snahe ho oživiť. K identite neprispeli exteriérové fitness-prvky, pretože v území tento prvok zaniká, je vysunutý a v podstate neplní funkciu. Park treba riešiť štúdiou a následne projektmi. Park je pomenovaný po primátorovi mesta Pavlovi Drocárovi. V parku však nič nepripomína túto osobnosť. Téma: možno by celý park mohol byť venovaný primátorom mesta Košice. Každý má svojim spôsobom zásluhu na rozvoji mesta.

- **Rekreačná zóna Anička** – výmera zóny parkovo upravenej je 10,6 ha. Historicky zaujímavý kontext sa postupne vytráca, o niekdajšom kúpeľnom parku svedčí už len prameň a staré stromy, nové úpravy nenadväzujú na pôvodné úpravy. Vhodné je preriešiť celý areál a nadviazať na jeho slávu históriu. Hlavne rekreačnú zónu je vhodné rozšíriť o nevyužívané plochy okolo areálu, a to po oboch stranách rieky. potrebné je spracovať rozvojovú, urbanisticko-krajinársku štúdiu na celý areál vrátane v súčasnosti nevyužitých plôch. Rekreačná zóna má veľký potenciál vďaka svojej histórii a väzbám (objekty v rámci širších vzťahov – rieka, Hradová, športové areály, Ťahanovce apod.) stať sa jedným z identifikačných prvkov Košíc.
- **Nad jazerom** – výmera plôch zelene okolo jazera je 12,7 ha. Je to súčasť rekreačného areálu pri vodnej nádrži, tvorí prístup k pláži, kompozícia je prírode blízka, porast takmer lesného charakteru, funkcia mikroklimatická, vybavenosť je skromná, avšak park podporuje intenzívnu rekreáciu na brehu jazera tým, že vyrovnáva teplotné rozdiely a lokalitu „ukľudňuje“. Vhodné je brehy jazera podporiť intenzívnou výsadbou stromov, nadviazať na park, prioritne je potrebné vegetáciou podporiť promenádu na hrádzi rieky Hornád.
- **park Barca** – výmera parku je 7,23 ha. Historický park je po úprave, ktorou bol adaptovaný na verejný park súčasnej doby. Park je pamiatkovo chránený areál spolu s kaštieľmi. V parku je viacero významných stromov, ktoré je potrebné legislatívne chrániť, avšak všetky stromy v parku je potrebné ošetriť (nemyslí sa tým redukčný rez) a upraviť pôdne pomery rekultiváciou plochy. Tiež pri adaptácii neboli celkom obnovené zaujímavé kompozičné osi, tie je v budúcnosti vhodné podporiť najmä smerom k pôvodnému jazierku v osi neobarokového kaštieľa. Park má oddychovo-relaxačnú funkciu, a i preto je menej vybavený rôznymi prvkami. Park nie je možné ďalej zastavovať, ani z neho odčleniť plochy pre iné funkcie. Ďalšie úpravy parku by mali byť naviazané na úpravy okolo Barczayovského kaštieľa, ktorého rekonštrukcia sa zahajuje,
- **Šaca, park pri rokokovom kaštieli** – výmera parku je 2,82 ha, areál parku je verejnosti neprístupný. Je to škoda, pretože by sa tu nachádzajú unikátne tisy, ktoré sú i legislatívne chránené a naďalej ich treba tak i vnímať a ochranu rešpektovať, ale nie je možná ich prehliadka. Rekonštrukcia parteru pred kaštieľom je vhodne vyriešená i intenzívne udržiavaná. Veľmi dobre je do areálu začlenený hospodársky objekt. Rekonštrukciu je potrebné riešiť v celom areáli – i za kaštieľom, a to pod dohľadom odbornej organizácie a v spolupráci s krajinným architektom. Park by bolo vhodné aspoň v určité dni a hodiny sprístupniť verejnosti (prípadne odbornej verejnosti), aby sa inšpirovala jeho úpravou.
- **Šaca, park pri klasicistickom kaštieli** – areál parku je 2,34 ha, je to unikátny, ale zanedbaný priestor, v súčasnosti využívaný ako medzisklad stavebného materiálu. Neúcta k tomuto areálu je zarážajúca. Cez areál prechádza unikátna historická pagaštanová alej. Okamžite treba odstrániť stavebný materiál, okamžite je nutné ošetriť všetky stromy v areáli, prioritne však pagaštanovú alej, ktorá začína byť v kritickom stave. Ošetrovanie stromov zveriť certifikovanému arboristovi. Pre areál spracovať urbanisticko-krajinársku štúdiu s dôrazom na strategické využitie kaštieľa v rámci mestskej časti, s dôrazom na jeho rekonštrukciu (nie len adaptáciu) a s dôrazom na manažment areálu i marketing. Park riešiť ako súčasť investičného zámeru, avšak záchranné práce treba vykonať bezodkladne.
- **Kalvária** – výmera 1,83 ha - nádherný historický objekt podliehajúci nedostatočnej údržbe a nevhodným zásahom. Nie je možné ho však nazývať parkom, pretože je to pútne miesto a jeho funkcia je skôr meditačná, prípadne komunikačná, priemet je líniový a nie plošný. Za potenciálny park je možné pokladať skôr plochu nad kostolom, ktorá je v súčasnosti len zatrávnená. Okamžitá záchrana a rekonštrukcia kalvárie je nutná.

Ošetrovanie starých, historických stromov je prioritou. Je to unikátny, dominantný, historický priestor s dominantným kostolom, s výhľadmi na mesto. Kalvária predstavuje prírodné i kultúrne dedičstvo, avšak údržba a úprava nezodpovedá jej významu. Potrebná je dôkladná analýza kompozície, odstránenie dobových nánosom ešte z 20. storočia, potrebné je odstránenie rôznych nevhodných vstupov, prejazdov, oplození, „ľudových“ a svojvoľných výsadiieb, ohradenia časti Kalvárie a jej pričlenenie k rodinným domom apod. Kalváriu riešiť v spolupráci s pamiatkovým úradom na základe Zásad pamiatkovej starostlivosti a v spolupráci s krajinným architektom.

Obr.č.101 Súčasné parky a parkovo upravené areály ako jadrá systému sídelnej zelene

- **Angelinum** – výmera – 0,93 ha - park pri jeho založení bol venovaný zakladateľke uršulínok Angele Merici a koncipovaný bol smerom ku škole uršulínok. Park je unikátny priestor s historickým kontextom, dnes takmer zabudnutý, slúžiaci len pre obyvateľov z priláhlých bytových domov, získal skôr funkciu „medziblokového“ priestoru. Jeho preriešenie (vrátane „vnútroblokov“) a hľadanie prostriedkov na vyjadrenie témy parku je nutné. Plocha síce v súčasnosti nemá výmeru ani celý 1 ha, pretože bola zastavaná bytovými domami v 50. tých rokoch, ale je to veľmi pokojný, dobre riešený priestor. Prioritne je potrebné riešiť prevádzkovú bezpečnosť stromov.
- **Botanická záhrada** – edukačná plocha dostupná v určitom režime (otvorená je len cez víkendy). Centrálna časť je veľmi dobre riešená, obvodové časti je potrebné dotvoriť na základe štúdie. Rozširovať botanickú záhradu v súčasnosti netreba, je však potrebné pokračovať v jej budovaní a vniesť do priestorov okrem ďalších druhov i viac „tvorivosti“, originálnych prvkov, pridať organizovanie výstav, akcií, tiež nové výsadby prepojiť s osadením originálnych prvkov. Prioritne je potrebné dotvoriť v súčasnosti neudržiavanú časť Botanickú záhradu. Okrem edukačnej funkcie tak záhrada získa i spoločensko-kultúrnu funkciu. Priorita je druhová pestrosť (preto je to „botanická záhrada“) kombinovaná s krajinnno-architektonickou kompozíciou, ktorá by mala byť postavená na určitej filozofii riešenia. Určite treba zlepšiť marketing a dostupnosť pre obyvateľov a návštevníkov mesta.
- **Zoologická záhrada** – rekreačný priestor podporený rekreačným areálom hneď vedľa ZOO. Výmera ZOO je takmer 300 ha a situovaná je v príjemnom lesnom prostredí. Založená je veľmi dobre, a to ako z hľadiska kompozičného, tak z hľadiska funkčného. ZOO je priestranná, čo umožňuje podporiť jej atraktivitu i novými atrakciami pre deti, novými expozíciami apod. Jej rozšírenie v súčasnosti nie je potrebné, vo vyhradenom priestore sú ešte rezervné plochy. Vhodné je zachovať súčasný stav, možno len zlepšiť technické zázemie pre personál a isté špecifické úkony. V prípade rozširovania ZOO je vhodné vychádzať z pôvodnej koncepcie, dobudovať výbehy v severnej časti, kde by mohla byť africká fauna. Preriešiť je potrebné i vstupnú časť do ZOO, vybudovať kvalitný administratívny objekt. Podporiť je potrebné princíp oddelenia obslužnej a návštevnjej prevádzky, a to z bezpečnostných i hygienických dôvodov.
- **park za Sladovňou** – výmera plochy je 5,13 ha - park zatiaľ neexistuje, je to plocha z časti s bylinným povrchom, z časti s náletovými drevinami, je však pre túto funkciu dlhodobo udržiavaná a v súčasnosti je plocha pripravená na riešenie, mesto má spracované ideové štúdiu. Vybudovanie parku je jednou z priorít mesta, keďže plocha je čiastočne vo vlastníctve mesta a mesto nemá dostatok parkových plôch. Tematicky by možno mohol park nadväzovať na sladovňu, mohol by byť venovaný histórii pivovarníctva, „cechu pivovarníkov“, významným osobnostiam (napr. Bartolomej Maraj, Jozef Bayer, Jozef Lepesch, Konštantín Baurnebl ai. – menovite o osobnostiach bude rozhodovať mesto), ktoré sa podieľali na výrobe piva v Košiciach. Potrebné je spracovať urbanisticko-krajinársku štúdiu a následne projektovú dokumentáciu parku. Do prípravy je potrebné prizvať i krajinného architekta. Vhodné je z parku vytvoriť tiež edukačnú plochu (ukážka chmeľu) i mikroklimatickú plochu, avšak určite je potrebné zvážiť priehľady na mesto. Plochu je potrebné akceptovať v plnom rozsahu tak, ako je pripravená jej súčasná hranica.
- **NsP L.Pasteura na Rastislavovej ulici** – 17,13 ha (vrátane nových prevádzok a pohotovosti), z toho plochy zelene majú výmeru 8,18 ha, historické centrum má výmeru 9,16 ha a v rámci neho plochy zelene majú výmeru 5,6 ha. Plochy zelene nemocničného areálu sú súčasťou systému sídelnej zelene a tvoria v rámci tohto systému jadro systému. Plochy je potrebné udržiavať v pôvodnej kompozícii, stromy pravidelne ošetrovať

udržiavacím a presvetľovacím rezom. Dominancia stromov je pre park dôležitá. Alejová výsadba má vplyv na celú kompozíciu i v budúcnosti. Ak by došlo k prudkému zhoršeniu zdravotného stavu stromov a mohutnejšiemu výpadu, potom by sa mali všetky stromy odstrániť a bolo by treba vysadiť novú alej. Nastáva však problém s prijateľnosťou stromov. Prebierkové doplnenie stromov by malo za následok stratu alejí, vznikli by stromoradia z rôznovekých drevín a plocha by stratila na svojom historicko-kultúrnom význame. Údržba stromov v dobrom kondičnom stave je teda prioritou údržby v tejto nemocnici. Nové plochy je potrebné dotvoriť, tematicky ich riešiť napr. ako „medickú záhradu“. Zatiaľ na plochách nová kompozícia nie je jasná, tvorba priestoru je teda možná.

- **NsP L.Pasteura na Triede SNP** – výmera 3,9 ha – do tejto výmery je započítaná jednak nemocničná záhrada (2 ha) a jednak plocha priľahlá pred vstupom do lekárne o výmere 1,9 ha, ktorá predstavuje istý potenciál pre rozvoj parkových plôch v meste. Územný pán v tejto polohe uvažuje s výstavbou objektov na bývanie, avšak vzhľadom na potrebu parkov v meste i na veľkosť nemocničného areálu je vhodné zvážiť zmenu funkcie pri tvorbe nového územného plánu v tejto lokalite. Návrh ďalej uvažuje s vytvorením parku vo svahu pod nemocničným parkom (časť plochy tvorí židovský cintorín), a tým by vzniklo jadro systému zelene o výmere 6,54 ha. Jestvujúci nemocničný park je potrebné preriešiť, najmä navrhnúť novú kompozíciu, funkcie, realizovať prebierky jestvujúcich výsadiieb, doplniť prvky pre pobyt na ploche apod. Nové plochy navrhované na tvorbu jadra systému zelene je potrebné navrhnúť samostatnou urbanisticko-krajinárskou štúdiou, v parku riešiť napr. „park vôní“, park pre slabozrakých, park liečivých rastlín, park pre telesne postihnutých a pod., následne spracovať vykonávacie projekty. Vhodné je zvážiť i možnosť, že celé jadro zelene (teda i nemocničná záhrada) by boli verejnosti prístupné, keďže do parku „ťažkí“ pacienti nechodia.
- **Nemocničný park v Šaci** – výmera 6,77 ha – park je dobre založený, udržiavaný, kompozícia je prírodne krajinárska. park je však málo využívaný, je uzavretý, neprístupný a má skôr mikroklimatickú funkciu, ako rekondičnú. Park nie je napojený na MČ, je izolovaný a vzhľadom na fakt, že sa nachádza na jej okraji, nie je ani pre MČ využiteľný. Na význame môže získať po tom, ako sa vybudujú nové zóny bývania pri nemocnici, potom by sa park mohol stať i miestom pre oddych príslušným obyvateľom. Prepojenie parku a IBV je žiaduce i plochami zelene a alejami.
- **Park Obrancov mieru** – medziblokový priestor zakladaný v 50. tých rokoch 20. storočia, park je tvorený i medziblokovými priestormi, avšak nie všetkými, z piatich vnútroblokov sú v súčasnosti do parkových plôch zaradené len dve plochy, pričom medzi vnútroblokovými plochami nie je dnes prakticky výrazný rozdiel. V súčasnosti má park výmeru 1,56 ha. Park má perspektívu rozvoja, ak by sa za parkové plochy počítali i ďalšie tri vnútrobloky. Ich zaradenie medzi parkové plochy by bolo vhodné, pretože sú tu stromy vo veku cca 60 rokov, veľkokorunné, v dobrej kvalite i vitalite. Celý park potrebuje revitalizáciu. V rámci revitalizácie je možné riešiť i nezaradené vnútrobloky. Odstrániť je potrebné predovšetkým garáže, ktoré tvoria medzi vnútroblokmi nevzhľadnú a nepríjemnú bariéru. V súčasnosti plochy neplnia funkciu parku (nie sú tak ani koncipované, ani využívané), plnia skôr funkciu psej lúky. Park je možné rozšíriť o plochy s výmerou 1,27 ha, celý park Obrancov mieru by tak mohol mať výmeru až 2,83 ha. Vnútrobloky je potrebné preriešiť štúdiami a následne projektmi. Keďže v bytových domoch bývajú hlavne starší obyvatelia, park by mal mať skôr skľudnený charakter, podporujúci komunikáciu susedov.
- **Šibeničný vrch** – na svahu Šibeničného vrchu vznikol prirodzený porast o výmere 1,54 ha, ktorý je možné vnímať ako pôdoochranný. Vlastné miesto, na ktorom stála šibenica

bolo vizuálne najviac exponované. To je však v súčasnosti zastavané kolóniou garáží. Garáže je potrebné odstrániť, vybudovať tu garážový alebo parkovací dom a uvoľniť miesto pre vytvorenie vyhladkového bodu s informačnou tabuľou s dominantnými stromami. Na sídlisku Železníky je vybudovaná parková plocha v rámci medziblokového priestoru o celkovej výmere 3,69 ha. Plocha má oddychovú a športovo-rekreačnú funkciu, miestami má parkovú úpravu. Priamo na miesto, kde stála šibenica, však park nenadväzuje, resp. len plochy pri svahu smerom k ulici Rastislavovej. Park je potrebné udržiavať a vnieť doň prvky, ktoré by mu dali istú identitu, pretože v súčasnosti sa z priemernej úpravy nevyčleňuje, dokonca i detské ihriská sú na ňom rovnaké, ako na Luníkoch, na KVP apod. Park by sa mal podporiť väčšou tvorivosťou. Najmä však treba prezentovať miesto so šibenicom a park rozšíriť o plochu, kde v súčasnosti stoja garáže, a to o 1,06 ha. Tým by v tejto lokalite mohla vzniknúť parková úprava o celkovej výmere 6,29 ha.

- **Prírodný park Pod Furčou** – výmera prírodného parku by mohla dosiahnuť hodnotu 14,74 ha, ak by sa riešil od časti Dargovských hrdinov I. až po Slivník. V súčasnosti je plocha s kompaktnými vegetačnými formáciami a s pokryvnosťou stromami na 100%. Po obvode od sídliska Dargovských hrdinov vedie po vrchnej hranici tohto porastu chodník, okolo ktorého sú vyformované verejné plochy pre rekreáciu. Vhodné je podporiť intenzívnejšie prepojenie vegetačných porastov s plochami na sídlisku a tiež prostredníctvom štúdie riešiť vytvorenie prírodného parku na svahoch. Prioritne však je potrebné spracovať aktualizáciu inžiniersko-geologického prieskumu, aby bolo isté, že je možné na svahoch uvažovať s výstavbou parku. Inžiniersko-geologický prieskum bol realizovaný pred výstavbou sídliska, začiatkom 70-tych rokov, aktualizácia, resp. doplnenie tam, kde sa predpokladá problém, je potrebné. Prírodný park bude mať charakter lesoparku, pešie trasy prepoja sídlisko Dargovských hrdinov s mestom, vybudovať je tu možné kondičné dráhy apod. Táto štúdia akceptuje návrhy platného územného plánu a rozsah plôch zelene v ÚPD. Podpora súčasných plôch zelene, ich vzájomné previazanie, prepojenie s plochami zelene na sídlisku a až s lesnými porastmi je z hľadiska mikroklimatického vhodná. Na prepojenie je možné využiť školské areály, ktoré si tiež žiadajú dotvorenie, a bariérové prekážky je vhodné riešiť prostredníctvom „zelených mostov, resp. ekoduktov. Prírodný park je potrebné riešiť samostatnou urbanisticko-krajinárskou štúdiou.
- **parčík na sídlisku Dargovských hrdinov** – stav 0,75 ha - parčík je pri penzióne a je pomerne nedávno založený, v jeho centre je fontána a pódium. Jeho údržba je však nedostatočná, park nemá riešené zavlažovanie, nemá riešené zatienenie. Leží na juhozápadnom až západom svahu, podlieha extrémnym letným teplotám. Jeho preriešenie je vhodné, avšak vo vzťahu k okoliu, treba ho rozšíriť a prepojiť ho s plochami zelene pri kostole a pod. Predkladaná štúdia navrhuje rozšírenie parku pri plánovanej ceste, pričom je priestor na vznik nového parku o výmere 2,6 ha. Vhodné je nový park, jestvujúci park i prepojenie na prírodné prostredie preriešiť najskôr urbanisticko-krajinárskou štúdiou.
- **Mokrad' na Poporadskej ulici „Pl'uvátok“** – výmera 1,94 ha - mokrad' vzniká v dôsledku zaplavovania kedysi bane na ílovité zeminy (dnes uzavretej) povrchovou vodou v čase dažďov. Plocha nie je odvodnená, ale pomaly vsakuje. Íly sú však ťažko priepustné, preto sa tu voda drží dlhšie a vznikli tu vlhkomilné spoločenstvá. Plocha je chránená Ramsarským dohovorom. Okolo sú nevyužívané pozemky, ktoré môžu tvoriť plochy sídelnej zelene s centrálnym močiarom. Plochu je možné formovať ako lužný les či mokradné spoločenstvo, kde bude vyššia biodiverzita. Vzhľadom na blízke Centrum voľného času je možné tu zriadiť pozorovateľne a sledovať prirodzený život v tomto

priestore. Formovanie parku je potrebné riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou, k jej tvorbe prizvať autorizovaného krajinného architekta.

- **Verejný cintorín** – výmera cintorína je 30,54 ha - túto plochu nie je možné pokladať za park, v MÚSES je definovaná ako biocentrum, čo tiež nezodpovedá pravde, plocha nie je ani parková, ani vyslovene ekostabilizačná plocha. Je to plocha špeciálnej zelene so špecifickými funkciami a kultúrno-historická plocha s vysokou kultúrnou hodnotou. Cintorín sa však výrazne podieľa na podpore systému sídelnej zelene a ekologickej stability zastavaného územia. Na cintoríne je pochovaných mnoho významných osobností mesta, preto by mal byť pri vchode orientačný pán s vyznačením ich hrobov, alebo iný spôsob prezentácie (napr. elektronický sprievodca po cintoríne pre turistov apod.). Cintorín je tiež miestom meditácií, miesto psychického oddychu, odpočinku. Tento cintorín má príjemnú a dobovú atmosféru, ktorá umožňuje stíšenie sa a rozjímanie. Cintorín má historický kontext s jasnou kompozíciou. Sú tu historické aleje v súlade s obdobím, kedy bol cintorín zakladaný. Tie sú unikátne a je potrebné ich chrániť, ošetriť, udržiavať v dobrom stave. Na cintoríne sú tiež výsadby nekonceptné (individuálna aktivita), je potrebné ich prehodnotiť a v rámci údržby i odstraňovať. Tiež je potrebné dobudovať mobiliár, vodné zdroje apod. Je to unikátny priestor, preto by jeho dizajn i údržba mali byť na vyššej úrovni. Uvedené neplatí o nových častiach, pretože tie (najmä urnový háj) nemajú priestor pre zeleň, nové plochy nenadväzujú na pôvodný cintorín, sú zakladané bez jasného zámeru a bez zaujímavej kompozície. Je potrebné nové plochy prehodnotiť a upraviť ich tak, aby v budúcnosti i nasledovné generácie vyzdvihli súčasnú tvorbu. Potrebné je bezodkladne preriešiť nové časti cintorína urbanisticko-krajinárskou štúdiou, riešiť i detaily ako sú vodné zdroje apod. Dielo tvoriť v spolupráci s autorizovaným krajinným architektom. Cintorín je možné definovať ako jadro systému sídelnej zelene.
- **cintorín Rozália** – výmera 4,71 ha – opäť to nie je parková plocha, ale plocha špeciálnej zelene. Cintorín je definovaný v MÚSES ako biocentrum. Opäť ako pri verejnom cintoríne, ani tu sa nedá táto plocha pokladať za ekostabilizačnú plochu, je to skôr plocha prírodného a kultúrneho dedičstva, plocha s historickým kontextom ale s menej jasnou kompozíciou, založená je človekom a v rámci kompozície je jej dominantným objektom kostol. Na cintoríne je pochovaných mnoho významných osobností mesta, preto by mal byť pri vchode orientačný pán s vyznačením ich hrobov, alebo iný spôsob prezentácie. Historicky bol cintorín prepojený s Kalváriou. Vďaka výstavbe IBV bolo toto prepojenie prerušené a nie je možné ho obnoviť. Na cintoríne sú historické stromy, ktoré je potrebné ošetriť a udržiavať. Najstaršie stromy boli vysadené v súlade s obdobím, kedy bol cintorín zakladaný, postupne sa na cintorín dostali dreviny nevhodné, zahusťujúce porast a narušajúce pôvodnú kompozíciu. Nové výsadby sú bez koncepcie (individuálna aktivita), je potrebné ich prehodnotiť. Tiež je potrebné dobudovať mobiliár, vodné zdroje, vstup do cintorína apod. Je to unikátny, historický priestor, preto by jeho dizajn i údržba mali byť na vyššej úrovni a najmä je dôležité udržať génia loci tejto plochy, nevnášať zbytočne súčasný akcent a plochu vizuálne trieštiť. Cintorín je možné definovať ako jadro systému sídelnej zelene.
- **Drevný trh** – výmera 0,35 ha - plochu z hľadiska výmery nie je možné pokladať za park, je to drobná parkovo upravená plocha, tento parčík má funkciu oddychového parku mimoriadne kľudného pri rušnom centre mesta, je využívaná na posedenie, relax, komunikáciu, jej výhodou je, že je v blízkosti centra a pri stanici SAD a ŽS. Plocha má historický kontext a historické stromy. Kompozícia je symetrická, centrálna plocha je podporená umeleckým dielom. Priemet korún na plochu zelene je 90%. Bezodkladne je

potrebné ošetriť stromy na tejto ploche zelene, tiež upraviť chodníky, tiež niektoré zahusťujúce dreviny, skvalitniť údržbu parku.

Tab.č. 26 Tabuľka uvádza jestvujúce parky a plochy systému sídelnej zelene:

IDČ	NAZOV	Výmera v m2	Funkcia plochy zelene
1	zóna Anička	99544	park
2	Park pri PK Sever	12047	park
3	Komenského park	19273	park
4	Park Mládeže	7300	park
5	Borovicový haj	121366	lesopark
6	Katkin park	10267	park
7	Aničkin park	13834	park
8	Zuzkin park	33375	park
9	Drocárov park	9599	park
10	Jazero	127019	rekreačná zóna
11	jazero Ryba	20651	rekreačná zóna
12	Mestský park	97087	park
13	Parčík Furča	9765	park
14	Barokový kaštieľ	28236	park
15	Klasicistický kaštieľ	23439	park
16	Nemocnica Šaca	73875	nemocničný areál
17	Barca	72336	park
18	Kalvaria	18333	sakrálny priestor
19	Botanická záhrada	257864	špecifický areál
20	cintorín Rozália	47128	špecifický areál
21	Verejný cintorín	305406	špecifický areál
22	NsP L.Pasterura	81797	nemocničný areál
23	Angelinum	9261	medziblokový priestor
24	Obrancov mieru	15612	medziblokový priestor
25	ZOO	2924187	špecifický areál
26	Drevný trh	5327	malá parková plocha
27	cintorín Myslava	24970	špecifický areál
Spolu:		4468899 446,69 ha	Tabuľka uvádza i parkovo upravené areály

Z uvedených údajov vyplýva, že parkových a parkovo upravených plôch je celom 446,7 ha, avšak parkových plôch prístupných verejnosti je len 51,95 ha. Ostatné „parkové“ plochy sú skôr „parkovými areálmi“ a patria do kategórie nie verejnej zelene, ale vyhradenej alebo špeciálnej zelene. Tieto „parkové areály“ sú obyvateľom prístupné len v určitom obmedzenom režime (napr. nemocničné areály). Samostatný problém je Botanická záhrada, ktorá je v súčasnosti využívaná občanmi len minimálne. Pritom v zahraničí je stav opačný (napr. univerzitná záhrada vo Frankfurt nad Moh., v Berlína, anglické záhrady apod.). Botanická záhrada je teda významným, nevyužitým potenciálom pre krátkodobú rekreáciu občanov Košíc. Mesto disponuje v súčasnom zastavanom území výmerou parkov len 2,2

m²/obyvateľa. Táto hodnota je hlboko pod odporúčaný normatív 8-14 m²/obyvateľa. To je tiež dôvod, prečo sa autori štúdie zamerali na hľadanie plôch, ktoré tvoria istý potenciál pre výstavbu parkov, prípadne areály, ktoré je možné sprístupniť.

B. Parky, ktoré sú navrhované na podporu systému sídelnej zelene

Na tvorbu nových plôch zelene sú navrhnuté plochy nevyužívané, prípadne brownfieldy, ale tiež štúdia prichádza s návrhmi na zmenu funkcie v územnom pláne v prospech zelene:

- **Evanjelický cintorín** – 0,63 ha - je to plocha, ktorá je silne zdevastovaná, avšak sú z nej prekrásne výhľady na mesto. Vhodné je z tejto plochy vytvoriť „spomienkový park“, venovaný osobnostiam, ktoré tu boli pochované, alebo i informáciám o evanjelickej cirkvi, park tvoriť s touto cirkvou, vytvoriť opäť jeden tematický park. Na spoluprácu prizvať krajinného architekta, riešiť najskôr štúdiu a následne projekty. Zvážiť všetky vzťahy – i blízkosť parku za Sladovňou a ich prepojenie, ale tiež prepojenie so židovským cintorínom a s ďalšími plochami. Výhľady smerom na mesto uvoľniť, časť smerom k Terasa môžu byť intenzívnejšie vysadené. Cintorín v súčasnosti môžeme označiť sa subjadro systému sídelnej zelene.
- **Židovský cintorín** – 0,47 ha - vytvoriť so židovskou obcou pietny priestor, ktorý by však plnil i funkciu priechodného parku a bol napojený na priľahlé plochy zelene. Výhľady z tejto plochy sú na sídlisko Kuzmányho. Garáže pri židovskom cintoríne znehodnocujú priestor, preto je vhodné ich odstrániť a vybudovať v rámci sídliska garážový či parkovací dom. Židovský cintorín upraviť na základe štúdie v spolupráci s krajinným architektom. Samotný cintorín nedosahuje výmeru subjadra systému zelene (min. 0,5 ha), preto je dôležité prepájanie plôch zelene do väčšieho celku. Ak by sa prepojila plocha evanjelického cintorína a židovského cintorína a celý svah by bol parkovo upravený, vznikla by parková plocha o výmere 1,94 ha.
- **park na ulici Čárskeho**, MČ Sever – výmera 0,97 ha – plochu pre park je možné získať odstránením kolónie garáží, ktoré zaberajú celú plochu pre potenciálny park. V lokalite je potrebné hľadať miesto pre výstavbu garážového či parkovacieho domu, kde by boli autá z garážovej kolónie presunuté. Park bude prioritne k dispozícii obyvateľom okolitých bytových domov, bude prostredníctvom plôch zelene napojený na Mlynský náhon, tým jeho atraktivita stúpne.
- **Park na Národnej triede** – koncipovaný je tiež ako medziblokový priestor, avšak vzhľadom k tomu, že stromy sú vo veku cca 60 rokov a plochy sú pomerne rozľahlé, je možné ho vnímať ako obvodový park pre priľahlých obyvateľov. V súčasnosti tieto plochy neplnia úlohu parku čo sa týka vybavenosti, údržby, iba ak rozlohou, pretože plochy zelene majú výmeru 1,96 ha. Aby plochy mali naozaj funkciu parku, resp. veľmi kvalitných vnútroblokových priestorov, je vhodné túto plochu preriešiť, povýšiť ju vybavenosťou i dizajnovu na park, doplniť o mobiliár, zatraktívniť funkcie, naviazať na Mlynský náhon a pod. Pre tento park je potrebné spracovať štúdiu revitalizácie, pričom dbať na každý jeden strom, snažiť sa o pokryvnosť korunami stromov na úrovni 60%, aby park mal i mikroklimatickú funkciu vzhľadom na fakt, že v týchto bytových domoch je pomerne dosť zastúpené staršie obyvateľstvo.
- **park na ulici Hroncovej** – výmera 1,21 ha, park vysadený cca v 70. tých rokoch 20. storočia, jeho funkcia je prioritne mikroklimatická, porast má cca 90%-ný priemet korún na plochy zelene. Stromy v tejto časti sú prehustené, to má vplyv na ich vitalitu i habituálne vlastnosti. Súčasné detské ihrisko zodpovedá dobe vzniku parku, tiež mobiliár. Preriešenie kompozície, revitalizácia stromov, doplnenie vybavenosti (prvkov

drobnej architektúry) je potrebné. Nutné je spracovať inventarizáciu drevín, ošetrovanie kostrových drevín a následne určiť funkciu parku a jeho tému. Keďže sa park nachádza na ulici Hroncovej, možno by mohol byť riešený ako „park hudby“.

- **Park mládeže** – výmera 0,73 ha – v súčasnosti prakticky nemá funkciu parku, ale má potenciál byť opäť parkom. Dnes je to vo veľkej miere plocha, ktorá je tvorená areálom školy, bolo tu vybudované ihrisko, avšak plocha je nefunkčná. Po obvode sú aleje z javorov, avšak mimo areálu. Areál je oplotený a nie je využívaný ani príslušnými obyvateľmi. Plochu je potrebné preriešiť a využiť v prospech obyvateľov mesta. Stromy (najmä po obvode) je potrebné ošetriť. Keďže park nesie názov „Park mládeže“, mal by byť tak i koncipovaný, avšak mal by byť v súlade i s architektúrou a trendmi doby svojho vzniku, čo sú 60. roky 20. storočia. V tom období sídliská tvorila skupina architektov SOREA, architekti si kladli za cieľ postaviť bytové domy s dobrým štandardom bývania. Tomu by mal zodpovedať i „Park mládeže“ a možno by park mohol byť venovaný i tejto skupine architektov.
- **Sídlisko Ťahanovce** – nevyužitý potenciál – Americkú triedu je vhodné formovať ako bulvár. V časti Americkej triedy je nevyužitá plocha zelene pri predajni LIDL a lávke cez Americkú triedu. Návrh uvažuje s novým parkom o výmere 1,27 ha. Územný plán uvažuje v časti na sever s vybudovaním objektov občianskej vybavenosti, avšak podiel zelene by mal byť čo najväčší. Navrhovaný park bude napojený cez medziblokový priestor za BD na Aténskej ulici, ktorý bude dobudovaný z vnútroblokového priestoru na parkový priestor, a ďalej na kolmú kompozičnú os, ktorá bude v budúcnosti pokračovať cez nové zastavané územie až na prímestský park Ťahanovce. Riešenie parku „Amerika“ je vecou urbanisticko-krajinárskej štúdie, potrebné je však určiť jeho tému a tú následne rozvíjať. Keďže sídlisko Ťahanovce nesie názvy ulíc svetových metropol, bolo by vhodné túto tému podporiť i v rámci parku.
- **Parčík pri kostole sídlisko Ťahanovce** – výmera 0,5 ha – parčík navrhujeme riešiť ako kostolnú záhradu, záhradu kompozične i témou nadviazať na kostol, môže tak vzniknúť zaujímavá „biblická záhrada“ s upokojujúcim dizajnom a zároveň priestor pre stretávanie sa ľudí všetkých vekových kategórií. Plochu je potrebné riešiť samostatnou štúdiou a projektom.
- **park „Sad“** – jedná o vytvorenie parkovej plochy pri vstupe do MČ sídlisko Ťahanovce, park by práve svojou väzbou na pôvodný sad mohol byť koncipovaný „neformálne“, s „ľudským rozmerom“, môže tu vzniknúť „genofondový park“ (v spolupráci s SPU v Nitre), kde budú zozbierané staré krajové sorty a kultivary tradičných druhov úžitkových drevín, uchovávanie tradičného genofondu je súčasným trendom (hlavne z dôvodu obchodovania s genofondom), podporu má i v medzinárodnom dohovore o biodiverzite. Sad bude mať tiež funkciu edukačnej a výskumnej plochy, génovej banky ex-situ. Potrebné je park „Sad“ riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou a okrem výsadiieb riešiť i jeho dizajn, vybavenosť apod. Prvá etapa má výmeru 2,53 ha. Rozšírenie parku o ďalšie druhy je možné, ideálne je postaviť plochu na úrovni 7 ha. (podobný park existuje vo Švajčiarsku ai.)
- **Park „Európa“** – výmera 3,79 ha – bude sa nachádzať pod Americkou triedou, ideovo bude prepojený so sídlisko Ťahanovce, kde ulice nesú názvy miest. Park bude koncipovaný ako super moderný, high-tech využívajúci, na fyzikálne zákonitosti a konštrukčné prvky a efekty zameraný – tematicky iný park. Do tejto lokality je taká téma vhodná, pretože pod parkom je situovaná priemyselná zóna, park tak previaže rôzne funkcie tejto mestskej časti. Cez park bude prechádzať peší ťah, ktorý prepojí sídlisko Ťahanovce s rekreačnou zónou Anička. Park treba riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou, v parku okrem výsadiieb, komunikačnej siete verejného osvetlenia budú i objekty

vybavenosti, vhodné je do parku priviesť vodu zo sídliska Ťahanovce (povrchové vody prostredníctvom dažďovej kanalizácie) a vodu využívať na zavlažovanie parku i na rekreačné účely. Park sa môže stať ďalšou atraktívnou zónou.

- **Park Masarykova** – výmera 10,29 ha – park sa nachádza v časti, kde je teraz záhradkárská osada, tá bude transformovaná na park, ktorý bude venovaný osobnostiam I. ČSR a v kontexte na život v I.ČSR, tým sa park stane i akousi edukačnou plochou. Prípadne tu môže byť vytvorené i múzeum železnice v exteriéri apod. Park bude pretínať cesta smer MČ Dargovských hrdinov. Časť parku pod cestou (5,21 ha) bude mať podobu lužného lesa, bude tu obnovená hladina spodnej vody (terénna depresia), bude sem zvádzaná voda zo spevnených plôch z priemyselnej zóny pri parku a zo železnice, vhodné je, aby tu vybrežovala čiastočne voda z Hornádu, alebo aby bola voda do tejto plochy odrazená. tak je možné obnoviť lužný les. Druhá časť parku nad cestou (5,08 ha) bude riešená ako park zakladaný na kvalitných nivných pôdach, môže tu byť istá vybavenosť, altánky, detské ihrisko, hra s terénnymi modeláciami, hra s vodou, apod. Možné je nadviazať na železnicu a využiť plochu i na vytvorenie detského „vláčika“ s prekážkami a „staničky“ (s tradičnou architektúrou z čias monarchie) či iných atrakcií. Park je potrebné riešiť samostatnou krajinno-urbanistickou štúdiou a následne pripraviť projekčne.
- **Park športu** – výmera parku bude 10,72 ha – nachádza sa pri rieke Hornád v MČ Ťahanovce, nachádza sa pod priemyselnou zónou, od ktorej ho bude potrebné dôkladne odizolovať. ÚPN HSA Košice navrhuje prestavbu priemyselnej zóny na občiansku vybavenosť. Niekoľkými lávkami bude prepojený s rekreačnou zónou Anička. Vznikne tak rekreačno-športové centrum, kde na jednej strane rieky bude rekreácia, kultúra, umenie, pohoda a na strane druhej bude šport, adrenalín, tempo, dynamika. Pri riešení Parku športu bude treba preriešiť i areál Anička, aby sa niektoré aktivity z pravej strany Hornádu presunuli na stranu ľavú. Rieku Hornád bude pretínať i nový dopravný most, ktorý pretne i obidve časti rekreačnej zóny – Anička i park Športu. Časť nad mostom bude mať skôr charakter lužného lesa (najmä nad dopravným mostom) resp. lužných porastov bez podmäčania pôdy (2,11 ha). Časť pod mostom (8,61 ha) bude zodpovedať rekreačnému parku na nivnej pôde, športový areál bude riešený tak, aby plocha mohla byť prípadne čiastočne i zaplavená. Park športu bude riešený najskôr urbanistickou štúdiou, preriešenie rekreačného areálu Anička by malo riešiť autorizovaný krajinný architekt, pritom je potrebné venovať pozornosť historickému kontextu.
- **park Kavečany** – výmera 1,53 ha - súčasť plánovanej výstavby, zóna bývania a vybavenosti. Park je potrebné navrhnuť ako obecný, rekreačno-oddychový a komunikačný priestor, spracovať pre park projektovú dokumentáciu, v nej riešiť výstavbu detského parku pre obyvateľov obce, časť s vybavenosťou menšieho rozsahu, i ukludnenú zónu. Keďže pre aktívny relax je v Kavečanoch dostatok rekreačných plôch, táto by mala byť viac ukludnená a slúžiť prioritne pre domácich obyvateľov. Pokryvnosť plochy korunami stromov by mala byť na úrovni 60%, aby plocha v prípade potreby poskytla počas leta i dostatočný tieň a ochladený priestor.
- **park Vyšný Gord** (výmera 4,58 ha), **park Nižný Gord** (výmera 1,29 ha) – nachádzajú sa na území MČ Lorinčík, územie je v územnom pláne naplánované na zónu bývania. V obci však nie sú žiadne parkové plochy či plochy verejnej zelene, preto je potrebné uvažovať s parkovou plochou, ktorý bude miestom oddychu, komunikácie, kultúrnych akcií, detských hier apod. Park bude mať trojuholníkový pôdorys a leží medzi Perešom, Lorinčíkom (stará časť) a novou časťou pod lesom. Park tak získa centrálnu polohu a bude miestom kontaktov obyvateľov z oboch obcí. Nižný Gord bude plochou na južnej

hranici obce a bude mať funkciu skôr mikroklimatickú, prípadne tu môže byť zriadený športový areál. Pre obidva parky je vhodné spracovať samostatné štúdie.

- **Myslavský park** – Myslava nemá významnejšie plochy urbánnej zelene, ale pozdĺž celej obce je prítomný les, je v priamej dostupnosti a z protisvahu aj vo výraznom vizuálnom kontakte. Výhodou v MČ je Myslavský potok, okolo ktorého je vytvorená viac-menej súvislá sprievodná vegetácie, len pri Kultúrnom dome je prísne tok regulovaný. Myslava park potrebuje, avšak nemá na to priestorové možnosti. Jednou z možností je vybudovanie prímestského parku v priľahlých lesoch, druhou je transformácia záhrad nad Myslavskou cestou, čím obec získa plochu verejnej zelene o výmere 1,39 ha. Vychádzame z toho, že každá zóna IBV by mala mať i spoločenský priestor (parčík) na vzájomnú komunikáciu občanov. Tento návrh (ako aj mnohé iné) nezohľadňuje vlastnícke vzťahy. Pri každom plánovaní sú vlastnícke vzťahy dotknuté. Je na meste, či bude mať záujem vykúpiť pre verejné priestranstvo časť územia. Park by si mal udržať vidiecky ráz, v kompozícii je vhodné využiť ovocné dreviny, ktoré v budúcom parku teraz rastú, najmä orechy, jablone, hrušky..., tieto stromy budú na jar vytvárať pekný jarný efekt, navyše občania uvítajú, ak sa stromy na stanovisku ponechajú. Park by do určitej miery mohol mať funkciu komunitnej záhrady, ak by tu boli ukážky pestovania úžitkových druhov, avšak komponované v rámci parku. Mobiliár i ďalšie prvky je potrebné tvoriť v duchu obce vidieckeho typu, ktorý si Myslava stále udržiava. Ďalší park by mohol vzniknúť pri cintoríne, v rámci ochranného pásma cintorína. Tým bude uvažovaná zóna IBV vizuálne odizolovaná od cintorína. Ochranné pásmo je 50 m po obvodě cintorína. Plocha zelene bude nadväzovať na zeleň v rámci KVP pri Moskovskej triede. Park bude mať výmeru 1,43 ha, tento park môže funkčne i tematicky nadväzovať na parky, ktoré budú vybudované popri Moskovskej triede.
- **Myslavský cintorín** - rozšírenie cintorína nie je potrebné, rezervné plochy na cintoríne pri Dome Smútku sú dostatočne veľké. Ochranné pásmo cintorína dáva priestor pre vznik ďalšej plochy urbánnej zelene. Avšak ako cintorín, tak i navrhované plochy zelene potrebujú kompozičné riešenie tak, aby sa i na cintoríne a vedľa cintorína vytvorilo jedno komponované dielo a miesto meditácií. Rezervná plocha cintorína má výmeru 0,6 ha, je teda priestor na vytvorenie kultúrnej a pritom pietnej plochy.
- **ďalšie navrhované parky a parčíky v Myslave** – v Myslave sa plánuje intenzívny rozvoj bývania v IBV, zóny, ktoré sú už vo výstavbe s plochami zelene neuvažujú. Táto štúdia prináša návrh na dve menšie komunitné plochy v IBV, jedna o výmere 0,39 ha a druhá o výmere 0,48 ha, navrhnuté sú tak, aby ich vzájomná dostupnosť bola cca 300 m. V prvej etape výstavby IBV vznikne i „hraničný park“ medzi Myslavou a Sídliiskom KVP o celkovej výmere 9,94 ha. Tento park bude preťatý prístupovou cestou, takže bude mať dve časti: jedna pri súčasnej IBV západne od cesty „Pod cestou“ s výmerou 3,14 ha, druhá na východ „Nad cestou“ a severne od cesty „Na konci“ s výmerou 6,8 ha. Táto časť bude vlastne tvoriť biokoridor ľavobrežného prítoku Myslavského potoka na oboch jeho svahoch. Park tak môže mať prírodný charakter a pre atraktivnosť môže využiť svoj svažitý terén. V Myslave kedysi boli funkčné mlyny, preto je vhodné túto tradíciu pripomenúť v rámci parku.
- **Park v Poľove** – ide o navrhovanú parkovú plochu s výmerou nad 0,5 ha, pretože Poľov nemá park, verejná plocha je len pri kostole – kostolná záhrada, ktorá má jednoduchú parkovú úpravu. V súčasnosti platný územný plán uvažuje len s vytvorením menších plôch verejnej zelene. Štúdia sa preto tento deficit snaží riešiť. V UPD sa uvažuje s rozšírením územia o nové IBV, preto je potrebné i budovanie verejného priestranstva a parku pre obyvateľov. Pre tvorbu parkov sú navrhnuté tri lokality: 1.- pri vstupe do obce ešte pred cintorínom, výmera bude 2,32 ha, funkcia prioritne mikroklimatická

a hygienická, 2.- nad obcou v rámci budúcej IBV, výmera 2,25 ha, park bude napojený na rekreačný les, 3.-na Pútnom kopci, výmera 1,54 ha – malý prírodný park v súlade s názvom miesta. Výhľad z Pútného kopca je jednak na kostol v Poľove, na kostol v Šebastovciach, ale dominantným bol zrejme priehľad cez Košickú kotlinu na sakrálny bod na náprotivných svahoch, ktorý je potrebné určiť analýzou krajiny. Priehľad i smer prístupovej cesty (v smere priehľadu) je potrebné zachovať. Historické mapy dokazujú, že popri ceste na Pútny kopec boli v minulosti križie. Existencia komponovanej krajiny je vysoko pravdepodobná, treba ju však dokázať a podporiť samostatnou štúdiou.

- **Park Šebastovce** – výmera 1,8 ha – obec nemá plochy verejnej zelene parkové či parkov upravené, zriadenie parku pre MČ je žiaduce v zóne IBV z dôvodu dostupnosti, intenzívnej navštevovanosti, kde park bude využitý. V súčasnom zastavanom území niet miesta pre park, preto je v rámci návrhov situovaný do novej časti, kde sa plánuje výstavba rodinných domov. Téma parku by mohla korešpondovať s archeologickými vykopávkami, zaujímavý je najmä fakt nájdenia hrobov vyzbrojených jazdcov. To je pekná historicky pravdivá téma, ktorá by mohla parkom rezonovať a dať mu istú atraktivitu a jedinečnosť i pre návštevníkov MČ. Vhodné je menší park zriadiť i na severe zastavaného územia tejto MČ, jednak ako plochu verejnú s definovanou funkciou, jednak je vhodné takto podporiť funkciu mikroklimatickú (najmä ochrana pred severným prúdením vzduchu). Tiež je vhodné okolo MČ vytvoriť zelený prstenec, keďže je MČ obklopená poľnohospodársky intenzívne využívanou pôdou. Územný plán ako jedinú plochu zelene uvádza cintorín, čo pre kvalitné bývanie počas života určite nepostačuje.
- **Park KVP** – výmera 0,88 ha – plocha zelene medzi ulicou Húskovou a Triedou KVP, plocha existuje, je pomerne vhodne riešená, funkcia je prioritne mikroklimatická a hygienická. Park teda nie je parkom pobytovým. Plocha zelene sa začlenila svojou výmerou do systému sídelnej zelene ako subjadro. Plocha je široká 25 m a výmera cez 0,5 ha, takže je možné plochu definovať ako účelový (hygienický a mikroklimatický) park bez vybavenosti. Priemet korún na plochy zelene bude min. 80%.
- **Zeleň KVP** - v rámci KVP je zeleňou podporená pešia zóna, ktorá tvorí urbanizačnú os sídliskom a plochy okolo majú potenciál vytvoriť „zelenú os“ sídliskom. Táto os sa ťahá zo severu od ulice Klimkovičovej cez urbánne subcentrum, popod Moskovskú triedu až do južnej časti KVP. Plochy zelene okolo tejto urbanistickej osi sú však značne rozdrobené, preto sa nedajú pokladať za park, ale za plochy (parčíky) parkovo upravené. Plochy vhodne urbanistickú os dopĺňajú, podporujú, dokresľujú.
- Územný plán počíta len so 4 parkami – jestvujúci park na Húskovej (viď odsek vyššie), park na Moskovskej o výmere cca 1,2 ha, park na Wupperálskej o výmere cca 5,3 ha, park na Povrazovej o výmere cca 1,2 ha. Spolu parkové plochy tvoria výmeru cca 10 ha. KVP má v súčasnosti 24 726, takže pri výmere 10 ha by na 1 obyvateľa pripadali len 4 m² parkovej zelene, pritom odporúčanie je 8-12 m²/obyvateľa. navyše KVP nemá výhodu iných MČ priameho napojenia na rekreačné lesy. Štúdia prichádza s návrhom podpory parkovej zelene. Doterajšie územné plány mesta či zóny neriešili zeleň v podrobnosti predkladanej štúdie, a asi preto neriešili parkové plochy dostatočne. Štúdia teda predkladá návrh na ďalšie parky v rámci KVP:
- **Park Moskovská** – pri Triade Moskovskej vznikli rozľahlé plochy zelene, ktoré nie sú zatiaľ zastavané a umožňujú podporu zelene. Ich výmera až po hranicu MČ Myslava je 5,03 ha. Plocha je vhodná pre vybudovanie parku líniového charakteru. Jeho obsahovú náplň je potrebné riešiť urbanistko-krajinárskou štúdiou. Park je však pri frekventovanej ceste v smere na Myslavu, preto jeho hygienickú funkciu je potrebné podporiť. Územný plán počíta na zeleň vyčleniť len časť plochy a navrhuje intenzívnu zástavbu vybavenosťou. Park podľa UPD by mal byť vybudovaný len pri križovatke na Tr. KVP

o výmere cca 1,2 ha. Štúdia prichádza s názorom, že celá plocha by mohla byť riešená ako park s mikroklimatickou funkciou, kde priemet korún na plochu bude min. 60%. Plocha bude mať tak prioritne mikroklimatickú funkciu. Zároveň tu môžu byť osadené i objekty občianskej vybavenosti (napr. reštaurácia, inštitúcie, ai.), pričom niektoré objekty budú pod stromami, tiež tu môže byť dopravná trasa pre alternatívnu dopravu apod. V takom prípade je vhodné sadiť stromy s nasadenou korunou vo výške min. 3,2 m. Využitie plochy pre občiansku vybavenosť a zároveň pre zeleň nie je v zásadnom rozpore.

- **Park Wuppertálska** – plocha s potenciálom, hoci sa dnes využívaná ako psia lúka. Plocha sa svažuje k Čičkovskému potoku, výmera bude 10,7 ha a táto výmera zahŕňa i plochu za mostom v južnej časti KVP. Tento návrh nie je v súlade s platným územným plánom, ale je v súlade so súčasnými trendami „zeleného urbanizmu“. Na ploche sa už nachádza športová aktivita - Tenisové centrum. Vhodné je park riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou a vytvoriť park s viacerými funkciami, ktorý dôkladne využije svoju terénnu modeláciu. Témou parku by mohlo byť nemecké mesto Wuppertal.
- **Park Povrazová** – v súčasnosti len čiastočne využitá plocha zelene pre rekreáciu a šport, plocha má skôr charakter „zadnej“ časti bytových domov. Plocha má výmeru 2,55 ha, z plochy sú krásne výhľady do údolia Myslavského potoka a na náprotivné zalesnené masívy. Vybudovanie parku podporí opticky prepojenie s rekreačnými lesmi nad Myslavou. Park odporúčame riešiť prírodne-krajinársky, podporiť jestvujúce výrby na ploche, vytvoriť na ploche mikrodepresie na zadržiavanie vody, vytvoriť solárium apod. Hlavný motív by mohol zníť „Vtáci“, pretože plocha zelene je nad údolím, ktoré „je utopené“ pod svahom a nad lesnými masívmi sa prirodzene vznášajú vtáci. Celú myšlienku je potrebné rozpracovať prírodne-krajinárskou štúdiou v spolupráci s krajinným architektom.
- **Park Nižné** – nadväzuje na park Povrazová, plocha má výmeru 2,11 ha a spolu s parkom Povrazová tvorí okolo sídliska KVP zo západnej strany zelený prstenec. Park Nižné by mohol časť plochy venovať pivovarníctvu v Myslave. Na svahoch sa zrejme kedysi pestoval chmeľ pre výrobu piva. Chmeľ je popínavá drevina, ktorú je možné využiť nie len ako produkčnú rastlinu, ale i ako okrasnú rastlinu. Je možné vytvoriť tu rôzne posedenia z výrby, z dreva i z iných materiálov, ktoré budú pokryté popínavými drevinami, napr. aj viničom a chmeľom. Umiestnenie týchto prvkov do svahu je opäť spojené so zážitkovosťou, pretože i tu návštevník plochy môže mať pocit lietania, vznášania sa „nad krajinou“, nad Myslavským údolím. park opäť treba riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou a vytvoriť park s atypickými prvkami.
- **Park „adrenalinový park“** – výmera 1,23 ha, situovaný bude na južnej hranici sídliska KVP pri školskom areáli, kde už v súčasnosti je z iniciatívy občanov vybudovaná „cyklotrialová“ dráha. V podobnom duchu by mohol byť celý park riešený – šport, adrenalin, mládež, dynamika, skoky, apod. Témou by park vhodne nadviazal na predchádzajúce dve skôr oddychové plochy zelene, podobnému účelu by mohol slúžiť i školský areál a k tomu treba pripočítať i plochu izolačnej zelene okolo Triedy KVP. Plocha je z veľkej časti porastená náletovými drevinami. Adrenalinový park je vhodné riešiť samostatnou urbanisticko-krajinárskou štúdiou. Park podporuje zámer rozšírenia plôch zelene v rámci KVP.
- **Parčík pri kostole Božieho milosrdenstva na Tr. KVP** – výmera je len 0,42 ha, z tejto v súčasnosti nevyužitej plochy sa môže postupne vyvinúť drobná, parkovo upravená plocha. Ideálne je vnímať ju ako kostolnú záhradu. V záhrade vyčleniť časť na zriadenie externého „faustínia“, kde sa budú stretávať najmä mladé, problémové ženy, centrálnym bodom faustínia bude nápis „Božie milosrdenstvo v mojej duši“. Kostolná záhrada bude

mať i iné funkčné plochy. Záhrada bude riešená v spolupráci s autorizovaným krajinným architektom. Táto malá plocha zelene tak bude skrývať význam vo svojej téme, a to najmä v súčasnosti, keď sa opäť dostáva do popredia téma rekristianizácie. Táto téma ku kostolu patrí.

- **Zeleň na sídlisku Západ /Terasa** – na sídlisku v súčasnosti žije 39410 obyvateľov. Plochy jestvujúcej parkovej zelene o výmere 17,52 ha, čo predstavuje 4,4 m²/obyvateľa (odporúčaný normatív je 8-14 m²). K jestvujúcim súčasným parkovým plochám štúdia navrhuje vytvorenie ďalších 56,75 ha parkových plôch v dostupnosti do 300 m. Spolu by tak v rámci tejto MČ bolo 74,27 parkovej zelene. Tým by sa podiel parkovej zelene na 1 obyvateľa zvýšil na 189 m². K tejto parkovej zeleni je započítaná i parková úprava pri Čičkovskom potoku, tiež jestvujúce plochy zelene, ktoré však plnia v súčasnosti skôr funkciu medziblokovej zelene a nie parkovej zelene. Sídlisko má ešte jeden problém: súčasnú zeleň je možné považovať skôr za „pioniersku“ (rekultivačnú). Väčšina stromov na sídlisku je krátkovekých i z dôvodu podmienok, v ktorých rastú. Keďže sídlisko je funkčné cca 50 rokov, dreviny sú v zenite z hľadiska ich veku. To je tiež dôvod, prečo na sídlisku treba budovať stabilné, kvalitné, dlhodobu udržateľné parky s prestavbou druhového zloženia drevín. Na tomto sídlisku teda ide skôr o využitie súčasného potenciálu, ako budovanie nových plôch, pretože územie tejto MČ je značne zastavané a rezervy pre výstavbu parkov sú minimálne.
- **park nad Popradskou ulicou** výmera 1,94 ha – plocha vybraná pre zriadenie parku je v súčasnosti nefunkčný športový areál (brownfield). Územný plán tu uvažuje s opätovným vybudovaním športových plôch, avšak potreba vytvoriť tu parkovú plochu vyplynula z nedodržania indikátora udržateľnosti, ktorým sa preferuje vzájomnej vzdialenosť parkových plôch cca 600 m (dostupnosť v okruhu 300 m). Tento indikátor tu nie je dodržaný, preto plocha zelene by mohla mať prioritu, resp. je vhodné skombinovať šport so zeleňou. Funkcia plochy bude prioritne mikroklimatická a hygienická, plocha je v bezprostrednej blízkosti značne frekventovanej Popradskej cesty. Je možné tu vytvoriť „detský svet“ – detské ihriská a športoviská pre rôzne vekové skupiny detí, kde by však prístup mali i dospeláci. Základom tvorby by bolo modelovanie terénu s dômyselnými prvkami pre deti. Plocha bude riešená overovacími krajinno-architektonickými štúdiami.
- **park na ulici Toryskej** – výmera 0,88 ha, pri bytových domoch, nad objektmi vybavenosti (Magistrát, zdravotné stredisko a sakrálné objekty). Plocha sa teda nachádza nad dominantnými objektmi. Do tejto časti mesta je vhodné vniesť i trochu hravosti, možno vytvorenie malého hravého parku na motív rozprávkovej postavy „Osmijanko“ by priestor oživilo a vnieslo originálne prvky atraktívne i pre detičky z ostatných Luníkov. Plocha by mala mať pokryvnosť korunami stromov min. 60 %, aby deti neboli vystavené slnečným páľavám. Plochu je potrebné riešiť štúdiou.
- **park na Luníku VII.** – výmera parku bude 2,57 ha, nachádza sa uprostred Luníka VII., v podstate sa jedná o medziblokové priestory, ktoré však čiastočne majú parkové riešenie. Plochy zelene sú peším ťahom prepojené s ďalšími plochami zelene (priamo na Luníku VI.). Funkcia plochy by mala byť prioritne mikroklimatická. Keďže je to však plocha medzi blokmi, nachádza sa tu detské ihrisko, ktorým je vhodné podporiť pobytovosť plochy. Návrh témy: „psíček a mačička“. Park treba ďalej riešiť štúdiou.
- **Auto-park** – na Luníku VII je navrhnuté dve plochy garážových kolónií zmeniť na malé parkové plochy, je to na ulici Michalovskej (výmera plochy je 1,46 ha) a Bardejovskej (výmera plochy je 0,9 ha), obidve plochy majú potenciál stať sa súčasťou systému sídelnej zelene, ich lokalizácia je navrhnutá v súlade s odporúčanou dostupnosťou parku 300 m. Štúdia uvažuje s odstránením garážových kolónií v snahe získať nové parkové plochy pre nasledujúce generácie (vývoj parku je min. 30-50 rokov !!, preto nové parky

je potrebné budovať už v súčasnosti). Odstránenie garáží určite nebude prijaté s pochopením, avšak mesto by malo jasne zadefinovať dlhodobé ciele v udržaní kvality životného prostredia. Nové, dlhodobé udržateľné parkové plochy v súčasnom zastavanom území by sa mali stať strategickým cieľom mesta. Tiež ich dostupnosť do 300 m je vhodné akceptovať. A to sa dá dosiahnuť odstránením garáží. Odstránenie kolónie si vyžiada vybudovanie garážového, resp. parkovacieho domu. Pre nové parky by bolo vhodné voliť tému, ktorá súvisí s autami. Naplnenie tejto témy bude riešiť samostatná krajinno-urbanistická štúdia. V rámci tejto štúdie je potrebné overiť tiež možnosť výstavby garážového domu a nájsť lokalitu na jeho výstavbu.

- **park pri Kauflande** – navrhovaná výmera 2,68 ha - základom parku sú jestvujúce stromy na riešenej ploche, časť plochy je však nevyužitá. Na ploche územný plán uvažuje s občianskou vybavenosťou. Park v tejto lokalite je potrebný, pretože obyvatelia v priľahlých bytových domoch nemajú iný park v dostupnosti 300 m. Park bude mať mikroklimatickú i hygienickú funkciu a navyše vznikne i pobytová plocha pri obchodnom centre. Rozsah parku a tému bude riešiť samostatná krajinno-architektonická štúdia, avšak jeho výmera by mala byť min. 1 ha za predpokladu, že i medzi internátni vznikne „študentská záhrada“. Vhodné je do parku vniesť prvky z moderných i experimentálnych materiálov, vytvoriť atypické prvky, využiť terén i na terénne modelácie, jednak depresie pre zadržiavanie vody.
- **Betkin park** – výmera 2,55 ha – tento park líniového charakteru v podstave existuje, je potrebné zvýšiť jeho údržbu, realizovať dosadby, ale hlavne dať mu tematickú náplň, filozofiu, myšlienku, aby vznikol priestor, s ktorým sa obyvatelia stotožnia. V tomto prípade by bolo vhodné park riešiť s obyvateľmi na princípe participácie. Park bude formovaný popri pešej trase cez Luník IV. a prechádza pomyslene do Luníka V. Vzniká tak promenáda (park alternatívneho umenia), ktorá by mohla byť venovaná umeleckej tvorbe – napr. detí. Diela by boli vystavované priamo pri promenáde na špeciálnych paneloch, ktoré by boli vhodné i do dažďa. Pri urbánnom subcentre (zdravotné stredisko ai.) bude obnovená fontána, zriadená tu môže byť napr. čítareň v exteriéri, tvorivú dielňu v exteriéri, v tejto zóne by zároveň mohli byť zriadené i miesta na požičiavanie kníh apod. Tým by sa tejto promenáde dal silný kultúrny náboj. V rámci plochy je potrebné spracovať najskôr dôslednú inventarizáciu drevín, na jej základe určiť perspektívu stromov a riešiť výrubu (stromy plochu zahusťujúce) i dosadby. Následne by bola spracovaná štúdia, kde by bola riešená i vybavenosť novými prvkami.
- **park orgovánov na ulici Orgovánovej** – výmera 0,71 ha – plocha plná kvetov a vôní, možnosť vytvoriť skutočne ojedinelú plochu pre pobyt, oddych, relax. Prevládať budú farby biela, fialová, ružová. Na túto plochu je vhodné vypracovať krajinársku štúdiu.
- **park muškávov na ulici Muškátovej** – výmera 0,58 ha – park má slušný základ, je to pekne založená plocha zelene, málo však využívaná a nedostatočne udržiavaná. Nová téma by priniesla oživenie celej plochy. Vhodné by bolo smerom k parku tiež v oknách bytových domov osadiť muškáty. Kvetinový efekt na sídlisku by bol unikátny.
- **Idanský park** - Obytný park na ulici Idanskej – výmera 0,69 ha – je to v podstate vnútroblokový priestor, ktorý tak i treba riešiť, pripustiť rôzne formy „zobytnenia“ plochy, vytvorenie terás, altánkov, dvorov, solárií, vodnej plochy, detského ihriska, rôzne popínatkami popnuté konštrukcie apod. – všetko v jednom vnútrobloku. Základ pre realizáciu tohto zámeru je na ploche dobrý. Plochu treba doriešiť štúdiou. Plocha má výmeru cez 0,5 ha, je teda súčasťou systému sídelnej zelene a má potenciál podieľať sa na eliminácii vplyvov klimatických zmien.
- **Spoločenský park** – nachádza sa pri Spoločenskom dome, výmera 1,13 ha, plocha by mala plniť funkciu kultúrno-komunikačnú, mala by poskytnúť priestor na spoločenské

aktivity, diskusie, hry, ale i výstavy apod. Plocha má určitý parkový základ, avšak vzhľadom na významnosť objektu, ku ktorému prináleží, je potrebné plochu preriešiť a dať jej punc súčasnej doby. Potrebné je spracovať samostatnú štúdiu, jej podkladom bude inventarizácia a hodnotenie drevín.

- **Tri hôrky** – výmera 0,6 ha – malý, vnútroblokový priestor, vhodný na vytvorenie troch terénnych modelácií, z ktorých každá bude mať inú funkciu. Plocha bude vyriešená samostatnou štúdiou.
- **Park športovcov** - park za Steel-arénou s výmerou 2,03 ha – park venovaný košickým športovcom, klubom, oddielom apod. Námet bude ďalej rozpracovaný samostatnou štúdiou. Park nemá žiaden základ kompozície či výsadiieb, je možné ho tvoriť veľmi atypicky.
- **park Hviezda** – nachádza sa medzi ulicami Lomonosova a Turgenevova, výmera 1,5 ha. Venovaný bude „hviezde“ v rôznych formách, tvaroch, materiáloch. Je to hra so symbolom. Park bude ďalej riešený samostatnou štúdiou. Najskôr je však potrebné spracovať inventarizáciu drevín a ich hodnotenie, aby bolo jasné, či ich je možné v kompozícii využiť.
- **Park stavbárov** – plocha má výmeru 0,72 ha, nachádza sa medzi školami – stavebnou, automobilovou a Gymnázium, tieto školy majú svoje športové areály a medzi nimi je predmetná plocha. Plocha bude riešená samostatnou dokumentáciou. V súčasnosti je to nevyužívané územie.,
- **park Záhradka** – výmera 4,24 ha, park vznikne na území súčasnej záhradkárskej osady na konci ulice Pri bitúnku. Bude budovaný v súlade s občianskou vybavenosťou, ktorá bude v predmetnej zóne navrhnutá, pretože územná plán navrhuje transformáciu záhradkárskej osady na zónu občianskej vybavenosti. Park môže mať i podobu lužného lesoparku, športového parku apod., v závislosti od kontextu. Funkciu i rozsah určí štúdia, ktorá bude riešiť predmetnú zónu. Park však bude podporovať hygienu a mikroklimu prostredia. Eliminovať bude prioritne spať emisií z teplárne a tiež vizuálne oddeliť teplárňu. Zeleň je potrebné v tejto časti riešiť i z hľadiska „indikátora TUR - dostupnosť, park bude v dostupnosti 300 m pre obyvateľov v RD a BD pri Južnej triede. Park môže byť venovaný košickým konštruktérom, vynálezcom apod., a v tom prípade môže byť riešený veľmi nápadito, vhodne do novej zóny občianskej vybavenosti, využívajúc nové a netradičné materiály, ideálne je kombinovať objekty so zelenou architektúrou v tom zmysle, že sa vegetačné prvky zakomponujú priamo do architektúry stavieb apod. Plocha bude riešená samostatnou urbanisticko-krajinárskou štúdiou. Názov parku bude potvrdený dizajnom objektov, napr. záhradka na streche, vertikálna záhradka, komunitná záhrada, záhrada na terase, zimná „záhradka“, vodná záhradka apod.
- **kláštorňa záhrada Krásna** – výmera 1,85 ha - archeologický park na mieste, kde stál kedysi benediktínsky kláštor. Z tohto miesta sú pekné výhľady. Edukačný park venovaný reholi benediktínov by tu bol vhodný, riešiť ho bude samostatná štúdia.
- **Spišské námestie** – výmera 1,47 ha – jestvujúca plocha zelene, plochu je vhodné „povýšiť“ na parkovú, pretože sa nachádza pri objekte občianskej vybavenosti, je voľne prístupná a dostatočne veľká, aby plnila funkciu subjadra systému sídelnej zelene. Vhodné je dotvorenie plochy, preriešenie v duchu zvolenej témy (tému zvolí riešiteľ). V súčasných úpravách majú vysoké zastúpenie ihličnaté dreviny, ktoré je vhodné minimalizovať, a to i vzhľadom na blízkosť dopravného uzla.
- **OD Branisko** – výmera 0,62 ha - plocha pri obchodnom dome, jestvujúca plocha zelene s výmerou nad 0,5 ha, čo umožňuje vytvoriť parkovo upravenú plochu pri obchodnom dome. Plocha nie je parkovo založená, je potrebné prostredníctvom štúdie riešiť jej kompozíciu, funkciu, tému i materiálové riešenie. Výhodou tejto plochy je jej priama

väzba na zeleň okolo Jazera. V súčasnosti je plocha vnímaná ako prechodová, avšak jej poloha medzi bytovými domami, obchodným domom a jazerom podporuje jej využitie ako dekoratívnej plochy zelene s funkciou krátkodobej rekreácie.

- **Uralská** – plocha s výmerou 1,12 ha - tvorí subjadro systému sídelnej zelene, v súčasnosti bez jasnej funkcie, resp. plní funkciu prechodového územia. Jej výhodou je naviazanosť na peší ťah a priama väzba na areál MŠ. Prínosom by bolo, ak by aj areál MŠ bol sprístupnený verejnosti, potom by s parkovou plochou tvoril jeden polyfunkčný komplex. Medziblokový priestor by tak získal na kvalite a atraktivnosti.

Nasledujúca tabuľka uvádza nové, navrhované parky. Jestvujúce parky č. 1-27 sú uvedené v tabuľke č. 26 na str.189. V nasledovnej tabuľke sú uvedené parky, ktoré predstavujú využitie potenciálu v prospech verejnosti. V tabuľke sú pre niektoré parky uvedené odporúčané názvy. Niektoré parky odporúčané názvy nemajú, môže byť na názov parku vypísaná „súťaž“. Také parky by sa potom mali riešiť za účasti obyvateľov, aby sa s parkom stotožnili.

Tab.č.27 Tabuľka uvádza konkrétne navrhované parky a lesoparky

ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etapa	ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etapa
28	park Lunik 7	25727	2	n	104		11980	1	n
29	Betkin park	25474	2	n	105	Park na Carskeho	9661	1	v
30	Nad Popradskou	19402	1	n	106	Pri kosotle	8528	1	n
31	Tri horky	6049	1	n	107		4019	0	v
32	Studentsky park	13697	1	n	108		4791	0	v
33	KVP	8840	1	n	109	Pri kostole	5108	1	n
34	Park Hviezda	15017	1	n	110	auto-park 1	14884	1	n
35	Kozmonautov	20980	2	n	111	auto-park 2	9019	1	n
36	Galakticka	15045	1	n	112	depo	14996	1	v
37	Povrazova	25611	2	n	113	luzny les	184277	5	v
38	Nizne	20981	2	n	114	pri trati	36846	2	v
39	Spolocensky park	11323	1	n	115	Krasna	33121	2	v
40	Park muskatov	5813	1	n	116		56673	3	n
41	Idansky park	6890	1	n	117		8146	1	n
42	Katkin 2	12274	1	n	118		6718	1	n
43	Pluvatko mociar	78752	3	n	119	novy les	149779	4	v
44	Pluvatko park	62132	3	n	120	V doline	16886	1	v
45	Na Toryskej	8776	1	n	121		83405	3	v
46	Anickin 2	24321	2	n	122		11097	1	v
47	Poludnikova	12089	1	n	123		11857	1	v
48		7415	1	n	124	Herlianksa	79497	3	n
49		12138	1	n	125	pod nemocnicou	17235	1	n
50	Envihrajko	11003	1	n	126	Postupimska	18857	1	n
51		11334	1	n	127	Fontana	25803	2	n

ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etapu	ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etapu
52		8063	1	n	128	Zupkova	9904	1	n
53	Na Hroncovej	12326	1	n	129	NsP Tr.SNP	45081	2	n
54		12734	1	n	130	Telek	229689	5	v
55		10270	1	n	131	Nova Krasna	27152	2	v
56		5968	1	n	132	Krasna	24338	2	v
57		17927	1	v	133		46991	2	v
58		13602	1	v	134		24628	2	n
59		10713	1	n	135	Na kraji	14197	1	v
60		11838	1	n	136	Pri novej ceste	95736	3	v
61	Pali-park 2	11643	1	n	137	nova cast	148263	4	v
62	Pali-park 3	15050	1	n	138	vychodny prstene	48938	2	v
63	Pali-park 1	16736	2	n	139	Koniec Krasnej	24540	2	v
64	pri Kauflande	26832	2	n	140	Heringes	212274	5	n
65		24540	2	n	141	pri OD Branisko	6209	1	n
66	park orgovanov	7074	1	n	142	Uralska	11201	2	n
67		13172	1	v	143	Myslava - cinter	9467	1	n
68		115360	4	v	144	Sevastivsky park	17888	2	n
69		20977	2	n	145		25103	2	n
70	Na konci	23854	2	n	146	hreiben	30043	3	n
71	park Krßsna	83405	3	v	147	hreiben	68694	3	v
72		16895	1	n	148	park kolajisko	60823	2	n
73		132578	4	v	149	vymennik1	7912	1	n
74		149779	4	v	150	Kuzmanyho	19281	2	n
75	adranalinovy par	22394	1	n	151	Kuzmanyiho	20368	2	n
76	park vzpieraŔov	26682	2	n	152	spojka- Krasna	6382	1	v
77	park juh	25485	2	n	153	Galakticka	10795	1	n
78	Park Europa	37918	2	n	154	Klastorna zahrad	21667	1	n
79	park Zahradka	42363	2	v	155	Park sportu	51204	4	v
80	park stavbarov	7209	1	n	156	park Masaryyka	32981	3	v
81	Park Tahanovce	12698	1	n	157		51640	3	n
82	Vysny Gord	46037	2	n	158	pali-park 2	4237	1	n
83	Nizny Gord	12935	1	n	159		9283	1	n
84		23780	2	n	160		10353	1	n
85	Tahanovsky park	34014	3	n	161	Slovenskej jedno	11194	1	n
86		9580	1	n	162	Moskovska	11881	3	n

ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etap	ID	NAZOV	Výmera v m2	Význam plochy	Etap
87	Krasna	25846	2	n	163		15681	1	n
88	ekumenický park	13437	1	n	164		88077	0	n
89	Pod cestou	32668	2	n	165	jazdecký areál	41476	2	n
90		11565	1	n	166	Moskovska	11565	3	n
91	park Sad	16915	2	n	167		72945	2	n
92	Herlianska	4912	0	n	168	Sladovna	37926	2	n
93		28418	2	v	169	Sladovna	11308	2	n
94	ENVIpark	52121	3	n	170	Park športovcov	17503	2	n
95		13178	1	n	171	Pod Furcou	125063	4	n
96	Myslavský park	13856	1	n	172	Clementisova	12560	1	n
97	Park Kavecany	15283	1	n	173	park Olympia	45258	2	n
98	park motorest	95584	3	n	174	Strkovisko	298661	5	v
99		23696	2	n	175	Čičky 1	123549	4	n
100		10340	1	n	176	Kralovska cesta	10595	1	n
101		11694	1	n	177	Sibeničný vrch	13853	3	n
102		5152	1	n	178	Železníky	35303	3	n
103	Nad cestou	44608	2	n	179	Spisske námestie	18968	2	n
		1942788					3253808		
							Spolu v m2	5196596	
							Spolu v ha	519,66	

Poznámky:

Názov – niektoré plochy zatiaľ názov nemajú, je vhodné ho doplniť, prípadne i navrhnuté názvy zmeniť

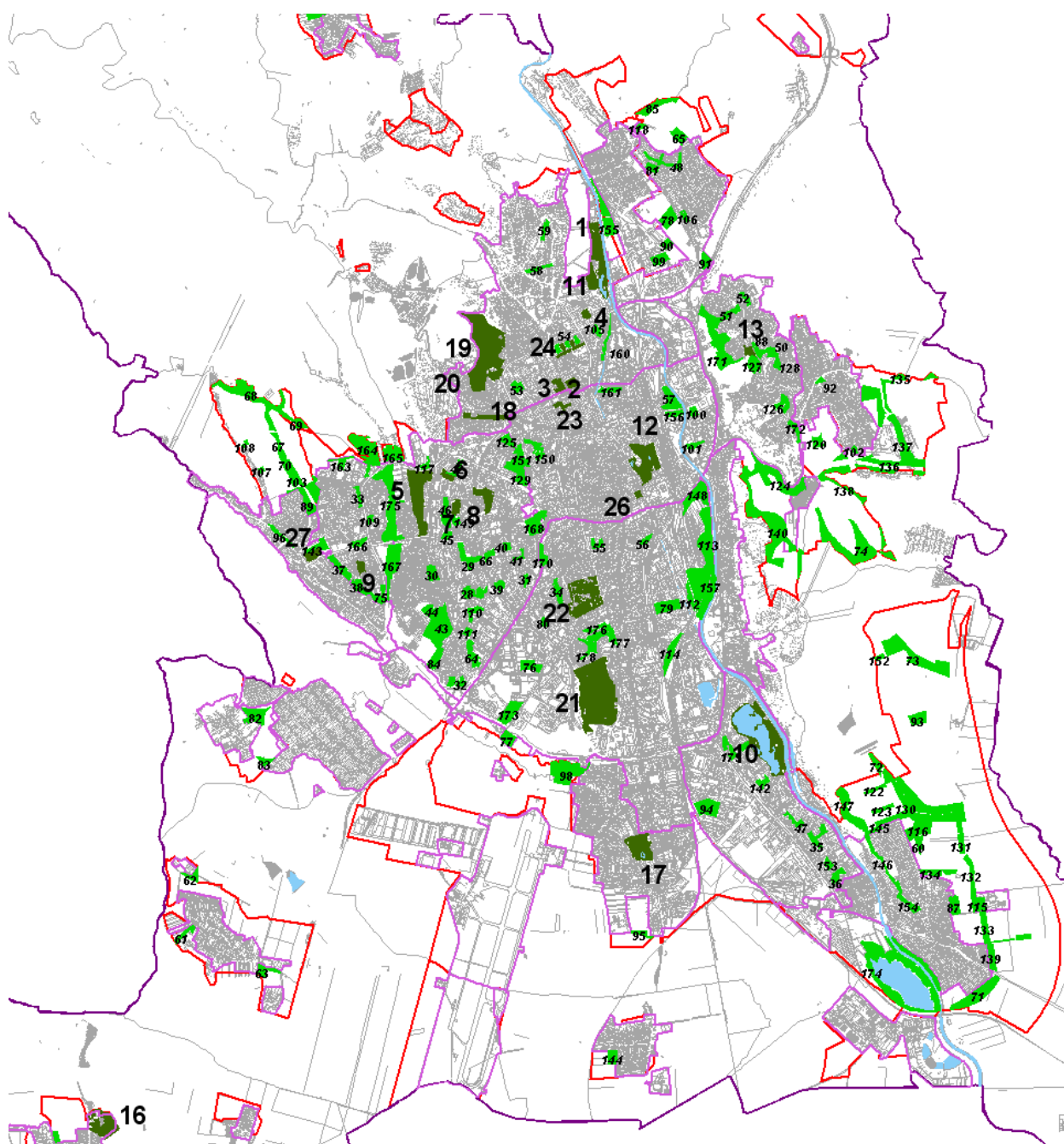
Etap: n-návrh, v-výhľad

Význam plochy: 0 – lokálny, 0- malá parková plocha (výmera pod 0,5 ha), 1 – obvodový (výmera 0,5-2 ha), 2 – v rámci mestskej časti (výmera 2-5 ha), 3 - celomestský (výmera 5-10 ha), 4 – regionálny (10-20 ha), 5 – nadregionálny (výmera nad 20 ha)

Etap: návrh – predstavuje obdobie do roku 2030, avšak v rámci súčasného zastavaného územia, výhľad – predstavuje novú, rozšírenú hranicu mesta v zmysle platnej UPD a tiež sa týka roku 2030. Niektoré parky však sú skôr víziou rozvoja zelene, a to najmä park a lesopark na území súčasného koľajiska nákladnej vlakovkej stanice. Mesto nemá veľkoplošný park a toto územie dáva možnosť jeho vybudovania po zrušení koľajiska.

Tabuľka vyššie dokumentuje, že pri využití súčasného potenciálu by mesto mohlo mať vo výhľade do roku 2030 takmer 520 ha parkových a lesoparkových plôch. V týchto plochách nie sú započítané plochy vyhradenej zelene - parkovo riešené areály, ale len plochy verejnej zelene. Tabuľka uvádza názvy parkov. Nie je vecou tejto štúdie riešiť názvy parkov, to je v kompetencii mesta. Avšak niektoré názvy sú uvedené najmä z toho dôvodu, že sú inšpiratívne pre tematickú tvorbu parku. Niektoré názvy vychádzajú z názvu ulíc a mali by podporiť názov ulice (napr. ulica Orgovánová apod.). Park tým získa „vlastný imidž“, stratí na uniformite a obyvatelia danej časti sa môžu s parkom viac identifikovať.

Obr.č.102 Jestvujúce parky a potenciál pre nové parky i vo výhľadovom období

Zeleň z hľadiska odporúčaných normatífov: pri súčasnom počte obyvateľov 234432 by sa podiel parkovej zvýšil z 2,2 m²/obyvateľa na 9,7 m²/obyvateľa. Je to významný nárast výmery parkov, keďže normatív hovorí o potrebe 8-14 m²/obyvateľa. Zároveň je však dôležitá i podpora zvýšenia kvality plôch zelene. So zvyšujúcim sa počtom obyvateľov však bude podiel parkovej zelene v súčasnom zastavanom území klesať a bude potrebné hľadať alternatívne prístupy na podporu zelene. Cieľový stav počtu obyvateľov je 280000.

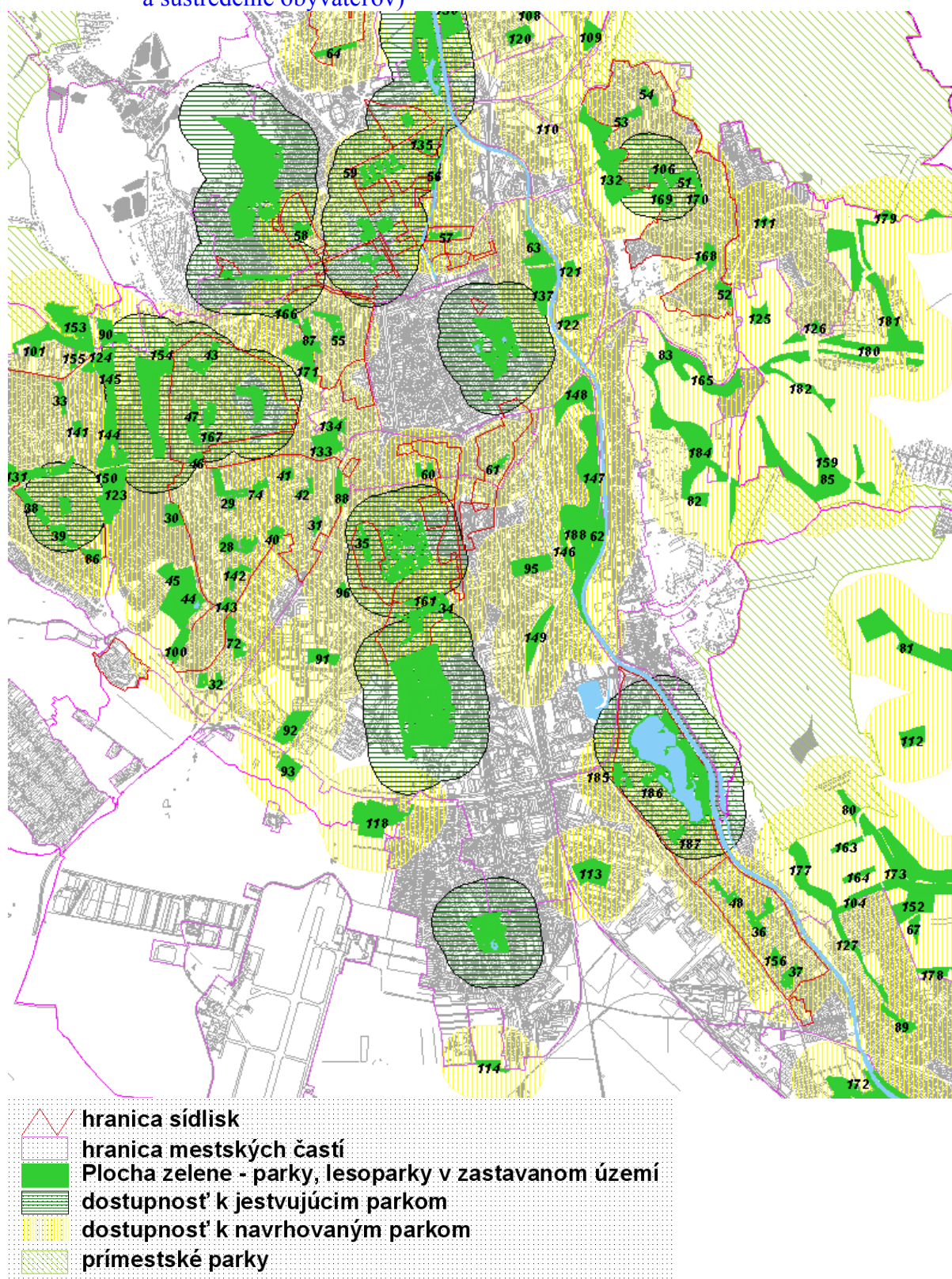
Mesto začalo s prípravou nového územného plánu. Mesto sa tak dostalo k bodu rozhodnutia, kedy sa má rozhodnúť o spôsobe ďalšieho územného rozvoja. Základné možnosti:

- **intenzívna urbanizácia** - pri intenzívnej urbanizácii sa počíta so zahusťovaním zástavby v rámci súčasného zastavaného územia. Plochy zelene by tak boli viac zaťažené antropogénnym tlakom, viac by boli atakované obyvateľmi. Podiel parkov by rastúcim počtom obyvateľov postupne klesal. Pri počte obyvateľov 280000 by podiel parkov klesol na úroveň 8 m²/obyvateľa (to je spodná hranica normatívu) a celkovo podiel zelene na 1 obyvateľa by sa dostal na úroveň 119 m²/obyvateľa (to je pod úroveň odporúčaného normatívu 130 m²/obyvateľa pri daných podmienkach mesta). Pre mesto Košice však nie je tento spôsob urbanizácie vylúčený, pretože mesto má kvalitné zázemie. Pri tomto spôsobe územného rozvoja je však nevyhnutné sa sústrediť na budovanie kvalitných a rozľahlých veľkoplošných parkov a lesoparkov v zastavanom území i na úkor niektorých investičných zámerov, pričom treba využiť pre ich budovanie také plochy, ako je napr. koľajisko nákladnej stanice, brownfieldy, garážové kolónie apod. Problém je, že nie všetky plochy sú k okamžitej dispozícii. Niektoré potenciálne plochy pre zeleň (napr. garážové kolónie) sú v súčasnosti zastavané a je potrebné riešiť celý rad postupných krokov a opatrení, aby sa tieto plochy pre zeleň uvoľnili. Napr. bude potrebné pozemky vlastnícky vysporiadať, v prípade brownfieldov bude potrebné riešiť dekontamináciu pôdy, tiež bude potrebné zvážiť isté investičné zábery apod.. Parky by však vznikli na pozemkoch atraktívnych, verejnosti dostupných.
- **rozvoľnená zástavba** - rozšírenie súčasného zastavaného územia v súlade so schváleným územným plánom. V rozšírenom území štúdia predpokladá vybudovanie 285,26 ha parkov a lesoparkov. V rozšírenom území (pri méte 280000 obyvateľov) by našlo bývanie cca 50000 obyvateľov (45570). Na jedného obyvateľa by potom pripadlo až 60 m² parkových plôch. Je to však len teoretická úvaha, pretože sa dá predpokladať pri súčasnom štandarde bývania presun časti obyvateľov do okrajových častí mesta, aby získali komfortnejšie bývanie. Pri plánovanom počte obyvateľov 280000 by potom v rámci celého mesta na 1 obyvateľa pripadala plocha parkovej zelene vo výmere 18 m²/obyvateľa, čo predstavuje prekročenie hranice normatívu.

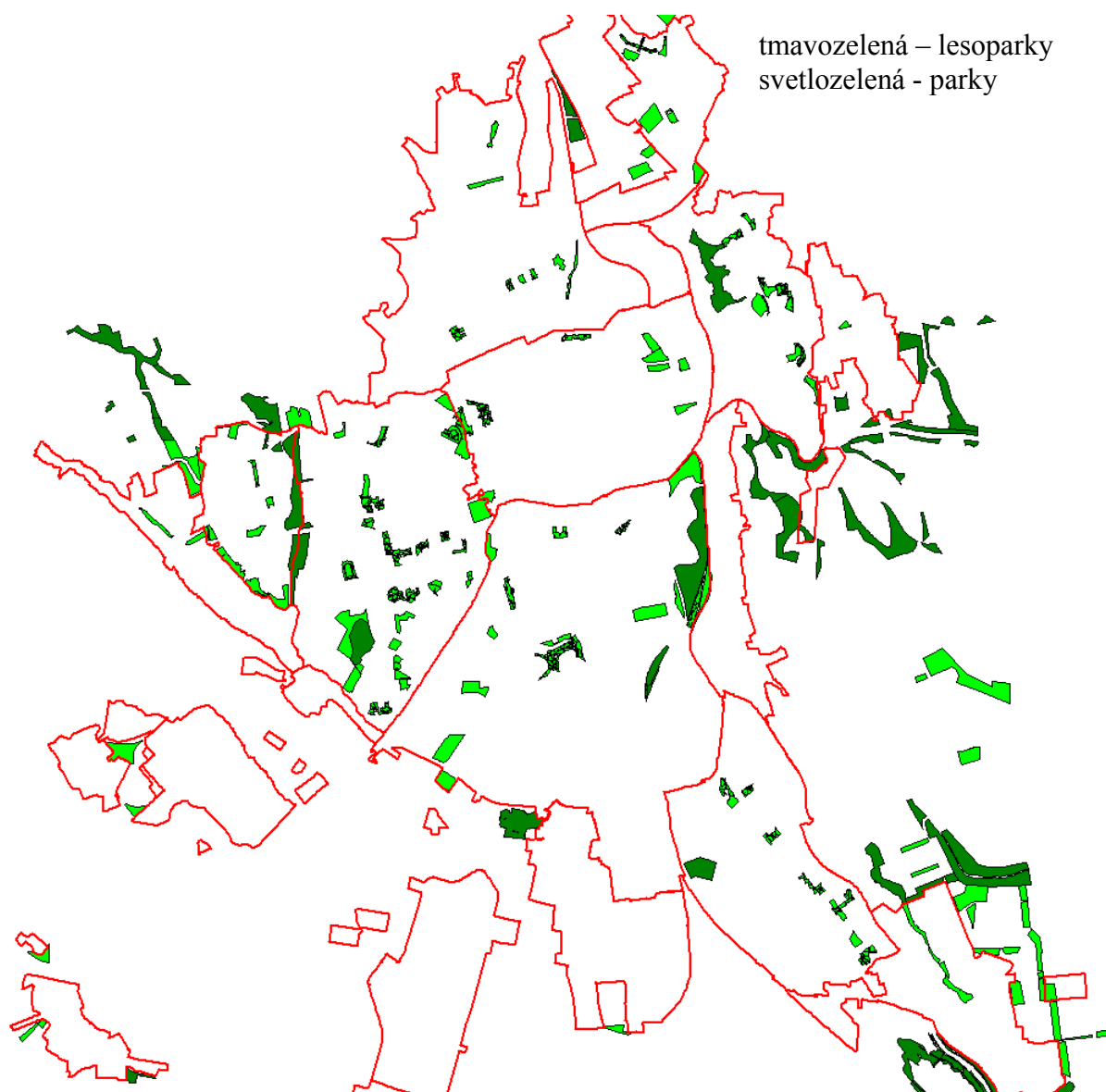
V oboch variantoch územného rozvoja je možné konštatovať, že mesto Košice z hľadiska zelene je a zostane mestom s kvalitným životným prostredím a s dostatkom zelene na obyvateľa, potrebné je len zvýšiť podiel parkových plôch a podporiť údržbu plôch zelene. Nezaujmom o parkové plochy by mesto mohlo sklznúť do efektu „deštruovaných miest“, kde práve nekultúrne verejné priestranstvá a neudržiavané parky majú negatívny vplyv na kvalitu života občanov mesta.

Väčšina navrhovaných parkov je nad rámec v súčasnosti platného územného plánu. Územný plán potvrdzuje v súčasnosti jestvujúce parky a navrhuje parky prioritne v rámci MČ, ktoré majú charakter sídliska. Územný plán ďalej počíta s riešením zelene vo výhľadovom období pri novej výstavbe. V rámci súčasnosti zastavaného územia plochy zelene nedefinuje dostatočne. Plochy zelene v UPD majú skôr charakter líniových formácií, teda širších pásov okolo komunikácií (to je skôr zeleň s funkciou sprievodnou a hygienickou) a tiež sú navrhnuté nové parky a plochy verejnej zelene po obvode súčasného zastavaného územia. Mesto však potrebuje v zastavanom území i veľkoplošné parky regionálneho významu.

Obr.č.103 Potreba budovania parkov na základe vyššie uvedených kritérií (dostupnosť a sústredenie obyvateľov)

Obr.č.104 Obrázok dokumentuje navrhovanú lokalizáciu nových parkov a lesoparkov

Obrázok dokumentuje istú absenciu parkov v centre mesta a na juhu mesta. Predkladaná štúdia prichádza s novými podnetmi, a to s rozšírením prioritne parkových, verejne prístupných plôch zelene, pričom prioritne na tvorbu parkov a zelene využíva jestvujúci potenciál v rámci súčasného zastavaného územia, pričom z hľadiska kvality bývania je kladený dôraz na dostupnosť plôch zelene. Parky budú vytvorené prioritne z plôch v súčasnosti nevyužívaných, tiež zmenou funkcie zo zelene pri bytových domoch na park. Týka sa to vybraných medziblokových priestorov, ktoré majú tento potenciál (plocha súvislej zelene nad 0,5 ha). Štúdia navrhuje parky na výstavbu i v rámci priemyselných zón a brownfieldov tak, aby bol naplnený indikátor dostupnosti plochy zelene do 300 m. K návrhu zelene do priemyselných zón pristupujeme i z toho dôvodu, že vývoj parku je dlhodobá záležitosť (u vegetačných prvkov je to min. 40-50 rokov), ale funkcia objektov je značne premenlivá a dá sa počítať (najmä pri cielenej intenzívnej zástavbe) so zmenou priemyselného parku napr. na vybavenosť či inú funkciu (možno i bývanie). Štúdia teda prináša návrhy s dlhodobou víziou.

Etapizácia výstavby parkov:

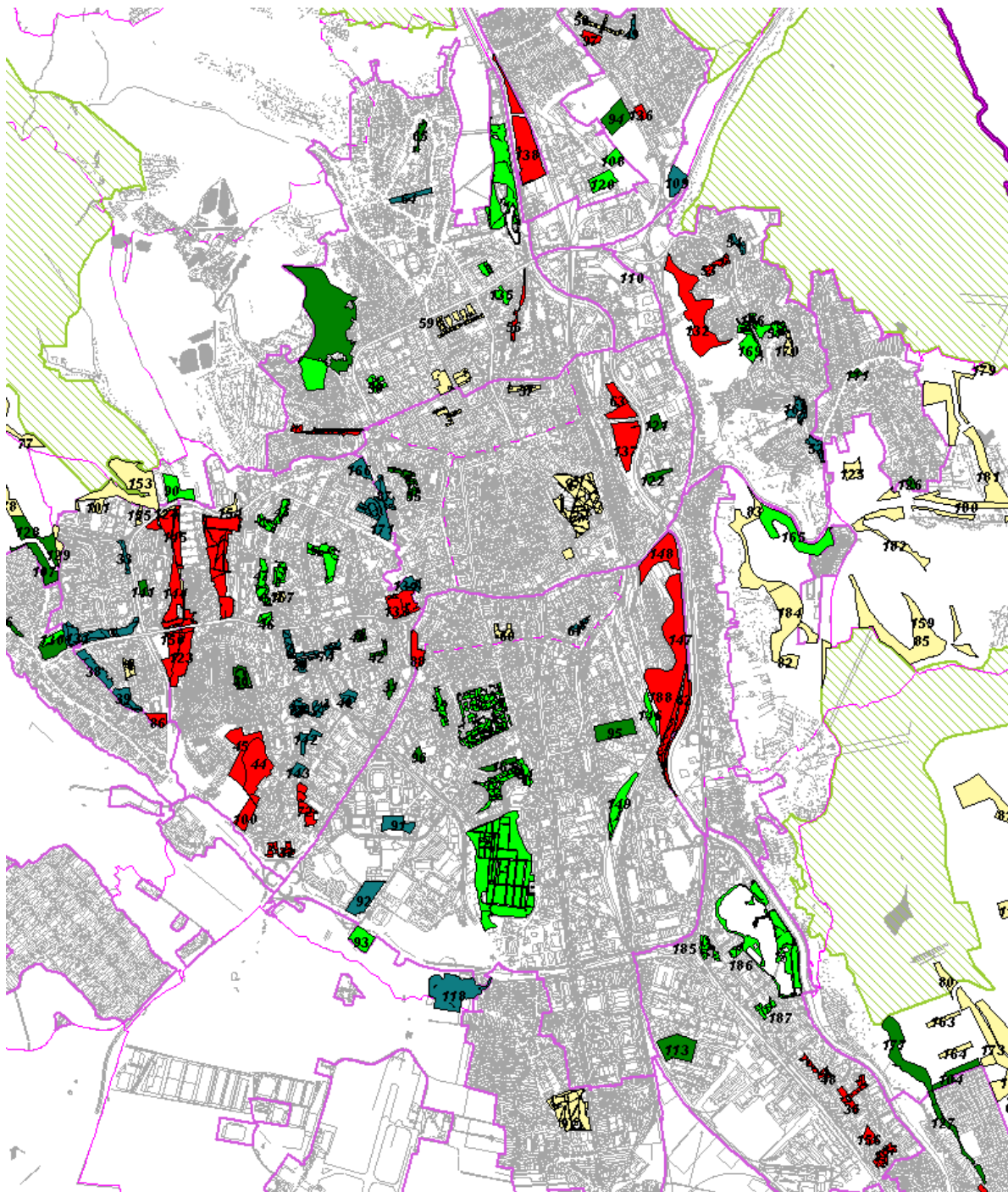
Budovanie parkov je značne nákladné, preto je potrebné tvorbu parkov etapizovať. Návrh na etapizáciu prináša jeden z kartogramov. Prioritne je potrebné budovať parky v zastavanom území, konkrétne tam, kde sa zdržiava najviac ľudí (mestské časti sídliskového typu, subcentrá mesta apod.), kde dochádza k najväčšej prašnosti, k prehrievaniu ovzdušia a na územiach, ktoré nemajú v dostupnej vzdialenosti 300 m iný park. Z tohto hľadiska by parky mali byť budované prioritne:

- v MČ 20 - Nad jazerom, sídlisko Krásna – táto MČ nenadväzuje priamo na prímestské lesné parky, ako iné MČ., preto výstavba parkov najmä na sídlisku Krásna v tejto MČ má prioritu, návrh uvažuje s využitím jestvujúcich plôch zelene a s ich povýšením na parky, ako prvé je vhodné riešiť plochy č. 36, 37, 48 a 156
- v MČ 19 – Krásna – v rámci zastavaného územia sa park nenachádza, MČ však nadväzuje na prímestský park Heringeš. MČ má potenciál na vybudovanie atraktívnej, nadregionálnej rekreačnej zóny pri jazere Krásna s využitím vodnej plochy štrkoviska pre rekreačné účely (plocha č. 172), tiež s využitím toku rieky Hornád pre vodné športy a s rozšírením rekreačnej zóny až po jazerá na juhu územia. Avšak problémom je blízkosť Spaľovne odpadov, ktorá je veľkým zdrojom znečistenia ovzdušia a z ktorej emisie zasahujú i predmetnú lokalitu. Čiastočným riešením je „zelená spaľovňa“, ktorej prípravu mesto zahájilo, a tiež dostatočné množstvo stromov, ktoré by pôsobili ako filter v prostredí. Tiež je problém s ČOV, ktorej ochranné pásmo pretína stredom štrkovisko Krásna. Navyše toto územie je celé v záplavovom území Q 100, takže tu nie je možné budovať stabilné objekty. Rekreačná zóna by tak mala mať charakter lužného lesa a funkciu prioritne ekostabilizačnú.
- v MČ 14 - Západ (Luníky V.-VI., VII. VIII.) – v tomto prípade ide o využitie lokality Pľuvátko i s jeho širším okolím (plochy č. 44, 45 a 100), o prebudovanie plôch nevyužitých (plocha č. 32, 72) a o podporu medziblokových priestorov (napr. plochy č. 31, 42, 133 apod.)
- v MČ 18 - Juh - na sídlisku Osloboditeľov a Juh podporiť vybudovanie plochy č. 61
- v MČ 4 – sídlisko Ťahanovce – prioritne je potrebné podporiť Americkú triedu výstavbou parku (plochy č. 97 a 136) ďalšie parky sú už čiastočne založené, treba ich však dobudovať, pretože v súčasnosti plnia skôr funkciu medziblokových priestorov
- v MČ 15 – Dargovských hrdinov – prioritne riešiť plochy č. 52, 53 a 54, využiť jestvujúcu masu zelene (plocha č. 132) a prebudovať ju na park a následne riešiť plochy pri objektoch občianskej vybavenosti, a to pri penzióne Fontána a pri kostoloch (plocha č. 106, 169, 51, 170), a to hlavne z hľadiska ich dobudovania a skvalitnenia údržby
- v MČ 12 – KVP – sídlisko má potenciál vytvoriť po svojom obvode „zelený prstenec“ na plochách, ktoré sú v súčasnosti nevyužívané, ďalej využiť tok Čičky a tiež stredom sídliska vybudovať líniu parkov pri Moskovskej triede. Podpora parku a lesoparku pri toku Čičky by mala mať prioritu, pretože toto údolie podporuje v horúcom letnom období tzv. katabatické prúdenie vzduchu, čo má priaznivý vplyv na mikroklimu, navyše je možné takto výraznejšie podporiť biodiverzitu i hospodárenie s povrchovými vodami. Ďalej sú dôležité plochy č. 38, 39 a 86, ktoré chránia bytové domy zo strany juhozápadných vetrov.
- Plochy v okolí rieky Hornád: Plochy č. 63 a 137 majú prioritu, pretože sú dobre dostupné a v blízkosti centra a plocha č. 62 zase podporuje peší komunikačný ťah. V ďalšej etape po dôkladnej analýze je potrebné venovať energiu do vytvorenia nadregionálneho parku pri rieke Hornád, a to v lokalite súčasného koľajiska (plochy č.

147 a 148). Plocha č. 138 je zase dôležitá z hľadiska podpory rekreačnej zóny Anička, čím sa vytvorí nadregionálny komplexný rekreačný priestor, v rámci ktorého je potrebné uvažovať i s využitím vodného prvku.

Vyššie uvedené plochy sú tie, ktoré by mali byť z hľadiska celomestského záujmu a z hľadiska podpory systému zelene riešené prioritne. Ostatné navrhované plochy majú skôr lokálny význam v systéme sídelnej zelene.

Obr.č.105 Obrázok dokumentuje návrh postupnej výstavby parkov

Do prvej etapy sú zaradené parky, ktoré sa dajú pomerne rýchlo zrealizovať, pretože už majú základ založený. Netýka sa to plochy v rámci súčasného koľajiska nákladnej stanice, avšak v tomto prípade je potrebné zahájiť aspoň predprojektovú a projektovú prípravu, pretože plocha má význam z hľadiska podpory „zelenej“ osi popri Hornáde.

C. Drobné, parkovo upravené plochy

Za drobné parkové plochy sa považujú plochy, ktoré majú výmeru pod 0,5 ha. V meste ich je celý rad, štúdia prináša nové návrhy na ich zriadenie, prioritne na plochách nevyužitých, či rezervných. Nie sú vo výkresoch zakreslené (viď mierka), avšak budú vznikať v rámci plánovania zón. Tieto plochy nie sú síce z hľadiska tvorby systému sídelnej zelene tak významné, ako parky, ale často sú tvorené na vysokej kultúrnej úrovni so zaujímavým dizajnom a zväčša majú význam pre konkrétnu skupinu obyvateľov, preto ich tvorbu tiež netreba podceňovať a je vhodné ich tiež riešiť zodpovedne. Ak príklad takej plochy je možné uviesť Drevený trh, ktorý na význame získal až s odstupom času, kedy stromy dorástli, majú historickú hodnotu a tiež poskytujú relax z dôvodu podpory mikroklimy. Z nových plôch dávame do pozornosti napr.

- plochy pri urbanistickej osi na sídlisku KVP – nutná je ich revitalizácia a úprava dizajnu, avšak v kontexte na obnovenú vybavenosť
- plochy na sídlisku Nad jazerom, kde je viacero týchto menších plôch práve v súbehu s peším ťahom, ktorý tvorí urbanistickú os cez toto územie, nutná je podpora alejou a skvalitnením dizajnu
- drobné parkové plochy na seba nadväzujúce a podporujúce paši ťah cez Luníky I. II. III. IV. VII. a VIII.
- najväčší význam majú drobné parkové plochy v Starom meste, ktoré majú historický základ a je vhodná ich ochrana a rekonštrukcia
- tiež ostatné drobné historické plochy je potrebné chrániť a udržiavať v pôvodnom stave so zachovaním riešenia pôvodných autorov, napr. plocha na Floriánskom námestí i.
- osobitný význam majú plochy pri objektoch občianskej vybavenosti, kde podporujú jednak funkciu daného objektu a tiež vyzdvihujú architektúru objektov

V urbánnom prostredí má každá plocha význam, každá dotvára imidž mesta.

Odporúčania pre tvorbu parkov:

Na plochy parkové sú v štúdiu transformované prioritne plochy plánované pre iné funkcie (na zástavbu), ktorá zatiaľ nebola zahájená, alebo plocha z iných dôvodov nebola využívaná a postupne ruderalizovala. Ďalej sú to plochy i zastavané (napr. plochy garážových kolónií, časti brownfieldov apod.). Ich výmera je nad 0,5 ha (tým je naplnená jedna z podmienok pre tvorbu parkov) a ich navrhovaná lokalizácia je prispôbená požiadavkam dostupnosti do 300-500 m. Index zelene by nemal klesnúť u plôch do 2 ha pod 0,8 a plochy s výmerou nad 2 ha by mali mať index zelene na min. úrovni 0,7. Každý park by mal mať vlastnú identitu, vlastnú tému a jeho tvorba by mala byť zverená do rúk špecialistov- krajinných architektov. Nové parkové plochy musia zohľadniť potreby pamiatkovej či inej ochrany, tiež historický kontext, prevádzkové súvislosti, vzťahy, väzby... a tiež kvalitu exteriérového dizajnu s využitím priestorovej kompozície. Riešenie by malo umožniť multifunkčné využívanie plôch zelene, avšak v každom parku je potrebné okrem „dynamických plôch“ riešiť i plochy pokoja, oddychu, prípadne isté plochy vybudovať čisto za účelom relaxácie v tichu.

Tematické parky: parky (až na výnimky) sú z veľkej časti podobné, uniformné. Je vhodné podporiť ich dizajn a parky tvoriť s novým imidžom, s novou témou, ktorá by park identifikovala. Parky okrem oddychovej funkcie môžu plniť i funkciu edukačnú, spomienkovú, určite spoločenskú apod., môžu prispieť k poznaniu osobností mesta Košice, ktoré tu pôsobili, žili, alebo sa aspoň narodili. Tým by bolo možné podporiť patriotizmus i prezentovať osobnosti mesta. Príklady tematických parkov (určite by výber uvádzaných osobností mal podliehať komisionálnemu rozhodnutiu):

- *park architektov:* spomienkový park na osobnosti, ktoré tvorili nie len v Košiciach, narodili alebo pôsobili v Košiciach, napr.: Bogsch Andor, Bock Kálmán, Klimkovics Zoltán, Jozef Bellágh, Ludwig Oelschlager, Peter, Arpád, Gejza a Vojtech Jakab, Michal a Július Répászky, Ján Gabríny, Ristvey Tibor Ing.arch., Štofko Ladislav Ing. arch.. park venovaný architektom by mohol byť riešený veľmi tvorivo, nápadito, atypicky.
- *park spisovateľov:* v tomto parku by mohla byť čítareň, miesto voľného požičiavania kníh či časopisov, pre tedi rôzne hry s písmenkami apod. Pamätné tabule by tu mohli mať napr. Kalytcuk Vladimír, Kytková Elena, Landa Juraj prof., Zarembová Rozália, Rácz Oliver ai.
- *park venovaný hudbe,* interpretom či skladateľom, kde by boli prvky vydávajúce rôzne zvuky, tiež hudobný altánok, možnosť hry rôznych umelcov. Svoje pamätné tabule by tu mohli mať napr. Hemerka Oldrich, Adamec Vojtech, Fischer Károly apod.
- *park „divadelných dosiek“*, kde by boli malé pódia umožňujúce vystúpenia jednotlivcov či menších súborov i bábkarov či klaunov, ale i detí zo ZUŠ v exteriéri. V parku by ako nosný motív mohla byť „hra s maskami“. Opäť by tu mohli mať spomienkové prvky herci, režiséri, scenáristi, ale i filmári, napr. manželia Grisoví, Farkas Pál, Pogorielov Alexander Dr., Gymerický Anton, Kmec - Kerul František, Michalcová Natália, Sekula Alexander, Exelová Lujza apod.
- *park zdravotníkov* - na nových plochách v NsP L.Pasteura na Rastislavovej ulici by mohol byť koncipovaný ako „medická záhrada“ – so záhonmi liečivých rastlín, stromov, a s témou „ľudské telo“
- park pri nemocnici L.Pasteura na Triede SNP by mohol byť koncipovaný na tému „park medikov, doktorov, liečiteľov, lekárnikov“ apod. Tu by nosným motívom mohlo byť ľudské telo. Opäť by nemala chýbať spomienka na významných lekárov, napr. Huszka Péter Dr., Hanko Artur MUDr., Herkel Štefan MUDr., Kemény Dezso, Dr., Korláth Ferenc, Lukác Jozef MUDr., Lukaszewicz Miloš doc. Dr. apod.
- *technický park* fyzikálnych javov i kybernetických hračiek by mohol byť určite zaujímavou atrakciou i náučnou plochou pre všetky vekové kategórie.
- *sakrálny park* - pri niektorom kostole (sídliisko Ťahanovce) či kláštore by mohla vzniknúť napr. biblická záhrada apod.
- Pri Hornáde by mohol vzniknúť hravý „vodnícky svet“ ako zábavný park pre všetky vekové kategórie
- Park na Americkej triede odporúčame koncipovať ako „park svetových metropol“
- jeden z parkov by mohol byť tvorený ako „komunitný park/záhrada“, kde by sa uplatnili princípy permakultúry, kde by sa mohli viesť permakultúrne kurzy. Všetky objekty by boli postavené z prírodných materiálov (hlina, kameň, drevo) apod.

Nie je cieľom predstaviť všetky možné námety a myšlienky, cieľom je dať predstavu, ako vytvoriť plochy jedinečné, nie anonymné, ale hravé, ktoré v konečnom dôsledku tiež zvýšia kvalitu života, pritiahnú obyvateľov Košíc a môžu byť dobrou prezentáciou Košíc. Nemali by vznikať miesta anonymné, nezaujímavé, stereotypné. Dôležité je, aby boli parky využité,

navštevované, aby vytvorili priestor pre život, komunikáciu, spoločenské udalosti, oddych i relax, šport i rozjímanie, aby si každý občan našiel v meste svoje miesto, svoj kútik, kde sa rád bude vracáť. Uvedený námet podporuje i víziu mesta do roku 2020, kde mesto si stanovilo ako jednu z priorít podporu rodiny, sociálnych vzťahov a väzieb. Uvedené námety sú len napĺňaním stratégie, ktorá by mala viesť k uvedenému strategickému cieľu. Tvorivosť každého priestoru zase súvisí s podporou kultúry, kreativitou riešiteľského tímu i kreatívneho priemyslu (uplatnenie atypických prvkov). Kvalitné prostredie pomôže udržať mladých ľudí.

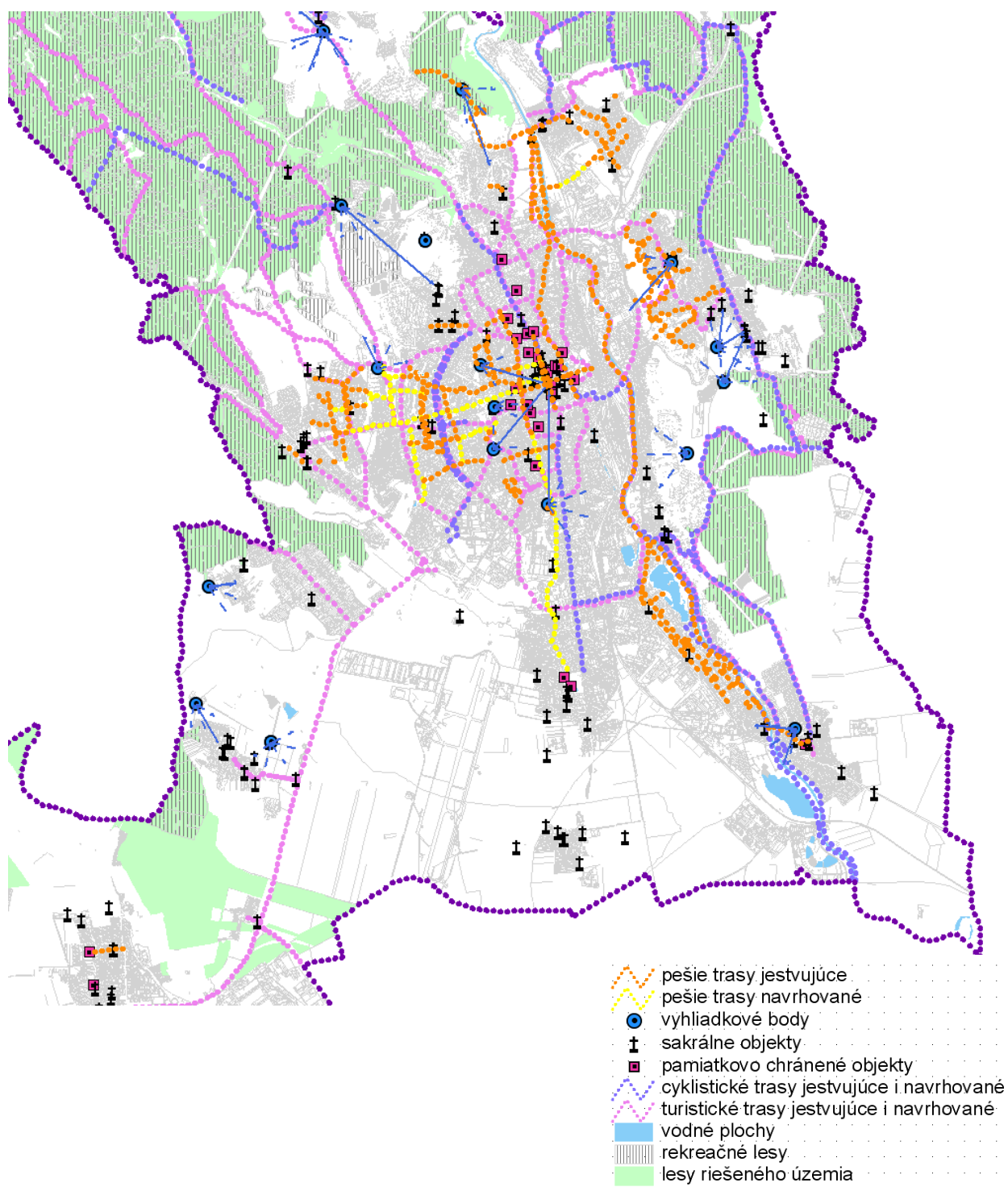
9.2.8. Návrhy na podporu peších trás a cyklistických trás vedúcich cez mesto:

Svetoví urbanisti prichádzajú s novým hnutím tzv. „Nový urbanizmus“. Jeho princípom je dostupnosť vybavenosti miest. Pešie ťahy získavajú na význame, pretože na ne sú naviazané ďalšie objekty vrátane plôch zelene. Odbúrajú sa tiež parkoviská pri objektoch občianskej vybavenosti a podporuje sa chôdza, alternatívna doprava a využívanie MHD. Zároveň sa vytvára kvalitný dizajn práve tam, kde sa ľudia viac pohybujú, kde sa zdržiavajú. Verejné priestranstvá získavajú na význame a kvalite. Mesto Košice z hľadiska Nového urbanizmu je dobre založené, najmä jeho sídliskové časti (snáď mimo Sídliska Dargovských hrdinov), kde je centrálna pešia zóna (Terasa), obmedzený vstup áut do vnútroblokov (KVP), pridružené plochy zelene k peším ťahom, rekreačné plochy, promenády (Nad jazerom) apod. Potrebne je však riešiť dizajn týchto priestorov, resp. pristúpiť k rekonštrukcii subcentier. Tiež je vhodné okrem peších ťahov podporiť sieť cyklistických trás. V súčasnosti sú cyklotrasy vedené najmä po dopravných trasách, ich funkcia je prioritne „dopravná“, tvoria cyklistickú tepnu pre rýchle presuny. Rekreačná cyklistická trasa je vedená z MČ Krásna popri Hornáde cez centrum k rekreačným lesom, prioritne vedie cez Čermeľské údolie k Alpinke. Väčšina cyklistických rekreačných trás je na severe mesta v lesných masívoch. Cyklistické trasy je vhodné postupne ďalej budovať a napájať ich na národné a nadnárodné trasy, smerovať ich k významným bodom (napr. k VN Bukovec, ku Košickému hradu apod.). Na juhozápadnej strane riešeného územia cyklistické trasy prakticky vybudované nie sú, je tu teda istá rezerva v budovaní cyklotrás. Mesto má hustú sieť turistických trás, ktorá je i využívaná. Turistické trasy sú vedené prevažne tiež po lesných masívoch. Túto sieť je potrebné udržiavať. Pešie trasy sú viac prepojené a tiež sa viac vyhýbajú dopravným tepnám. Pešie ťahy je potrebné dobudovať, trasovať ich tiež k významným historickým plochám a k vyhladkovým bodom a pod. Pozitívne je, že mesto je koncipované tak, aby ho bolo možné prejsť i peši mimo hlavných dopravných trás, a to v smere severo-južnom i v smere východo-západnom. Všetky trasy smerujú k hlavnej kompozičnej osi – k ulici Hlavnej.

Návrh:

- Pešie trasy prezentovať – hierarchiu peších trás riešiť napr. rôznymi farbami (tabuľami, značkami, smerovníkmi, apod.), zdôrazniť túto sieť pre peších, podobne cyklotrasy rozlíšiť a očíslovať ich v istom poradí číslami rôznych farieb, každú trasu formovať inak tematicky, farebne či podporiť ju iným znakom (riešiť v dopravnom genereli, resp. samostatnou štúdiou)
- vyzdvihnúť pešie trasy – materiálovo i farebne podľa hierarchie, pričom je potrebné voliť povrchy vsiakavé (ukladanie dlažby či iných prefabrikátov do pieskového lôžka, prípadne voliť minerálny betón, hlinito-piesčité povrchy, experimentovať napr. s povrchmi z liatej pryže, apod.)
- podporiť pešie trasy objektmi vybavenosti – čítareň v exteriéri, kaviarnička, zmrzlináreň, stánok PNS apod. – viac menších objektov s rôznou funkciou a náplňou, vytvárať najmä v „uzlových bodoch“

Obr.č.106 Priechodnosť mesta pešími trasami i rozvoj cyklistických chodníkov

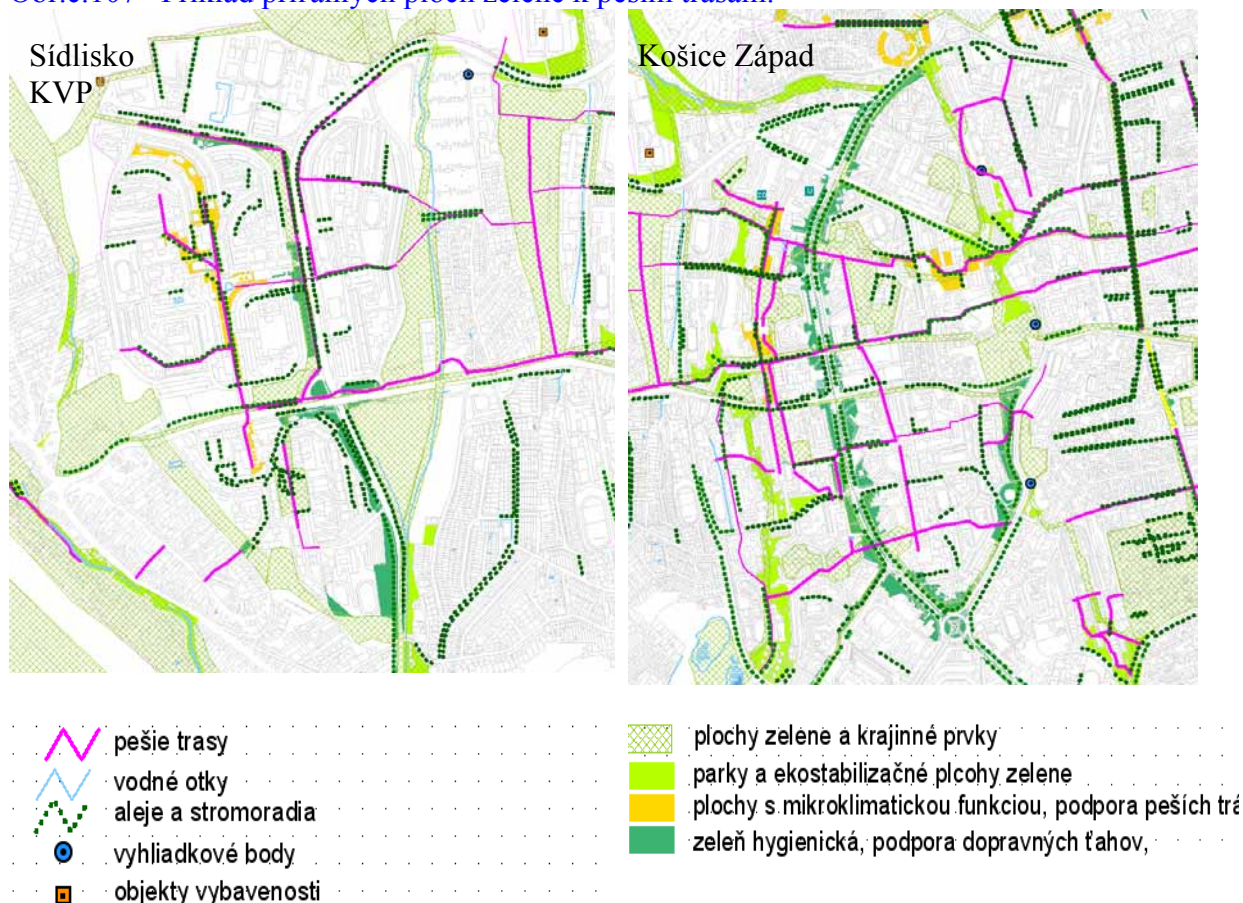
Ďalšie návrhy:

- podporiť pešie trasy drobnými objektmi vybavenosti – vytvárať oddychové miesta s lavičkami, pitítkami, tiež osadiť prvky pre deti – využívať tvorivosť tímov a riešiť atypické prvky, ktoré podporia dizajn a vnesú do priestoru jedinečnosť
- podporiť zeleňou – plochy zelene a aleje v súbehu s pešími ťahmi doplniť o zeleň s funkciou dekoratívnu i mikroklimatickou. Podpora peších ťahov vysokými,

veľkokorunnými stromami je prioritná, aby občania mohli pešie ťahy využívať v priebehu celého roka a aby stromy eliminovali prívalové horúčavy a chránili tak chodcov.

- pešie ťahy riešiť bezbariérov, bezpečne najmä v dotyku s dopravnými ťahmi
- pešie ťahy tam, kde to dovoľujú priestorové možnosti, kombinovať s korčuliarskymi dráhami, na okraji mesta zase ich zosúladiť s jazdeckými trasami apod. Pri rieke Hornád vytvoriť „miesta člnkovania“ a pešie trasy priviesť i k týmto bodom.
- budovať i nové pešie trasy a viesť ich k rôznym objektom, napr. k športoviskám apod.
- dobudovať cyklistické trasy i v smere k VN Bukovec, do Šace, do Maďarska apod. Cyklistické trasy dobudovať o odpočinkové miesta, vytvoriť z nich okruhy podľa náročnosti, dĺžky trasy tak, aby cyklista mal možnosť výberu podľa vlastnej kondície. Rekreačné cyklotrasy viesť po zaujímavých miestach (vyhliadkové body, sakrálné prvky, pamiatky, objekty vybavenosti apod.)
- udržiavať turistické trasy, podporiť ich odpočinkovými miestami, a to najmä na vyhliadkových bodoch, pri objektoch vybavenosti a pri sakrálnych objektoch.
- všetky rekreačné trasy doplniť tiež min. o jednostranné aleje

Obr.č.107 Príklad priľahlých plôch zelene k peším trasám:

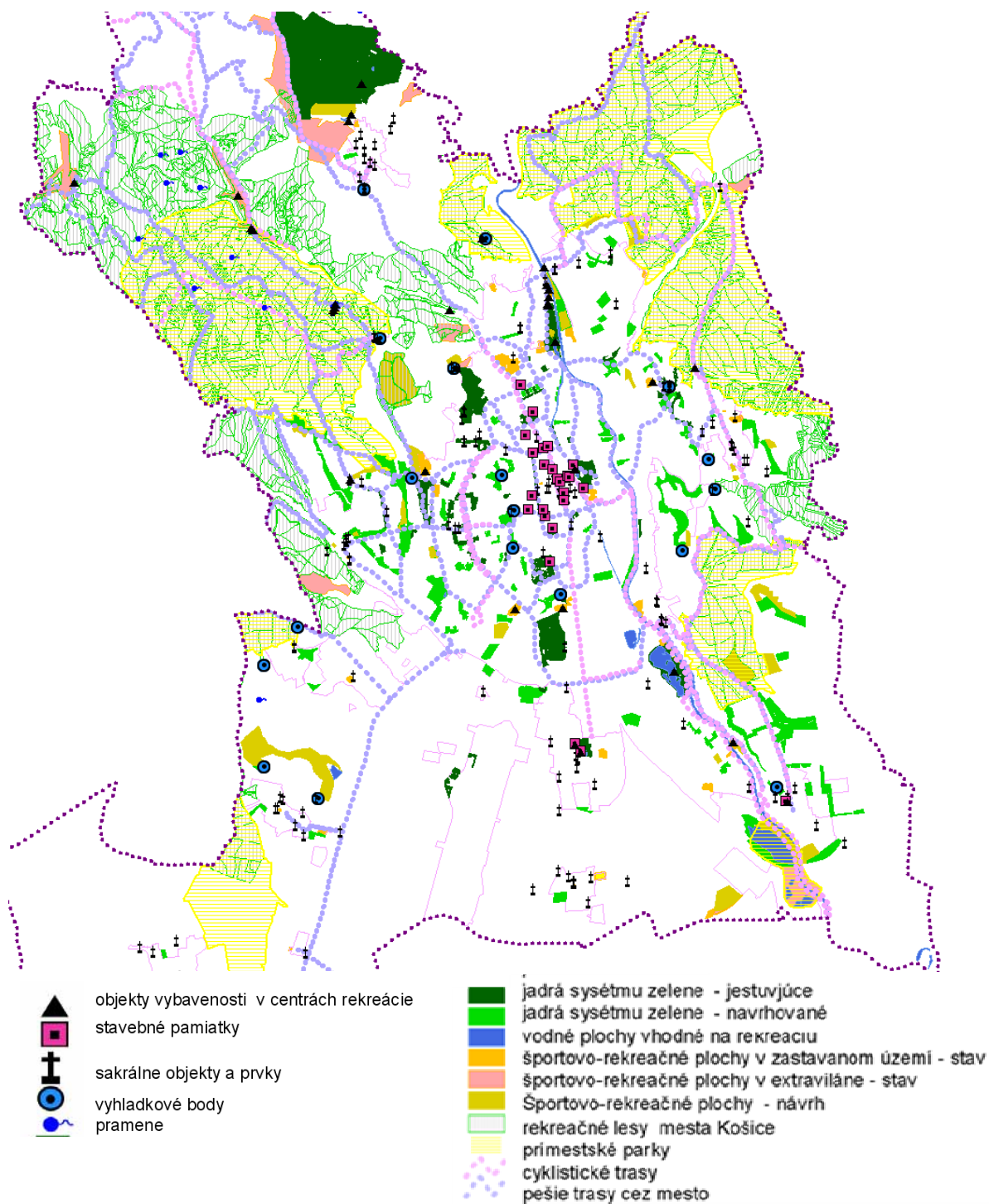

Okolo peších ťahov sú plochy zelene, ktoré je možné využiť k spríjemneniu prechádzky, podporiť a vytvoriť okolo chodníkov „zelenú strechu“ z korún stromov, teda zatienenie peších trás stromami (prípadne i v kombinácii s inými materiálmi). Vyššie uvedené trasy je vhodné podporiť plochami zelene, alejami, výsadbami, a tiež riešiť pri týchto trasách vybavenosť,

informačný systém apod. S výsadbou drevín je potrebné uvažovať už pri projektovaní cyklochodníka.

9.2.9. Návrhy na využitie rekreačného potenciálu :

Obr.č.108 Kartogram nižšie dokumentuje rekreačný potenciál i možnosť rozšírenia športovo-rekreačných plôch na území mesta i v prírodnom prostredí.

Veľkou výhodou mesta je jeho zázemie, mesto je obkolesené lesmi, najmä zo severnej strany sú rozľahlé lesy a chránené územia. Mesto je zároveň týmito lesmi chránené pred neprijemnými silnými severnými vetrami. V čase horúčav katabatické prúdenie vzduchu zase mesto ochladzuje. Mesto tento svoj potenciál dostatočne využíva a v mestských lesoch rozvíja rekreáciu, turizmus, športy. Okrem mestských rekreačných lesov mesto definuje tzv. prímestské parky, na ktoré má mesto spracované štúdie – Bankov a Moňok. Riešené územie zahŕňa porasty mestských lesov, ktoré by mali byť postupne transformované na lesoparkové lesy a následne na parky. Premena musí prebiehať postupne, pretože pri radikálnej prebierke by mohlo dôjsť k popáleniu stromov, alebo k vniknutiu vetrov do „narušených“ porastov a mohla by vzniknúť kalamita. Potrebné je pripraviť návrh na postupnú premenu lesov na lesopark a park, tento návrh po schválení premietnuť i do lesného hospodárskeho plánu platného pre mestské lesy a so Správou mestských lesov postupne potom v priebehu cca 10 rokov plánovanú transformáciu realizovať. V prímestských parkoch sa vybudujú cyklistické trasy, turistické i bežecké trasy, oddychové miesta s altánkami, jazdecké trasy, náučné chodníky, ohniská, kynologické plochy apod.

9.2.10. Rekreačné lesy a lesy intenzívne využívané:

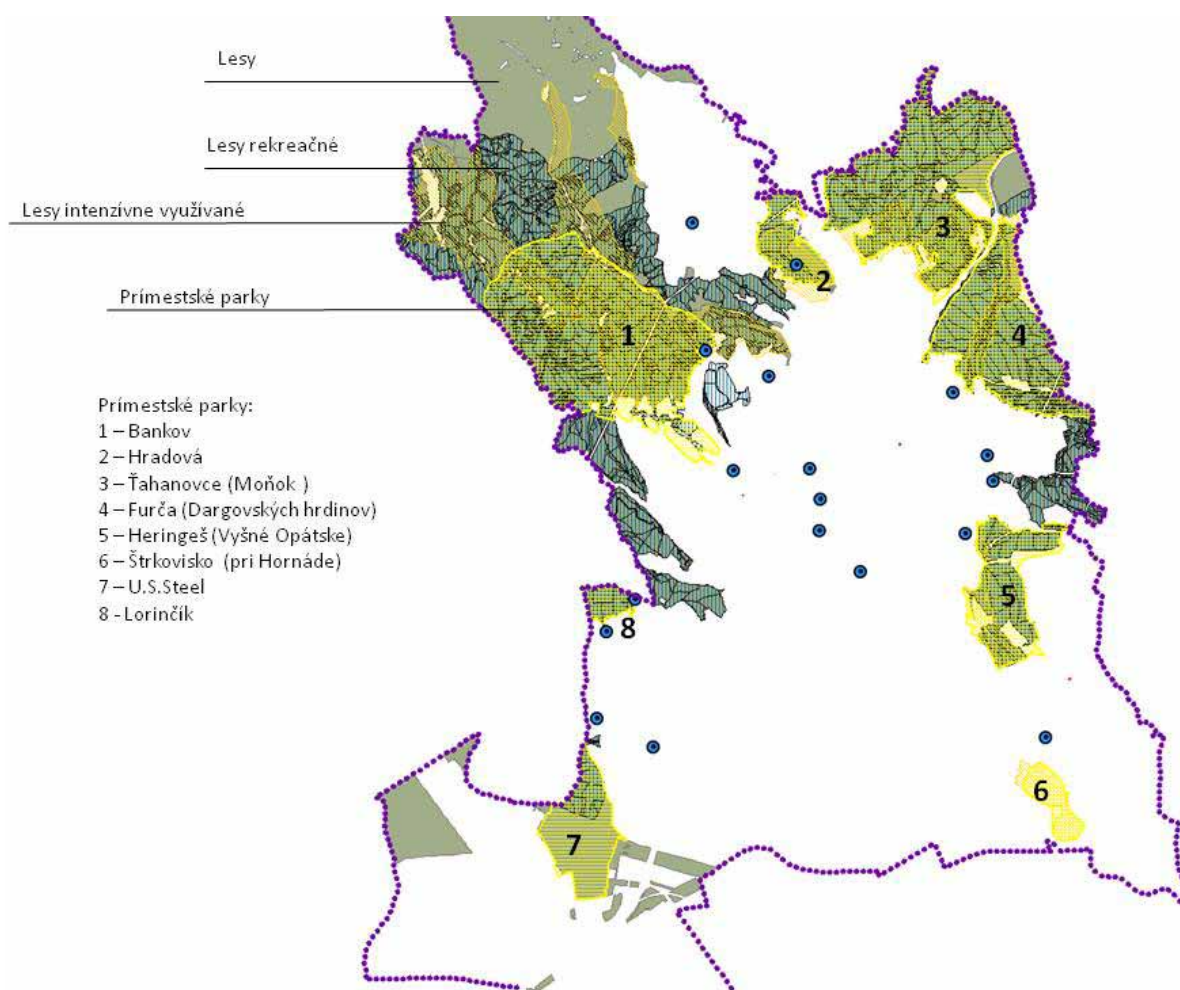
Mesto má práve vďaka mestským lesom vynikajúce zázemie, mesto disponuje 7131 ha rekreačných lesov, z toho prímestské, intenzívne využívané lesy majú výmeru 2266 ha. Na jedného obyvateľa v súčasnosti tak pripadá 304 m² rekreačného zázemia (normy odporúčajú 50m²/obyvateľa). Pri predpokladanom počte obyvateľov v roku 2030 – 280000 bude na 1 obyvateľa pripadať ešte stále 254 m². Navyše prímestské parky Moňok a Bankov prírodné zázemie mesta ešte zatriaktívni. Jednoznačne mesto Košice poskytuje vysoký štandard v kvalite životnej pohody pre návštevníkov rekreačných území na sever od mesta. Z hľadiska nastupujúcich klimatických zmien sa dá predpokladať zvýšený populačný tlak na zázemie mesta. Je potrebné prijať už teraz opatrenia na ich ochranu a udržanie:, a to:

- **prímestský park Bankov** - výmera 1300 ha, z toho intenzívne využívaná bude časť o výmere cca 100 ha - využiť existujúcu štúdiu, udržiavať detskú železničku a jej jednotlivé zastávky, podporiť vybudovanie lanovky s nástupnou a vrcholovou stanicou, vybudovať rekreačnú vodnú plochu, plochu pre kynológov, dobudovať cyklistické chodníky, náučné chodníky, informačné tabule, miesto pre ohnisko, oddychové miesta s altánkami, prezentovať studničky, vystavať rozhľadňu apod. Avšak detské ihrisko (detský park) nebudovať pri kaplnke. Vhodnejšie je takýto zámer realizovať pri minigolfovom ihrisku či v inej lokalite. V kaplnke sa konajú bohoslužby, zachovanie sakrálnosti tohto miesta je vhodné a detský park by mohol pôsobiť rušivo. O význame tohto miesta svedčia i stromy, ktoré sa tu nachádzajú sú vo veku min. 200 rokov (dub tesne pri kaplnke). Pod kaplnkou je prameň a pod ním cca 50 m v náletovom poraste je bazén Vhodné je spracovať archívny prieskum o Hornom Bankove.
- **prírodný park Hradová** – výmera 164 ha, z toho intenzívne využívaná bude časť o výmere cca 40 ha – tento park je pomerne dobre vybavený a je i intenzívne navštevovaný, je tu amfiteáter, altánky, vyhliadkové body, chodníky, prvky pre deti, parkovisko pri vstupe, zastávka MHD apod. Park chrániť hlavne pred odpadom, preto je vhodné zvýšiť i stupeň vybavenosti o prvky drobnej architektúry, napr. inštalovať suché WC, odpadkové koše, informačné tabule, smerovníky apod.
- **prímestský park - Ťahanovce (Moňok)**, výmera 100 ha - využiť spracované štúdie, v časti krematória vytvoriť centrum vybavenosti s pestrejšou druhovou skladbou drevín pre návštevníkov prímestského parku i krematória, objekty od krematória oddeliť prirodzeným porastom a prepojiť ich len chodníkmi, podporiť náučný chodník

oddychové mesta s altánkom, zabezpečiť miesta pre ohnisko, sieť oddychových miest, sieť sociálnych zariadení, prístup do parku, parkoviská (so stromami) a zastávku MHD, dobudovať turistické trasy, cyklistické trasy, bežecké trasy, tiež plochy pre kynológov, vyhliadkové body, vybudovať sieť oddychových miest, tiež sieť, kde budú umiestnené sociálne zariadenia, priestor na ťažbu kaolínu po uzavretí rekultivovať na športovo-rekreačnú plochu, uvažovať s motokrosovou dráhou, k tomu zabezpečiť vybavenosť (ubytovanie, reštauračné zariadenia), časť parku venovať handicapovaným a riešiť ho bezbariérovým apod.

- **prímestský park Furča (Dargovských hrdinov)** – výmera 650 ha – lesy sú zaradené v kategórii rekreačné lesy, je tu zvýšený pohyb obyvateľov mesta, a preto sa tu začalo i s výstavbou rekreačných prvkov. Sú tu informačné tabule, kyslíková zóna, cyklistické a turistické trasy, napojenie na iné rekreačné lesy apod. Do prímestského parku je vhodné vniesť ďalšie aktivity ako napr. parkovisko pri nástupnom bode, sieť oddychových miest, sieť s osadením suchých WC, objekty vybavenosti (reštauračný objekt pri vstupe do lesa) s prvkami pre deti, bezbariérový pohyb v časti pri objektoch vybavenosti, apod. Park treba riešiť štúdiou a v spolupráci s autorizovaným krajinným architektom.
- **prímestský park Heringeš (Vyšné Opátske)** – výmera je 366 ha – tento prímestský park bude pomerne silne atakovaný v budúcnosti, keď bude dobudovaná pomerne rozsiahla výstavba v MČ Krásna so zónami bývania v juhovýchodnej časti riešeného územia. Park je potrebné riešiť samostatnou urbanisticko-krajinárskou štúdiou v spolupráci s autorizovanými krajinnými architektmi, v rámci štúdie riešiť napojenie na centrum mesta, na centrum Krásnej, na historické body (kláštor benediktínov) a vyhliadkový bod, prepojenie s riekou Torysou, riešiť cyklistické trasy, turistické trasy, vybavenosť v blízkosti nástupných miest, plochy pre športovo-rekreačné aktivity, plochy pre deti, adrenalínové športy apod.
- **prímestský park štrkovisko Krásna** – výmera 97 ha – park bude využívať vodnú plochu jazera štrkoviska Krásna, vodnú plochu v areáli Správy mestskej zelene i riekou Hornád, príľahlé porasty lužných lesov, ktoré sa ešte rozširujú, v parku bude prioritne zriadený areál vodných športov, možnosť využívania vody na rôzne aktivity (rybárstvo, šport, brodenie, vodný svet apod.) Prímestský park je potrebné riešiť urbanisticko-krajinárskou štúdiou, časť parku vnímať ako prírodný park (pozorovateľne života mokradného a vodného ekosystému, napr. vodného vtáctva, vlhkomilných rastlín, apod.), časť ako intenzívne využívaný vodný park, zriadiť kútik pre deti, solárium, atypické fontány, vybavenosť apod.
- **prímestský park U.S.Steel** – výmera 307 ha – plocha na rozhraní MČ Šaca a Poľov, za riešeným územím v Malej Ide je golfové ihrisko, cez prímestský park je vhodné riešiť turistické trasy, cyklistické a jazdecké trasy, ktorými by sa návštevník dostal ku golfovému ihrisku, prípadne ďalej pokračoval k vodnej nádrži Bukovec s ďalším golfovým ihriskom (tréningové). Prímestský park riešiť s LandArtovými prvkami dočasnými i trvalými, organizovať v ňom rôzne spoločenské akcie zamerané na konceptuálne umenie, tiež na rekreačno-športové aktivity, hry detí, atypickú tvorbu, využiť oceliarne na vytvorenie atypických prvkov apod. Park chrániť podobne ako iné parky pred znečistením, vytvoriť sieť oddychových miest i osadiť v parku suché WC, zabezpečiť pravidelnú údržbu lesov. Les bude mať i mikroklimaticko-hygienickú funkciu a bude skvalitňovať životné prostredie. Pre park spracovať krajinársko-urbanistickú štúdiu.

Obr.č.109 Obrázok dokumentuje rekreačné zázemie mesta Košice a vyhlídkovými bodmi

- **prímestský park Lorinčík** – výmera „len“ 62 ha – park bude nadväzovať na MČ Lorinčík i na MČ Pereš, z územia sú pekné vyhlídkové miesta na Košice, tieto je potrebné podporiť, prípadne vybudovať vyhlídkovú vežu na hrebeni s výhľadom na široké okolité územie. Z parku je pomerne blízko k vodnej nádrži Bukovec, cez park trasovať turistické i cyklistické prípadne jazdecké trasy, vybudovať sieť oddychových miest, pri vstupe do parku vybudovať parkovisko i osadiť objekty vybavenosti. Pre tento zámer spracovať krajinársko-urbanistickú štúdiu.
- pripraviť prevádzkový poriadok pre návštevníkov rekreačných lesov a prímestských parkov – každý návštevník okrem práva vstúpiť do rekreačných lesov a prímestských parkov bude plniť i isté povinnosti, ktoré budú smerovať k ochrane prírody a krajiny (navrhované mestské parky sú súčasťou ekologicky významných území), k udržiavaniu čistoty lesov (zákaz odhadzovania odpadkov, odnos odpadov so sebou, obmedzenie miest na zakladanie ohňa, prespávanie v lese len na vyhradených miestach, ochrana flóry a fauny, ochrana studničiek, prameňov, vrtov apod.)
- na riešenie rekreácie je vhodné vyčleniť v rozpočte mesta zdroje nie len na vybavenosť, ale i na údržbu lesov.

9.2.11. Prvky MÚSES v urbánnom systéme a podpora prvkov ÚSES:

Priemerná hodnota koeficientu ekologickej stability za celé územie mesta Košice je 2,52, t. j. územie mesta Košice možno hodnotiť ako typ krajiny so strednou ekologickou stabilitou. Miestny územný systém ekologickej stability bol podrobne spracovaný v roku 2013. V MÚSES sú podrobne uvedené i opatrenia na posilnenie ekologickej stability územia i manažmentové opatrenia. V tomto prípade sa pojem „manažment“ používa vo význame „údržba“ a „riadenie údržby“. Prioritne je potrebné rešpektovať chránené prvky prírody a akceptovať ich ochranu i naďalej.

Chránené územia - spolu 69,45 ha:

- Prírodná pamiatka (PP) Kavečianska stráň, 3,19 ha, stupeň ochrany 4
- Chránený areál (CHA) Košická botanická záhrada, 29,76 ha, stupeň ochrany 4
- Prírodná rezervácia (PR) Vysoký vrch, 36,5 ha, stupeň ochrany 5
- jaskyne: PP Andrejova jaskyňa I, PP Andrejova jaskyňa II, PP Kavečianska jaskyňa, PP Smetisko, PP priepasť v Kavečanoch

Do sústavy Natura 2000 patrí :

- CHVÚ Volovské vrchy 121420,7 ha, do riešeného územia zasahuje len časť
- CHVÚ Košická kotlina 17354,31 ha, do riešeného územia zasahuje len časť

Územie európskeho významu na Slovensku SKEÚV:

- Územie európskeho významu Stredné Pohornádie, 7275,78 ha, stupeň ochrany 2-5

Z hľadiska systému ekologickej stability je potrebné rešpektovať i biocentrá a biokoridory, ktoré územím prechádzajú. Hoci tieto prvky nie sú vyhlásené za chránené územia, predsa kvalita týchto území podnecuje k opatrnosti a citlivosti pri zasahovaní do systému ÚSES. Biocentrá i biokoridory sú rozpracované v MÚSES z roku 2013 a tiež opatrenia na ich ochranu, podporu a opatrenia. Podpora sa sústreďuje najmä na druhovú ochranu, na ochranu porastov pri vodných rokoch či solitérov, na zamedzenie fragmentácii lesných porastov, na zamedzenie vnášaniu odpadov do krajiny, na šetrné hospodárenie v lesoch, na obmedzenie rozširovania sa záhradkárskych osád či priamo mesta do krajiny, apod. Na niektorých lokalitách MÚSES pripúšťa i kultúrno-historické hodnoty územia a v nadväznosti na tieto hodnoty za podmienok optimálnej záťaže územia odporúča i polyfunkčné využitie územia a využitie ako krajinárskych, tak i urbanistických hodnôt. MÚSES dokonca v niektorých prípadoch odporúča vybudovanie zariadení občianskej vybavenosti, ako napr. parkové plochy, športoviská apod., avšak to sa týka území v zastavanom území mesta, resp. na okraji mesta.

V princípe požiadavku dobudovania kostry MÚSES je možné podporiť. Tiež je vhodné akceptovať požiadavku na udržanie súčasných vodných plôch i na rozšírenie mokradných biotopov v blízkosti rieky Hornád v súlade s historicky pravdivou štruktúrou v krajine. Tiež panuje zhoda pri návrhu na podporu brehových porastov, na obnove prirodzených svahov rieky (minimalizovať reguláciu toku, resp. ju riešiť ekologicky prijateľným spôsobom – na základe samostatnej štúdie).

Z hľadiska udržiavania kvality prírodného prostredia je potrebné realizovať udržiavacie opatrenia na PPF i LPF i na plochách zelene v zastavanom území. Opatrenia:

- **rekultivácia** - zachovanie kvality pôdy, vhodné **pôdne podmienky** pre produkciu – dostatočná vlhkosť pôdy a vzdušnosť. Toto je možné dosiahnuť rekultivačnými

opatreniami, úpravou fyzikálnych a chemických vlastností pôdy, zúrodňovacími zásahmi na ornej pôde, obnovou trvalých trávnych porastov, protieróznymi opatreniami apod. Pre určenie potrebných zásahov je potrebné spracovať HTÚP (hlavné technické úpravy pozemkov). Podkladom pre HTÚP sú rozbor pôdy (stanovenie jestvujúcich fyzikálnych a chemických vlastností pôdy, stanovenie obsahu humusu apod., a tiež podrobný prieskum nelesnej drevinnej vegetácie. V rámci HTÚP sa stanovujú oševné postupy, vsakovacie pásy, výsadby nelesnej drevinnej vegetácie a iné opatrenia, ktoré zabráň drancovaniu pôdy, ale určujú šetrné zaobchádzanie s pôdou. Zúrodňovacie opatrenia by sa na ornej pôde mali vykonávať 1x za 3 roky. Rekultivačné opatrenia je potrebné realizovať min. 1x za 10 rokov. Rekultivácia sa realizuje na zdevastovaných pôdach, na pôdach degradovaných, zaťažených antropogénnou činnosťou, na pôdach zhutnených apod. Rekultivácia prebieha 3 roky!! a dosiahne sa ňou prevzdušnenie pôdy, doplnenie humusu i živín, ochrana pred eróziou, stanovenie optimálnej veľkosti honov, rekonštrukcia krajiny apod. Rekultiváciu je potrebné realizovať na širšom území (napr. 1 kataster alebo i viac katastrálnych území spolu), aby rekultivačné zásahy boli účinné. HTÚP je samostatný koncepčný dokument, ktorý sa spracováva na obdobie 10-15 rokov. Zúrodnenie pozemkov je dokument, ktorý sa spracováva na 3-5 rokov za účelom obnovenia produkčnej schopnosti pôdy.

- **následná rekultivácia** – vykonáva sa po realizácii stavby – ako pozemných stavieb, tak i inžinierskych stavieb, i po rozkopávkach apod., kedy je potrebné terén uviesť z hľadiska kvality pôdy do pôvodného stavu. Následná rekultivácia zhodnotí pozemky i pri bytových domoch, pri objektoch občianskej vybavenosti apod., plochy zelene to veľmi potrebujú, ak má na nich skutočne rásť vegetačná formácia, ktorá sa na stanovisku udrží dlhodobo. Súčasná príprava pôdy (stav, ako sa realizujú výsadby) nie je vyhovujúci. Pozemky po utužení a degradácii, ktorá výstavbou vznikla, je potrebné prevzdušniť a prepojiť so zeminou /ornicou), ktorá sa na urovnaný pozemok naväzuje. Následná rekultivácia je časť projektovej dokumentácie, ktorú je potrebné realizovať s cieľom ochrany pôdného fondu. Následnú rekultiváciu je potrebné požadovať v každom projekte od každého investora stavby (súčasť projektu), ktorý zasiahne do rastlého terénu. Výstavbou objektov (ale i ukladaním sietí do pôdy či ich opravou) dochádza k rozkopávkam a ponechaním rozkopávok na samovývoj vznikajú ruderalizované plochy s inváznymi i alergénymi druhmi.
- **Protierózne opatrenia** je potrebné spracovať v spolupráci s pedológom na základe rozborov pôdy, aby bolo zrejmé, ktoré technické opatrenie bude najúčinnšie. Veľkoplošné hospodárenie je potrebné minimalizovať, resp. úplne od neho upustiť. V tomto prípade efektivita výroby nezodpovedá regenerácii ťažko obnoviteľného prírodného zdroja (ornice).. Protierózne opatrenia je možné realizovať výsadbou vetrolamov alebo vsakovacími pásmi s vegetáciou či bez nej – ryhy, do ktorých vtečie voda, ktorá postupne z týchto pásov vsakuje do zeme
- **retenčná schopnosť krajiny** – len živá krajina je stabilná. Súčasný odvodňovanie krajiny poškodzuje retenčnú schopnosť krajiny, nedostatok vody v pôdnom profile sa zvyšuje. Potrebné je obnoviť dômyselné, samozavlažovacie systémy tak, ako to robili naši predkovia. Kopcovitý, svažitý terén okolo Košíc dáva skvelé podmienky na samozavlažovacie systémy, čím je možná úspora energie. Poučenie prinášajú historické parky: vo vyšších polohách sa vytvárajú zásobné malé vodné nádrže, resp. poldre, z ktorých sa voda reguluje podľa potreby. Oživenie prináša voda. Vodu v území je potrebné zadržať rôznymi spôsobmi: poldermi na horných tokoch potokov, alebo renaturalizáciou regulovaných vodných tokov, tiež vyššie uvedenými protieróznymi opatreniami, ale i ochranou a podporou mokradí, budovaním jazierok, rybníčkov, malých

- vodných nádrží apod. Dôležité je myslieť pri výstavbe na budovanie vsakovačiek, na odvádzanie dažďovej vody do retenčných nádrží apod. Tým sa dosiahne pozitívna vodná bilancia, pôda zostane dostatočne vlhká a krajina „ožije“, ekosystém sa stane funkčným.
- na **ekologickú stabilitu** krajiny (a tým aj na kvalitu ŽP) bude mať priaznivý vplyv celý rad opatrení, napr. zmena pestovaných druhov na PPF. Na pôdach, ktoré sú náchylné na eróziu, nie je vhodné pestovať napr. okopaniny. Osevné postupy je potrebné riešiť s užívateľmi pôdy, aby neboli dotknuté ich ekonomické záujmy, ale zároveň aby pôda bola chránená. Erózne svahy sa dajú stabilizovať hospodárením (orať nie po spádnicí, ale po vrstevnici), tiež zatrávňovacími pásmi prípadne celé plochy meniť na TTP (lúky a pasienky), prípadne na sady, vinohrady a iné trvalé kultúry, pretože tieto jednak obmedzujú erózy zmyv (stabilizácia pôdných častíc) a jednak majú vplyv na väčšiu vsiakavosť vody do pôdy. Šírka vsakovacích pásov závisí od typu pôdy, od druhu, od sklonitosti terénu, od dĺžky svahu, od pestovanej plodiny apod. Prípustný zmyv pôdných častíc je max. 10 t/ha, do tohto limitu sa pôdy považujú za obnoviteľné (samozrejme, nepočíta sa s prívalovými dažďami, ktoré na nestabilné pôdy majú až ničivý vplyv). Výsadbou remízok sa sleduje i ochrana flóry a fauny, ale nie len to, sleduje sa tým i ochrana pôdy, ktorá je z hľadiska poľnohospodárskej produkcie „výrobným prostriedkom“ dnes ohrozeným. Za týmto účelom sa odporúča i opätovná výsadba remízok do veľkoplošných honov, rozdrobenie veľkoplošných honov, pričom najväčšie hony by mali mať veľkosť max. 25 ha (napr. v ČR), čo však užívatelia pôdy nechcú akceptovať. Ekologická stabilita krajiny je teda závislá i od spôsobu hospodárenia na pôde (či sa pôda využíva šetrne, alebo sa drancuje.) Hospodárenie na PPF by sa malo usmerniť prostredníctvom HTÚP (Hospodársko-technickými úpravami pozemkov), ktoré sa posledných 20 rokov prestali spracovávať a užívatelia pôdy tak nemajú žiadne obmedzenia v hospodárení a zamerali sa na zisky. Rekonštrukcia krajiny pre uchovanie kvality života je potrebná.
 - **nelesná drevinná vegetácia** (NDV) – štúdia prichádza s návrhom na vytvorenie NDV v krajinej štruktúre, predstavený návrh vychádza z potreby poprepájania vegetačných formácií v krajine, tiež z potreby zmenšiť hospodárske hony, zvýšiť ekologickú stabilitu krajiny, vytvoriť vsakovacie pásy v krajine. Nedá sa tento návrh však nahradiť HTÚP, naopak, práve HTÚP by mali potrebu vegetačných formácií spresniť.

9.3. Návrh na riešenie miest konfliktu a obmedzení v prospech systému sídelnej zelene:

Za bariérové prvky sa považujú javy, činnosť, objekty, ktoré bránia rozvoju územia, alebo tvorbe istého systému. V rámci tvorby systému zelene sú to teda objekty, prvky a javy, ktoré bránia prirodzenému alebo i človekom zakladanému prepojeniu plôch zelene. Na území mesta Košice to sú:

- zregulovaná rieka Hornád: rieka je na jednej strane vyzdvihovaná ako biokoridor (žiaľ, je to skôr potenciálny biokoridor, ako funkčný biokoridor), na strane druhej ju považujeme za bariérový prvok. Cez rieku chýbajú mosty a prepojenie, aby bol pohyb plynulejší. Rieka v zastavanom území predstavuje i pre flóru a faunu istú bariéru. Návrh. vytvorenie ekoduktov cez rieku v miestach, kde by sa prepájali plochy zelene. Ekodukt môže mať i ďalšie funkcie, napr. tu môže byť zakomponovaný cyklistický chodník či pešia trasa. Šírka ekoduktu by mala byť 30-50 m, staticky by mal byť tak spracovaný, aby uniesol i vysokú vrstvu zeminy a výsadbu drevín.
- dopravný systém: najsilnejším bariérovým prvkom sú dopravné koridory cestných komunikácií s vysokou intenzitou dopravy (prioritne štvorprúdové rýchlostné komunikácie), ale tiež dopravný systém železníc (prioritne vlečkové koľajisko nákladnej

stanice) a tiež košické letisko (obmedzenie výstavby i výsadiet z dôvodu jeho náletových kužeľov).

Návrh na opatrenia: 1. odstránenie koľajiska nákladnej stanice a plochu koľajiska využiť na budovanie rozľahlej parkovej plochy regionálneho významu s väzbou na Hornád i na iné plochy zelene, 2. vybudovanie ekoduktov cez cestné komunikácie alebo i cez koľajisko, 3. vybudovanie ekoduktov cez rýchlostné komunikácie alebo podjazdov pre dopravu, tým vznikne územie pre vytvorenie verejných priestranstiev. 4. vybudovanie podchodov pod mostmi. 5. Letisko nie je možné presunúť, takže isté obmedzenia vo výstavbe plánovaných objektov je potrebné z hľadiska letovej prevádzky akceptovať. Predsa však okolo letiska by bolo vhodné uvažovať s výsadbou zelene a vytvoriť tak kvalitnejšiu štruktúru krajiny.

- brownfieldy, skládky, haldy, odkaliská, zaťažené územia: tieto územia sú dlhodobo zaťažované ľudskou činnosťou, krajina okolo nich je značne porušená.

Návrh na opatrenia: 1. dôležitá je rekultivácia takýchto území. Skládky TKO v Myslave sa už rekultivuje, v rekultiváciách je však potrebné pokračovať, a to nie len skládky odpadu. 2. rekultivovať i malé, deštruované plochy najmä v zastavanom území tzv. následnými rekultiváciami, to znamená, že keď investor niekde poškodí rastlý terén (hoci napr. i ukladanie inžinierskych sietí do zeme), musí mať povinnosť plochu zrekultivovať a odovzdať k pôvodnému využívaniu. 3. brownfieldy sú zväčša opustené objekty a ich dvory. Pre tieto plochy treba hľadať nové využitie. Jedna z možností je využiť časť brownfieldov na vytvorenie parkov, rekreačných či športových plôch, prípadne záhrad apod. Tým by sa zväčšila plocha zelene v meste. Každé riešenie by malo vychádzať z vopred spracovanej a odsúhlasenej štúdie. Zo sveta poznáme takéto riešenia v prospech obyvateľov, ktoré priniesli skvalitnenie nie len životného prostredia, ale i pohodu v mestách.

- U.S.Steel – najväčší znečisťovateľ životného prostredia v území: z hľadiska životného prostredia je súčasná výroba na území mesta dlhodobo neudržateľná a je potrebné hľadať možnosti zmeny technológií či iné opatrenia na elimináciu jej negatívneho vplyvu na životné prostredie. Pre objektivitu treba skonštatovať, že za posledné roky sa negatívny vplyv na ŽP výroby výrazne eliminoval, avšak firma zostáva v rámci Slovenska v polohe jedného z najväčších znečisťovateľov životného prostredia a zároveň jedným z najväčších zamestnávateľov na Slovensku, preto si bude vyžadovať špecifický prístup.
- Areály povrchovej a podpovrchovej ťažby nerastných surovín – tým že dochádza k deštrukcii zemského povrchu, dochádza i k poškodeniu prírodného systému. Na území Košíc sa nachádza ťažba magnezitu v lokalite Bankov. Ťažba je uzavretá, ale zásoby nie sú vyčerpané, ložisko je stále vedené ako chránené, stále platí vyhlásený dobývací priestor, opätovné otvorenie ťažby nie je vylúčené. Časť lokality je už zrekultivovaná. V časti, kde ešte neprebehla rekultivácia, sú osadené fotovoltické články na zisk energie. Časť lokality je pred rekultiváciou.
- Otvorenou baňou je kameňolom v časti Čierna hora – Hradová, ťažba negatívne ovplyvňuje biokoridor rieky Hornád. S uzavretím sa v súčasnosti nepočíta.
- Hlinisko Heringeš zostalo nereakultivované po ukončení ťažby, čo je v rozpore s rozhodnutím banského úradu. Hlinisko je potrebné rekultivovať v zmysle istej vízie využitia plochy. Vhodné je riešiť plochu ideovými štúdiami.
- povrchová ťažba ílov v lokalite Viničný vrch je v súčasnosti „živá“, lokalita je súčasťou biocentra a ťažba negatívne ovplyvňuje biocentrum. Po uzavretí ťažby bude potrebné lokalitu riešiť prostredníctvom štúdie, určite však je potrebné akceptovať biocentrum
- lokalita uzavretej ťažby ílov v Ťahanovciach bude integrovaná do zastavaného územia mesta a počíta sa tu s rozšírením sídliska Ťahanovce, s výstavbou zóny na bývanie.

- oplotenia - okolo areálov, pri rodinných i bytových domoch... na prvý pohľad nenápadný problém, avšak výrazne sa podieľa na znížení biodiverzity práve v okrajových častiach mesta. navyše vysoké ploty prinášajú obmedzenie i sociálnych vzťahov, väzieb, kontaktov. Potrebné je eliminovať oplotenia, a to najmä v okrajových častiach mesta, prípadne pevné, nepriestupné ploty vymeniť za ploty pletivové, či za živé ploty z rastlinných druhov.
- záhradkárske osady – územie komunity, ktorá využíva dané územie a neumožňuje prístup verejnosti do týchto polôh. Nepříjemný a obmedzujúci je režim najmä v záhradkárskej osade nad tokom Čičky smerom k borovicovému háju, západný svah. Záhradkárske osady by v meste nemali byť, je potrebné ich presunúť zo zastavaného územia na okraj mesta a územie využiť v prospech rozvoja zelene v meste.
- Garážové kolónie – individuálne garáže v radovej zástavbe prízemné či poschodové sú objekty, ktoré znefunkčňujú dané územie, sú prekážkou, bariérou, neestetickým prvkom, disharmonickým elementom. Tieto objekty je potrebné postupne odstraňovať. Je potrebné spracovať pasport týchto kolónií a nájsť plochy pre garážové domy, prípadne podzemné garáže. Namiesto garáží potom je potrebné vytvoriť parky a podporiť tak kvalitu prostredia mesta.
- parkoviská a spevnené plochy – opäť je potrebné budovať parkovacie domy a spevnené plochy nahradiť plochami zelene s vybavenosťou. Parkovacie a garážové domy je potrebné riešiť na princípoch „zelenej architektúry“, teda do stavby zakomponovať i vegetačné prvky ako strešné či vertikálne záhrady. Parkoviská je potrebné tiež eliminovať, spracovať pasport parkovísk a parkoviská s počtom parkovacích miest nad 10 doplniť v zmysle STN 736110/Z1 o zeleň, a to na 5 parkovísk 1 veľkokorunný strom. Parkoviská riešiť so vsakovacími povrchmi.

Návrh:

Spracovanie pasportu bariérových prvkov (vrátane brownfieldov), ktoré ohrozujú ekosystém vrátane biodiverzity, s návrhom opatrení na elimináciu ich vplyvov, spracovať overovaciu štúdiu na rozvoj statickej dopravy v súlade so súčasnými trendmi (garážové a parkovacie domy, podzemné státa apod.), riešiť odstránenie problémových technológií a výroby, objektov, prevádzok v súlade s trendmi rozvoja na princípe trvalej udržateľnosti, riešiť energetické úspory, riešiť energeticky efektívnu zástavbu, tiež zástavbu bez produkcie skleníkových plynov /najmä bez produkcie CO₂ do ovzdušia), riešiť efektívne nakladanie s vodou (viď vyššie) v súlade so súčasnými trendmi apod.

9.4. Návrhy pre jednotlivé mestské časti

Pripravované zmeny majú vplyv na zmenu indexu zelene (pomer medzi plochami zastavanými a plochami vegetačnými). Zmeny v indexe zelene i vo výmere zelene na 1 obyvateľa uvádza nasledujúca tabuľka. Porovnanie zmien bolo realizované len v rámci súčasného zastavaného územia, nie sú tu teda zahrnuté plochy „výhľadové“ do roku 2030. Z uvedených výsledkov je zrejmé, že i v zastavanom území je možné získať plochy zelene a dosiahnuť vyššiu kvalitu životného prostredia v meste.

Tab.č.28 Tabuľka dokumentuje zmenu výmery plôch zelene v **súčasnom zastavanom území** v rámci jednotlivých MČ:

MC	KOŠICE - Mestská časť	Súčasný stav zelene (ha)	Nový stav zelene (ha)	Rozdiel +/- (ha)
1	Džungľa	15,40	15,49	0,09
2	Kavečany	330,82	328,58	-2,24
3	Sever	258,26	256,64	-1,62
4	Sídlisko Ťahanovce	84,56	74,39	-10,17
5	Košice - Staré mesto	129,24	127,01	-2,23
6	Ťahanovce	64,34	54,79	-9,55
7	Lorinčík	44,81	40,59	-4,22
8	Luník IX	20,55	18,31	-2,24
9	Myslava	92,47	86,84	-5,63
10	Pereš	98,28	97,94	-0,34
11	Pol'ov	52,35	150,60	98,25
12	Sídlisko KVP	81,63	73,88	-7,75
13	Šaca	538,52	521,44	-17,08
14	MČ Košice - Západ	299,26	276,45	-22,81
15	Sídlisko Dargovských hrdinov - Furča	166,54	153,06	-13,48
16	Košická Nová Ves	63,42	57,68	-5,74
17	Barca	361,99	326,06	-35,93
18	MČ Košice - Juh	360,31	363,29	2,98
19	Krásna	143,76	128,91	-14,85
20	Nad jazerom	178,03	143,96	-34,07
21	Šebastovce	41,46	40,93	-0,53
22	Vyšné Opátske	88,94	77,90	-11,04
		3514,96	3414,75	-100,2

V areáloch súčasnej zelene sú započítané i plochy areálovej zelene, napr. v MČ 2 – Kavečany je do zelene započítaný tiež areál ZOO. Z výsledkov v tabuľke vyššie vyplýva, že v rámci súčasného zastavaného územia dôjde k úbytku plôch zelene o výmere cca 100 ha. Je to dané tým, že tabuľka už počíta s novými investičnými zámermi v súlade s územným plánom. Niektoré súčasné plochy určené pre výstavbu sú ruderalizované a v súčasnosti nevyužívané, takže boli započítané do jestvujúcich plôch zelene. Avšak určené sú na

zastavanie (v niektorých prípadoch už je vydané stavebné rozhodnutie). Štúdia predkladá návrh na zachovanie istého podielu zelene v rámci investičných zámerov (uvedené v grafickej časti vo výkrese č. 7 v % z príslušnej plochy). Napr. k úbytku plôch zelene dochádza v MČ 5 Staré mesto, čo je dané plánovanou výstavbou komunikácie cez rieku Hornád.

Tab.č.29 Tabuľka dokumentuje zmeny, ktoré sú navrhnuté v rámci zelene pri zachovaní súčasného počtu obyvateľov v súčasnom zastavanom území

P- porovnanie, hodnota +/-, + nová hodnota v prospech zelene, - v neprospech zelene

S – súčasný stav, N - návrhový stav

MC	KOŠICE - Mestská časť	m2 zelene /obyvateľa (S)	m2 zelene /obyvateľa (N)	Index zelene (S)	Index zelene (N)	Index zelene (P)	zeleň /obyvateľ (m2) (P)
1	Džungľa	231	232	0,33	0,33	0	1
2	Kavečany	2832	2813	0,91	0,91	0	-19
3	Sever	132	131	0,53	0,52	-0,01	-1
4	Sídliisko Ťahanovce	36	32	0,51	0,45	-0,06	-4
5	Košice - Staré mesto	64	62	0,30	0,29	-0,01	-2
6	Ťahanovce	301	256	0,51	0,44	-0,07	-45
7	Lorinčík	1090	988	0,75	0,67	-0,08	-102
8	Luník IX	33	29	0,59	0,53	-0,06	-4
9	Myslava	454	426	0,67	0,63	-0,04	-28
10	Pereš	650	648	0,76	0,75	-0,01	-2
11	Poľov	474	1363	0,27	0,78	0,51	889
12	Sídliisko KVP	33	30	0,53	0,48	-0,05	-3
13	Šaca	996	964	0,36	0,34	-0,02	-32
14	MČ Košice - Západ	76	70	0,56	0,52	-0,04	-6
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	61	56	0,60	0,56	-0,04	-5
16	Košická Nová Ves	240	218	0,59	0,54	-0,05	-22
17	Barca	1075	968	0,66	0,60	-0,06	-107
18	MČ Košice - Juh	163	164	0,39	0,39	0	1
19	Krásna	352	316	0,60	0,54	-0,06	-36
20	Nad jazerom	73	59	0,49	0,39	-0,1	-14
21	Šebastovce	643	635	0,68	0,67	-0,01	-8
22	Vyšné Opátske	544	477	0,58	0,50	-0,08	-67
	spolu	150	146	0,50	0,48	-0,02	-4

Do tabuľky sú premietnuté návrhy v rámci štúdie, ktorá v značnej miere akceptuje platný územný plán. Z tabuľky je zrejmé, že podiel zelene na 1 obyvateľa sa mierne zníži a tiež index zelene dosiahne nižšiu hodnotu. Je tomu tak preto, že do nápočtu plôch zelene sú započítané už i investičné zámery, ktoré by sa mali realizovať podľa územného plánu v rámci súčasného zastavaného územia, avšak do týchto investičných zámerov sú premietnuté požadované podiely zelene. To znamená, že každý investičný zámer bude musieť riešiť i plochy zelene (exteriér). Nedostatkom plôch zelene disponujú MČ sídliskového typu. Najhoršie výsledky majú MČ 4 – sídlisko Ťahanovce, MČ 8 – Luník IX, MČ 12 - sídlisko

KVP, ale sídliská Terasa, Furča a Nad jazerom tiež nedosahujú normovanú výmeru zelene na 1 obyvateľa. Štúdia navrhuje vybudovanie nových parkov (teda plochy verejnej zelene), aby sa zvýšila aspoň kvalita verejných priestranstiev. Tieto parky budú vybudované zväčša na jestvujúcich plochách zelene. Výhodou MČ 4 a 15 je priama väzba na prírodné prostredie a plánované prímestské parky.

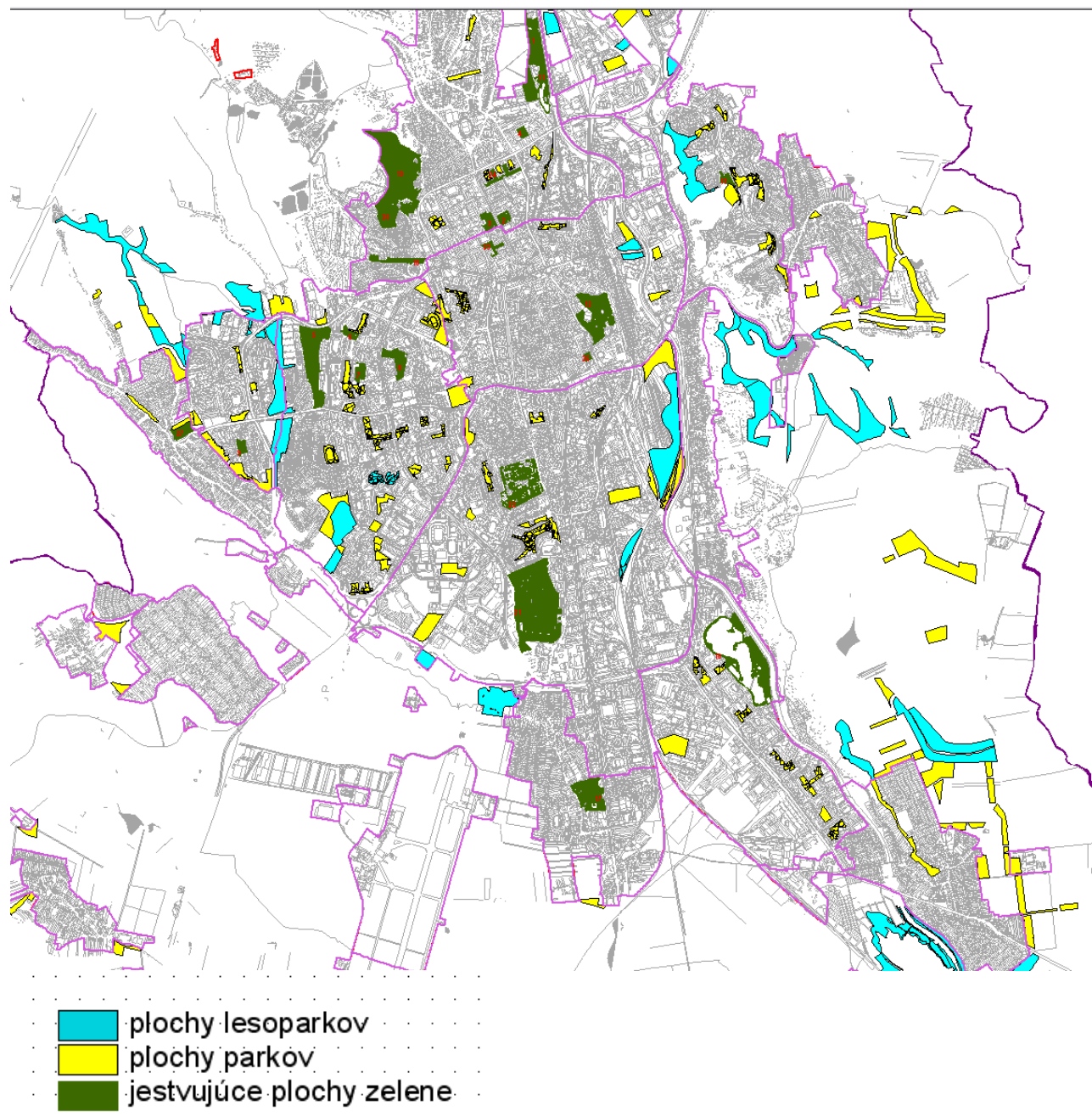
Z tabuľky je zrejmé, že tie mestské časti, ktoré nemajú dostatok zelene (MČ 4, 8, 12, 14, 15, 20) nové plochy zelene veľmi nezískajú. Bolo by to možné len s radikálnym obmedzením investičných zámerov, čo by bolo v rozpore s územným plánom (do ktorého štúdia svojimi návrhmi i tak z časti vstúpila). Tu bude potrebné prioritne riešiť kvalitu jestvujúcej zelene (budovanie parkov) a previazanosť týchto MČ s prírodným prostredím (biokoridory, aleje). Ako nestabilné z hľadiska udržateľného rozvoja sa javia MČ 1, 5, 13, 18 a 20. U MČ5 je malý podiel zelene daný historicky, čo je potrebné akceptovať. MČ1 sa javí ako zóna vybavenosti a nie je priestor na rozšírenie plôch zelene, snáď len v rámci rozľahlých parkovacích plôch je vhodné trvať na výsadbe stromov v rámci parkoviska a na výsadbe vysokej zelene v rámci celej MČ. MČ 13 a 18 majú dostatok plôch zelene na 1 obyvateľa, nestabilitu spôsobujú rozsiahle priemyselné, výrobné a skladové areály. MČ 20 Nad jazerom si vyžaduje zvýšenú pozornosť a podporu zelene a hľadanie rezervných plôch, ktoré by boli použité v prospech zelene, je to však možné len v rámci priemyselných zón. Nové plochy zelene budú mať potom prioritne hygienickú funkciu a tak ich treba i budovať.

Vysoký podiel zelene zostáva v okrajových mestských častiach, ktoré si zachovávajú vidiecky ráz. Na vysokom podiele zelene v okrajových častiach mesta sa podieľajú predovšetkým veľkorozmerné záhrady, ktoré sú pre vidiek typické a je to špecifický prvok urbanistickej štruktúry hodný ochrany, keďže dnešné trendy preferujú rozparcelovanie veľkorozmerných záhrad. Všetky mestské časti majú akútny nedostatok parkov. Ich budovanie by sa malo stať prioritou mesta. Je to však problém, pretože okrajové mestské časti nemajú dostatočné priestorové predispozície na budovanie parkov, z toho dôvodu sa s novými parkami uvažuje až v rámci rozširovania výstavby a s ich začlenením do novej výstavby. Nové parkové plochy prispievajú k vyššej kvalite bývania v dlhodobom horizonte v danejestskej časti, avšak je potrebné počítat následne i s potrebou kvalitnej údržby a s prepojením na krajinné prostredie. V snahe zabezpečiť parky i pre MČ sídliskového typu je potrebné na parky predefinovať väčšie plochy, ktoré doteraz boli vnímané skôr ako vnútroblokové priestory. Tieto nové parky budú nanovo riešené kompozične i funkčne, budú podporené drobnou architektúrou a inými objektmi tak, aby sa stali pobytovými centrami v dostupnosti 300 m pre obyvateľov MČ.

V rámci súčasného zastavaného územia štúdia prináša návrh na vybudovanie nových parkových a lesoparkových plôch o rozlohe 119,2 ha parky a 45,3 lesoparky. Ďalšie nové plochy zelene s výhľadom na obdobie do roku 2030 budú vznikať v rámci postupného rozširovania sa mesta. V cieľovom roku 2030 by mesto malo mať zastavané územie rozšírené na úroveň 10196 ha, z toho plochy zelene budú mať výmeru 4850 ha. Nové plochy budú niektoré riešené ako parkové (325,3 ha) a niektoré ako lesoparkové plochy (188,4 ha). Plochy parkové budú kultivovanejšie a zakladané už ako parky, plochy lesoparkové je možné založiť lesníckym spôsobom, hustota výsadiieb bude 1 ks/m², avšak dôležitá bude pravidelná prebierka drevín v duchu navrhutej kompozície tak, aby sa postupne i tieto plochy pretransformovali na rekreačné a pobytové plochy. U lesoparkových plôch bude i vyššia hustota drevín a vyššia pokryvnosť plôch zelene korunami stromov. Tieto plochy budú mať prioritne význam z hľadiska adaptácie na klimatické zmeny. Plochy zelene je potrebné prioritne zakladať v južnej časti mesta, kde je zelene nedostatok, MČ sú situované

v poľnohospodárskej pôde s deštruovanou ekostabilizačnou sieťou vegetačných formácií. Južné časti mesta sú tiež viac vzdialené od lesných porastov, ktoré majú pozitívny vplyv na mikroklimu. Územie týchto častí je tak viac prehrievané. Zeleň tu bude mať pozitívny vplyv a väčší význam na kvalitu prostredia.

Obr.č.110 Mapa dokumentuje rozdelenie navrhovaných plôch zelene na parkové a lesoparkové plochy.

Tab.č. 30 Tabuľka dokumentuje všetky plochy zelene v jednotlivých mestských častiach v rámci rozšíreného zastavaného územia do roku 2030 (výhľadové obdobie)

MC	KOŠICE Mestská časť	spolu celkom (ha)	Plochy verejnej zelene v ha	Plochy vyhradenej zelene v ha	Plochy špeciálnej zelene v ha	Plochy súkromnej zelene v ha	Plochy krajinných prvkov v zastavanom území v ha
1	Džungľa	15,49	8,93	1,19	0,00	5,37	0,00
2	Kavečany	358,82	5,49	1,88	293,25	58,11	0,09
3	Sever	344,30	89,20	78,90	31,00	144,79	0,00
4	Sídlisko Ťahanovce	103,78	72,09	19,61	4,39	7,69	0,00
5	Košice - Staré mesto	127,31	76,46	41,30	0,19	9,06	0,30
6	Ťahanovce	106,07	20,24	15,33	8,88	61,61	0,00
7	Lorinčík	59,36	8,22	0,72	1,23	49,15	0,05
8	Luník IX	21,88	16,20	5,26	0,42	0,01	0,00
9	Myslava	145,31	50,57	6,72	5,51	82,46	0,06
10	Pereš	97,96	2,48	0,95	0,00	94,54	0,00
11	Poľov	209,14	8,46	123,86	0,71	75,93	0,13
12	Sídlisko KVP	81,27	61,51	18,78	0,00	0,98	0,00
13	Šaca	980,91	112,97	775,39	3,98	87,14	1,26
14	MČ Košice - Západ	285,71	194,88	50,83	0,00	39,77	0,23
15	Sídlisko Dargovských hrdinov - Furča	153,10	97,92	16,88	0,00	38,01	0,27
16	Košická Nová Ves	176,19	71,86	20,56	1,83	81,93	0,00
17	Barca	403,74	40,20	264,79	1,17	95,04	2,54
18	MČ Košice - Juh	377,74	203,82	109,21	34,11	30,26	0,33
19	Krásna	528,80	272,37	68,35	2,30	185,76	0,01
20	Nad jazerom	144,05	92,02	47,04	0,00	5,00	0,00
21	Šebastovce	47,46	3,58	10,31	0,52	31,79	1,08
22	Vyšné Opátske	128,66	55,54	19,58	0,35	53,19	0,01
	ha	4897,05	1565,00	1697,44	389,84	1237,58	6,37
	%	100	32	34,7	8,0	25,3	0,1

Je potrebné konštatovať, že v nápočtoch sú uvedené „čisté plochy zelene“, teda rôzne areály ako i zóny bývania sú prepočítané príslušným koeficientom (viď výkresy). Len plochy parkov a lesoparkov neboli prepočítané, ale uvádzajú sa vo výmere 100%, pretože všetky prvky, ktoré sa na ploche parku nachádzajú, sa pokladajú za „sadovnicke parkov“, teda i chodníky, altánky atď. prvky sú súčasťou „plôch zelene“. Plochy parkov a lesoparkov v rámci rozšíreného zastavaného územia budú zaberat' spolu 519,66 ha, t.j. 11% všetkých plôch zelene. V rámci verejnej zelene tieto plochy zaberajú podiel 34%.

Tab.č.31 Tabuľka uvádza plánovaný podiel zelene v jednotlivých MČ, v rámci ich zastavaného územia s výhľadom do roku 2030

MC	KOŠICE - Mestská časť	rozloha zastavaného územia (ha)	Zeleň spolu celkom (ha)	podiel zelene v %
1	Džungľa	46,90	15,49	33,0
2	Kavečany	412,75	358,82	86,9
3	Sever	617,57	344,30	55,8
4	Sídliisko Ťahanovce	248,31	103,78	41,8
5	Košice - Staré mesto	433,93	127,31	29,3
6	Ťahanovce	214,60	106,07	49,4
7	Lorinčík	60,20	59,36	98,6
8	Luník IX	34,82	21,88	62,9
9	Myslava	255,01	145,31	57,0
10	Pereš	162,81	97,96	60,2
11	Poľov	360,87	209,14	58,0
12	Sídliisko KVP	173,62	81,27	46,8
13	Šaca	2453,03	980,91	40,0
14	MČ Košice - Západ	543,47	285,71	52,6
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	468,59	153,10	32,7
16	Košická Nová Ves	243,89	176,19	72,2
17	Barca	845,79	403,74	47,7
18	MČ Košice - Juh	949,18	377,74	39,8
19	Krásna	1076,03	528,80	49,1
20	Nad jazerom	364,82	144,05	39,5
21	Šebastovce	75,75	47,46	62,7
22	Vyšné Opátske	154,40	128,66	83,3
		10196,37	4897,05	48,0

Podiel zelene mesta je 48%, čo je veľmi prijateľná úroveň. Avšak znova budú vo výhode z hľadiska podielu zelene MČ vidieckeho typu, kde je viac zelene (i keď súkromnej). Avšak netýka sa to MČ6 – Ťahanovce, kde dôjde k výstavbe rozľahlej priemyselnej zóny, netýka sa to tiež MČ 13 – Šaca, kde zostane prítomný areál U.S.Steel, ktorý zaberá značnú časť zastavaného územia, a ani MČ Barca, kde je tiež rozľahlá priemyselná zóna. MČ sídliskového typu majú výmeru zelene pod 50% mimo MČ3 – Sever, avšak ide vo veľkej miere o zeleň verejnú a voľne prístupnú. K hodnote 50% plôch zelene sa blíži tiež MČ 14 – Západ. Len plochy verejnej zelene umožňujú krátkodobú rekreáciu všetkým obyvateľom mesta.

Mesto nemá dostatok parkov, preto sa štúdia sústredila na hľadanie potenciálu pre ich výstavbu a tiež na podporu parkových plôch v rámci novej výstavby do roku 2030. Nasledovná tabuľka dokumentuje podiel parkových a lesoparkových plôch spolu k zastavanému územiu danej MČ a k plochám zelene v rámci danej MČ. Tabuľka teda dokumentuje, ktorá MČ má v pláne vybudovať najväčší podiel parkov k vlastnému zastavanému územiu.

Tab.č.32 Tabuľka dokumentuje rozsah plôch parkových a lesoparkových v rámci celého plánovaného zastavaného územia do roku 2030

MC	KOŠICE - Mestská časť	rozloha zastavaného územia (ha)	Výmera zelene všetkých kategórií v ha	plocha parkov a lesoparkov v ha	podiel parkových plôch k zastavanému územiu v %	podiel parkových plôch k zeleni v MČ v %
1	Džungľa	46,90	15,49	0,00	0,0	0
2	Kavečany	412,75	358,82	1,53	0,4	0,43
3	Sever	617,57	344,30	37,95	6,1	11,02
4	Sídliisko Ťahanovce	248,31	103,78	16,00	6,4	15,42
5	Košice - Staré mesto	433,93	127,31	18,84	4,3	14,80
6	Ťahanovce	214,60	106,07	8,59	4,0	8,10
7	Lorinčík	60,20	59,36	5,88	9,8	9,91
8	Luník IX	34,82	21,88	0,00	0,0	0,00
9	Myslava	255,01	145,31	19,06	7,5	13,12
10	Pereš	162,81	97,96	0,00	0,0	0,00
11	Poľov	360,87	209,14	4,78	1,3	2,29
12	Sídliisko KVP	173,62	81,27	24,49	14,1	30,13
13	Šaca	2453,03	980,91	6,62	0,3	0,67
14	MČ Košice - Západ	543,47	285,71	78,43	14,4	27,45
15	Dargovských hrdinov	468,59	153,10	24,03	5,1	15,70
16	Košická Nová Ves	243,89	176,19	48,07	19,7	27,28
17	Barca	845,79	403,74	10,02	1,2	2,48
18	MČ Košice - Juh	949,18	377,74	73,15	7,7	19,37
19	Krásna	1076,03	528,80	120,89	11,2	22,86
20	Nad jazerom	364,82	144,05	21,68	5,9	15,05
21	Šebastovce	75,75	47,46	1,83	2,4	3,86
22	Vyšné Opátske	154,40	128,66	29,18	18,9	22,68
		10196,37	4897,05	551,01	5,4	10,59

Plochy parkov a lesoparkov budú v prípade realizácie navrhovaných zmien zaberat' len 5,4% celého zastavaného územia (v súčasnosti to nie je ani celé 1 %) a len necelých 11% zo všetkých plôch zelene v rámci zastavaného územia (v súčasnosti je to len 1,8%). V porovnaní so súčasným stavom tak dôjde k výraznému nárastu kultúrnych plôch zelene vhodných pre pobyt, rekreáciu, šport a oddych.

9.4.1. Spoločné zásady a metodické usmernenie pre tvorbu plôch zelene v rámci všetkých funkčných celkov:

- prioritne rešpektovať všetky plochy, ktoré sú legislatívne chránené, dodržiavať ochranu, neakceptovať výnimky
- určené plochy na nezastavanie majú významný podiel na tvorbe kvalitného životného prostredia, preto ich je potrebné akceptovať a ďalej prípadne rozširovať

- nezastavané plochy sú nástrojom na úpravu mikroklimy v meste. Nezastavané plochy je potrebné riešiť tak, aby pokryvnosť plôch korunami stromov bola na úrovni min. 60%. Týka sa to najmä rôznych medzipriestorov, čo sú plochy medzi územiami s určitou jasnou funkciou. Týka sa to tiež plôch, ktorých prioritná funkcia je ekostabilizačná. Toto sa však netýka historických plôch, pamiatkovej zóny, Mestskej pamiatkovej rezervácie, kde je často historicky zakladaná zeleň v určitom slohu, ktorý je potrebné akceptovať
- posilniť zeleňou plochy rizikové (územia nadmerne zaťažené emisiami a imisiami), oddeliť rizikové územia bariérovou zeleňou od ostatnej zástavby,
- prijímať opatrenia na dosiahnutie odporúčaného indexu zelene pre jednotlivé mestské časti či urbanistické celky
- dotvoriť, posilniť navrhnuté „zelené“ koridory, ekoduktnými preklenovať bariérové stavby, i týmto nákladným spôsobom bude potrebné prekonávať bariérové prvky, aby sa ekosystém posilnil a aby biokoridory boli funkčné
- parkoviská a spevnené plochy je potrebné doplniť zeleňou, u parkovísk nad 10 stání je potrebné na každých 5 parkovacích miest zriadiť plochu s jedným, veľkokorunným stromom (STN 736110/Z1)
- uplatňovať tzv. „zelený urbanizmus“ a „zelenú architektúru“. Tieto pojmy sú vysvetľované v dvoch polohách: zelený urbanizmus – ako energetická efektívnosť územia, ale i ako tvorba „zelenej infraštruktúry, zelená architektúra – ako energeticky pasívny do ale i ako architektúra využívajúca vegetačné prvky. V súvislosti s touto štúdiou zelený urbanizmus vnímame ako tvorbu plôch zelene v každom funkčnom celku, a to ako v prípade rozvoľneného urbanizmu tak i v prípade kompaktnejšej štruktúry zástavby. Miesto pre zeleň sa musí nájsť. V prípade „zelenej architektúry“ pod týmto pojmom rozumieme využívanie vegetačných prvkov v architektúre. Zeleň môže mať podobu napr. strešnej záhrady, zelenej vertikálnej steny apod.
- index zelene predstavuje podiel čistých plôch zelene, tie majú pre rôzne funkčné plochy rôznu hodnotu, avšak predstavujú spodnú hranicu podielu zelene, podpora indexu bude len prínosom pre kvalitu prostredia
- vybrané časti mesta s predpokladaným územným rozvojom riešiť spracovaním odborných koncepcných dokumentácií – UAŠ (urbanisticko-architektonická štúdia), KUŠ, (urbanisticko-krajinárska štúdia), ÚPN-Z (územný plán zóny) či inými dokumentáciami overiť možnosti rozvoja. Pri riešení koncepcných rozvojových dokumentácií je potrebné uplatňovať trendy energetickej sebestačnosti, využívania alternatívnych zdrojov energie, využívanie odpadových materiálov a tepla, využívaniu tradičných regionálnych stavebných materiálov apod. Sú to trendy, ktoré sa už nedajú prehliadať a úzko súvisia s ochranou krajiny a s šetrným využívaním miestnych (regionálnych) prírodných zdrojov. Takýto prístup má vplyv i na zeleň, pretože kvalitné stromy dobre riešená architektúra/urbanizmus nechajú rásť, rešpektujú tieto prvky najmä, ak sa jedná o habitom zaujímavé, kvalitné jedince.
- obmedziť rozvoj mesta smerom k vodným plochám, dodržať ochranné pásmo min. 5 m od hrebeňa toku. Vybrané vodárenské nádrže majú tiež definované pásmo hygienickej ochrany, ktorým sa reguluje prístup k vodným nádržiam.
- väčšie plochy zelene nad 0,5 ha tvoriť v dostupnej vzdialenosti 300-500 m, ako to odporúčajú Štandardy minimálnej vybavenosti obcí z r. 2010 vydané Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Pre parky so vzrastlými drevinami je vhodné definovať ochranné pásmo parku min. 10 m., ideálne 20 m.

- v meste je niekoľko kvalitných stromov s typickým habitom, tieto je vhodné navrhnuť za chránené stromy. Staré stromy chrániť prostredníctvom Zákona č. 543/2002 Z.z., mladšie stromy chrániť prostredníctvom VZN.
- obmedziť používanie cudzokrajných a ihličnatých drevín najmä v zónach kontaktných s krajinou a v územiach zaťažených emisiami, ich podiel by nemal presiahnuť 20%
- v žiadnom prípade nesadiť invázne druhy, ale ich likvidovať. Za ich šírenie a pravidelné odstraňovanie (v rámci údržby) zodpovedá majiteľ alebo užívateľ pozemku. V meste i v okolitej krajine je množstvo invázných rastlín, prioritne sa tu vyskytujú najviac agresívne druhy, ktorých odstraňovanie ukladá zákon a nedostatočná údržba môže byť zo strany orgánov OPaK sankcionovaná, ide napr. o boľševník obrovský – *Heracleum mantegazzianum*, zlatobyľ obrovská – *Solidago gigantea*, zlatobyľ kanadská – *Solidago canadensis*, netýkavka žliazkatá – *Impatiens glandulifera*. Sú zaradené do prílohy č. 2 Vyhlášky č. 24/2003 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a podľa zákona o ochrane prírody a krajiny (§ 7) je povinnosť tieto druhy ničiť. Uvedené druhy z rady invázných najviac vnikajú do porastov a menia ich charakter. Zo stromov sa za invázne považujú: agát biely – *Robinia pseudoacacia*, pajaseň žliazkatý – *Ailanthus altissima*, javorovec jaseňolistý – *Negundo aceroides*, sumach pálkový – *Rhus typhina*, beztvarec krovitý – *Amorpha fruticosa*. najmä agát a javorovec sú hojne v zastavanom území mesta zastúpené a tvoria aleje. Najmä javorovec je potrebné postupne nahradiť nových druhom, vhodnejším. Sumach a beztvarec sa využívajú zatiaľ najmä v súkromných záhradách, na verejné plochy nepatria.
- vo výsadbách na plochách verejnej zelene a najmä na okraji mesta preferovať druhy domáce. V rámci výsadiieb lužných lesov využiť pri vode, v okrajovej časti mesta a v blízkosti mesta druhy ako vrba krehká (*Salix fragilis*), v. purpurová (*S. purpurea*), jelša sivá (*Alnus incana*), stromoker až strom čemcha obyčajná (*Padus avium*), ker ríbezľa egrešová (*Ribes uva-crispa*), stromoker baza čierna (*Sambucus nigra*), ker kalina obyčajná (*Viburnum opulus*), ker bršlen európsky (*Euonymus europaea*) ai. V meste i vo vzdialenejších polohách od Hornádu použiť prioritne druhy ako lipa malolistá (*Tilia cordata*), javor mliečny (*Acer platanoides*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), jedľa biela (*Abies alba*), smrek obyčajný (*Picea abies*), v daných podmienkach v chladnejších polohách sa uplatní tiež buk lesný (*Fagus sylvatica*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), z ihličnatých drevín je možné použiť druhy ako jedľa biela (*Abies alba*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek obyčajný (*Picea abies*).
- druhy cudzokrajinné a zdomácnelé obmedziť v krajinárskych úpravách a smerom k rekreačným lesom ich celkom z výsadiieb vylúčiť, viac ich uplatňovať v zastavanom území mesta, kde sú podmienky pre udržanie drevín náročnejšie a niektoré introdukované druhy drevín ich lepšie znášajú. Napr. aleje s veľkokorunnými stromami je možné formovať z brestovca (*Celtis occidentalis*), v kontexte historických objektov sa môže podporiť pagaštan (*Aesculus hippocastanum* alebo *Aesculus carnea*), do suchších polôh je výborná koleuteria (*Koeleruteria paniculat*) apod.
- skvalitniť údržbu zelene je nevyhnutné. O nedostatočnej údržbe svedčí napr. šírenie sa invázných druhov rastlín (prioritne zlatobyľ, ktorá i v zastavanom území napr. v koľajisku apod.), tiež zdravotný stav drevín, kvalita trávnikov apod. Stromy sú pomerne vitálne, pretože sú vo veku blížiacemu sa zenitu (súvisí to s výstavbou sídlisk od 50-tych rokov 20.storočia). Opatrenia na kvalitnú údržbu sú riadiace – vyčlenenie dostatku finančných prostriedkov v rozpočte mesta, organizačné (dostatok ľudí na vykonávanie údržby), technické (dostatok kvalitnej mechanizácie) a znalostné (kvalita práce, znalosť zásahov a opatrení). Údržbu vyžadovať i od právnických a fyzických

osôb na území mesta. Mesto musí zabezpečiť prioritne údržbu na plochách verejnej zelene a na plochách vo vlastníctve mesta. Náklady na údržbu závisia od stupňa intenzity údržby danej plochy, teda od jej významu v meste (napr. aj od témy parku). Plochy pri dôležitých objektoch (napr. pri Magistráte) by mali mať samozrejme vyšší stupeň intenzity údržby. Od stupňa údržby sa odvíjajú i potrebné náklady na údržbu. Výpočet nákladov je rôzny a kolíše v závislosti od použitej metodiky, ale i od potrebných zásahov, ktoré sa budú realizovať. Náklady na údržbu treba počítat každoročne: údržba trávnikov sa pohybuje v rozmedzí 1-12 eur na 1 m² (podľa intenzity údržby), ošetrovanie stromov závisí od veku stromov a od predchádzajúcich zásahov (ideálne je ošetrovanie v 5-čorných intervaloch pravidelne), ale môže sa pohybovať od 15 eur (mladé stromy) po 50 eur (stromy staré). Pri jednorazovom ošetrovaní vybraných jedincov (napr. staré pamätné stromy) sa zásah môže dostať i na hodnotu 1500.-eur, následná každoročná údržba je už potom na uvedenej sume. Najnákladnejšia je údržba kvetinových záhonov, ktorá sa pohybuje od 30-150.-eur/m², je to však i vrátane vysádzaného materiálu, suma tiež závisí od náročnosti návrhu. Plán údržby by mala každoročne pripraviť Správa mestskej zelene (či iná firma, ktorá realizuje údržbu v meste) i s popisom lokalít a zásahov pre jednotlivé lokality. Mesto potrebuje tiež pasport plôch zelene, v rámci ktorého by bola stanovená súčasná a plánovaná intenzita údržby. Mesto nie je povinné zabezpečovať údržbu na plochách, ktoré nie sú v jeho vlastníctve, avšak je povinné vyžadovať údržbu plôch zelene od príslušných vlastníkov práve z toho dôvodu, aby sa zabránilo šíreniu invázných druhov. V súčasnosti mesto nevykazuje dostatočnú údržbu plôch zelene, preto otázka ďalšieho zníženia prácnosti údržby je čisto hypotetická. Skôr opak je potrebný, pretože pôdy v meste (nie len v Košiciach) degradujú neustálym antropogénnym vplyvom (utužovanie, okyselenie apod.) a obnova ich fyzikálnych i chemických vlastností sa stáva nevyhnutnosťou, avšak nákladnou, a preto sa tieto opatrenia neustále odkladajú. Mesto si môže dovoliť na zriadenie a údržbu zelene vynaložiť len také finančné prostriedky, aké má k dispozícii. Je však potrebné hľadať rezervy v rozpočte mesta a využívať rôzne fondy na podporu zelene. EU práve kvalite životného prostredia začína pripisovať veľký význam. Žiaľ, stále prevládajú ekonomické ukazovatele, v ktorých životné prostredie nie je zahrnuté. Od „environmentálneho účtovníctva“ sa upustilo, avšak prichádza nový trend – oceňovanie ekosystémových služieb. Z tohto hľadiska bude mať mesto Košice istú výhodu (náskok) v porovnaní s inými mestami, pretože disponuje pomerne dostatočnými plochami zelene.

- spracovať následné dokumenty vyplývajúce zo zákona:
 - Dokument starostlivosti o dreviny pre všetky mestské časti
 - Projekt chráneného územia
 - projekt chráneného stromu (dielo prináša návrh na legislatívnu ochranu vybraných stromov min. na lokálnej úrovni, vyhlásenie stromov za chránené môže byť napr. na základe VZN)
 - Zoznam parciel pre náhradné výsadby
 - parky a drobné parkové plochy - príprava štúdií a následne vykonávacích projektov, prioritne pre plochy, na ktorých sa bude realizovať náhradná výsadba
- Dokument starostlivosti o dreviny (DSoD) v zmysle Zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny môže riešiť len osoba spôsobilá a vedená v zozname na MŽP SR. Dokument bude obsahovať inventarizáciu drevín, ich hodnotenie a návrh na konkrétne opatrenia (ošetrovanie) každého jedinca. Dokument spracovať pre všetky mestské časti. Realizáciu návrhu opatrení na ošetrovanie stromov je vhodné zveriť špecialistovi, tým je odborne spôsobilá osoba – arborista. Na základe DSoD treba zvýšiť údržbu stromov,

stromy prevádzkovo nebezpečné odstrániť, realizovať výruby stromov v zmysle STN 837010, realizovať prebierky drevín v zmysle projektov (autorské dielo).

- Zoznam parciel pre náhradné výsadby: zoznamu predchádza spracovanie pasportu plôch zelene s premietnutím inžinierskych sietí na plochu a podrobná inventarizácia drevín, aby bolo zrejmé, ktoré dreviny je potrebné na ploche ponechať. Následne pre parcely bude spracovaná štúdia a projektová dokumentácia, ktorou sa určia estetické, prevádzkové, urbanistické i architektonické vzťahy, väzby, princípy a navrhne sa priestorová kompozícia. Vykonávacím projektom sa následne spodrobne realizované vstupy a až na ich základe sa môžu realizovať náhradné výsadby. Pred výsadbami je však vhodné zrealizovať všetky technické časti projektu, napr. chodníky apod. Tým sa zabráni poškodeniu vopred založenej zelene.
- Dokumentácie v zmysle stavebného zákona č. 50/1976 v znení neskorších predpisov, a to krajinárske štúdie, územnoplánovacie podklady, územno-technické podklady, vykonávacie projekty apod., ktorými sa pripravuje plán tvorby krajiny či investičný zámer (i investícia na plochách pre náhradné výsadby), môže len autorizovaný krajinný architekt, ich zoznam vedie Slovenská komora architektov. Autorizovaný krajinný architekt je slobodné povolanie (nespadá medzi živnosti) a udeľuje sa na základe vzdelania, praxe a skúšky na Slovenskej komore architektov. Na diela autorizovaných krajinných architektov sa vzťahujú autorské práva, to znamená, že všetky zmeny, ktoré sa pri realizácii vyskytnú, je potrebné konzultovať s autorom diela a získať pre zmenu jeho súhlas. Autorizovaný krajinný architekt naznačuje v projektoch i potrebu údržby, ktorú si následná údržba má osvojiť a akceptovať. Tím pracovníkov vykonávajúcich údržbu nemá právo meniť projekt a zasahovať do diela autora vlastnými úpravami. Tiež rôzne „dobrovoľnícke organizácie“ nemôžu vstupovať do diela autora bez jeho súhlasu a realizovať nové výsadby. Spolupráca právnických, fyzických osôb i mimovládnych organizácií s krajinným architektom pri skvalitňovaní prostredia je však vítaná.
- V zmysle Živnostenského zákona uskutočňovanie (realizovanie) krajinnno-architektonických (sadovníckych) diel môže len osoba odborne spôsobilá, ktorá spĺňa kritériá živnostenského zákona.
- Zo strany odborných organizácií, samosprávnych i štátnych organizácií je potrebné presvedčiť sa, či pripravovaná investícia má riešené i exteriérové plochy a či ich v rámci projektovej prípravy riešil autorizovaný krajinný architekt s autorizačnou pečiatkou. Pri realizácii exteriérových diel je zase potrebné dosledovať, či realizačná firma je naozaj záhradnícka, či pozná biotechnologické postupy zakladania plôch zelene. Požiadavka i zo strany mesta, aby odborníci spracovávali odborné dokumentácie, je legitímna.

9.4.2. Prehľad potreby najčastejšie aplikovaných opatrení:

Ekostabilizačné (EKOst)	<ul style="list-style-type: none"> - návrh na ochranu - aleje - návrh na ochranu - mokrade - návrh na ochranu - brehové porasty - návrh na ochranu - prirodzené porasty - návrh na ochranu - plochy zelene - doplnenie sprievodnej zelene komunikácií - návrh na dereguláciu vodného toku - renaturalizácia vodných tokov - určenie infiltračného pásma okolo vodných tokov - doplnenie sprievodnej zelene vodných tokov
-------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - podpora vybrežovania toku - zakladanie lužných lesov - plochy pre náhradné výsadby - podpora nelesnej drevinnej vegetácie – výsadba remízok do ornej pôdy - ochrana ornej pôdy s najlepšou bonitou
Mikroklimatické (Mklim)	<ul style="list-style-type: none"> - vetrolamy - vsakovacie pásy - dosadba stromov na plochu zelene - podpora peších ťahov stromami - podpora cyklistických trás stromami - záchranná plocha pred prívalom horúčav - vytvorenie retenčnej nádrže - vytvorenie mikrodepresií a vsakovačiek - preferovať komunikácie so vsiakavým povrchom
Environmentálne (ENVI)	<ul style="list-style-type: none"> - zeleň eliminujúca emisný smog - zeleň eliminujúca hlukový smog - zeleň rekultivačná - zeleň izolačná - zeleň ochranná (zosuvné územia - svahy pod Furčou, pod Heringešom) - doplniť min. dvojetážový porast v priemyselných zónach - podpora odstránenia bariérových prvkov a ŽP zaťažujúcich objektov
Historické krajinné štruktúry (HKŠ)	<ul style="list-style-type: none"> - ochrana historických krajinných štruktúr - rekonštrukcia aleje - rekonštrukcia plochy zelene / krajiny - adaptácia plochy zelene - podpora výhľadov a priehľadov - podpora tradičných záhrad / predzáhrad - obnova / zachovanie trvalých kultúr (sady, vinohrady – dnes už nie sú, v minulosti boli vinohrady okolo Košíc) - obnova / zachovanie trvalých kultúr (políčka)
Dizajn	<ul style="list-style-type: none"> - zeleň estetická – zdôrazňuje a podporuje kultúrny aspekt riešenia, založená je na funkčnosti, architektonicko-krajinárskej tvorbe, prevádzkovej prehľadnosti, vybavenosti plochy, využíva princípy priestorovej kompozície, princípy „zelenej architektúry“, dizajnérske prístupy, atypické prvky, kombináciu vegetačných prvkov rôzneho typu a druhu apod. - tematické parky – podpora identity jednotlivých parkov

	<ul style="list-style-type: none"> - medziblokové priestory – vybavenosť na pobyt, komunikáciu, krátkodobú rekreáciu - úprava – podľa kontextu: historizujúca, moderná, hight-tech-prvky, slohovosť apod. - úprava – v závislosti od cieľa - plochy podporujúce dynamiku, plochy ukladajúce
Biotechnické (Btech)	<ul style="list-style-type: none"> - revitalizácia stromov / ošetrovanie stromov - revitalizácia plôch zelene / rekultivačné opatrenia - podpora kvality údržby / určenie triedy intenzity údržby - zúrodňovacie opatrenia - založenie / ošetrovanie sádov a i. trvalých kultúr
Urbanisticko-architektonicko-krajinárske (UAK)	<ul style="list-style-type: none"> - podpora vybavenosti plôch zelene - doplnenie malej architektúry, prvky pre deti - podpora identity / dizajn - podpora identity - špecifické plochy (sakrálne ai.) - podpora kompozičnej osi zeleňou (aleje, stromoradia) - systém priehľadov a výhľadov, panoráma - podpora tematicky ladených plôch zelene - vytvoriť jadrá systému zelene - vytvoriť subjadrá systému zelene - pobytové, rekreačné, relaxačné, meditačné plochy
Manažmentové opatrenia v procese plánovania, rozhodovania a riadenia (Manažm)	<ul style="list-style-type: none"> - rozhodovanie zodpovedné k nasledovným generáciám - vytvoriť „krajinnú politiku“ mesta a definovať význam krajiny pre mesto - spracovať princíp rozvoja krajiny v dlhodobom horizonte formou prehlásenia - informovať občanov o zámeroch, projektoch, uplatniť participatívne plánovanie - spracovania UAS pre parky, drobné parkové plochy, pre vnútroblokové priestory ai. - spracovania UKŠ pre renaturalizáciu tokov, rekonštrukciu krajiny, ai. - spracovania DŠ – dopravných štúdií pre mesto i pre čiastkové problémy (garáže) - spracovania vykonávacích projektov na parky a drobné parkové úpravy - požadovať od investorov riešenie zelene v rámci investičných zámerov - požadovať spracovanie hodnotenia vplyvu investičného zámeru na krajinný ráz (charakteristický vzhľad krajiny) najmä pri umiestňovaní investícií do okrajových častí mesta, ktorý môže spracovať len osoba spôsobilá s osvedčením na výkon hodnotenia - spracovania vykonávacích projektov pre rekreačné plochy, športové plochy apod.

	<ul style="list-style-type: none"> - spracovanie projektovej dokumentácie pre rekonštrukciu krajiny – dosadbu remízok, podporu sprievodnej zelene tokov, na renaturalizáciu tokov, retenčných nádrží, polderov apod. - spracovanie stavebného objektu „vegetačné úpravy“ resp. krajinnno-architektonické úpravy pre každý investičný zámer, v ktorom sa riešia aj interiérové plochy (riešiť i náhradu za záber rastlého terénu) - v každom projekte riešiť exteriér s autorizovaným krajinným architektom, požadovať parafovanie objektu jeho autorizačnou pečiatkou - spracovať projekty ochrany prírody a krajiny v zmysle Zákona č. 543/2002 Z.z., (spracovať Dokument starostlivosti o dreviny, pasport plôch zelene, projekt ochrany stromov (v prípade snahy o vyhlásenie nových chránených stromov), projekt chránených území (v prípade návrhu nových chránených území) - spracovať pasport alejí, následne štúdie a projekty na ich obnovu - spracovať zoznam plôch pre náhradné výsadby, následne štúdie a projekty realizácie - spracovať pasport kvality sprievodných porastov vodných tokov, následne spracovať štúdiu s určením obnovy porastov, s definovaním infiltračného pásma apod. - spracovanie HTÚP (hospodársko-technických úprav pozemkov) na PPF pre jednotlivé katastrálne územia, v rámci toho riešiť veľkosť honov, šetrné využívanie ornej pôdy, rekultivačné zásahy, zúrodňovacie zásahy apod.)
--	--

Tab.č. 33 Tabuľka nižšie dokumentuje, ktoré opatrenia sú pre jednotlivé mestské časti prioritné.

MČ	KOŠICE - Mestská časť	EKOst	Mklim	ENVI	HKŠ	Btech	UAK	Dizajn	Manažm.
1	Džungľa		X	X					X
2	Kavečany				X		X		
3	Sever			X		X	X		X
4	Sídliisko Ťahanovce	X	X				X	X	X
5	Košice - Staré mesto		X		X	X		X	X
6	Ťahanovce		X	X			X		X
7	Lorinčík	X	X		X				
8	Luník IX		X	X		X			X
9	Myslava	X			X	X			
10	Pereš		X	X					
11	Poľov	X	X		X	X			X
12	Sídliisko KVP	X	X			X	X	X	X

MČ	KOŠICE - Mestská časť	EKOst	Mklim	ENVI	HKŠ	Btech	UAK	Dizajn	Manažm.
13	Šaca		X		X	X		X	X
14	MČ Košice - Západ	X	X			X	X	X	X
15	Sídliisko Dargovských hrdinov - Furča	X	X				X	X	X
16	Košická Nová Ves		X		X	X	X		X
17	Barca	X	X	X	X	X	X		X
18	MČ Košice - Juh	X	X	X			X		X
19	Krásna	X			X	X			X
20	Nad jazerom	X	X	X			X	X	X
21	Šebastovce	X	X	X					
22	Vyšné Opátske			X	X	X			

Tabuľka dokumentuje, že najviac opatrení si vyžadujú MČ 17 – Barca (je to dané rozhl'ahlou priemyselnou zónou), ďalej MČ 20 – Nad jazerom (nedostatok parkov a priemyselná zóna), MČ 12 – KVP (nedostatok parkov), MČ 14 – Západ.

9.4.3. Popis základných urbanisticko-krajinárskych plôch a ich funkcií:

Zeleň treba vnímať ako súčasť sídelnej štruktúry i ako funkciu doplnkovú k nosným funkciám územných celkov. Zeleň ako doplnková funkcia musí byť teda tvorená v súlade s hlavnou funkciou a podporovať ju. Pritom navyše je potrebné podporiť funkcie ekologické a environmentálne, ktorých nositeľom je len zeleň. Zeleň má teda dvojaké postavenie: v niektorých polohách ako doplnková funkcia (doplnok k funkcii dominantného objektu, napr. k objektom bývania, dopravy...), v iných polohách plní zeleň funkciu základnú, dominantnú.

- RD1 - Funkcia obytná, bývanie v rodinných domoch mestského typu (radová zástavba, individuálne domy, vily, rezidencie) – plochy zelene predstavujú doplnkové funkcie k funkcii prevládajúcej, zeleň plní funkciu prioritne mikroklimatickú, estetickú a úžitkovú.
- RD2 - Funkcia obytná, bývanie v rodinných domoch vidieckeho typu – plochy zelene predstavujú doplnkové funkcie k funkcii prevládajúcej, zeleň plní prioritne funkciu úžitkovú a ekostabilizačnú (podpora biodiverzity a tradičných hodnôt)
- BD1 - Funkcia obytná, bývanie v bytových domoch malopodlažných (do 4 poschodí) – plochy zelene predstavujú doplnkové funkcie k funkcii prevládajúcej, zeleň plní prioritne funkciu sociálno-oddychovú, mikroklimatickú a hygienickú.
- BD2 - Funkcia obytná, bývanie v bytových domoch viacpodlažných (nad 4 poschodia) – plochy zelene predstavujú doplnkové funkcie k funkcii dominantnej, zeleň plní prioritne funkciu pobytovú (krátkodobá rekreácia), ale i ekostabilizačnú, mikroklimatickú a hygienickú. U týchto plôch je zvýšená požiadavka na vybavenosť. Plochy zelene by mali byť tiež zaradené do systému sídelnej zelene. Zóna s funkciou bývania vo viacpodlažných BD by mala mať plochy parkovo upravené, resp. parky, kde by bola uplatnená prioritne funkcia sociálno-spoločenská, podporená vybavenosť plôch, napr. drobnou architektúrou, mobiliárom. U týchto plôch je dôležitá nápaditosť, aby plochy neboli príliš uniformné a anonymné, ale aby jednotlivé zóny bývania (najmä hromadných foriem) získali vlastnú identitu.

- OV - Funkcia občianskeho vybavenia – plochy zelene predstavujú doplnkovú funkciu k funkcii prevládajúcej, zeleň bude plniť rôzne funkcie od kultúrno-spoločenskej, cez edukačnú až po funkciu hygienickú, funkcia zelene sa nedá jednoznačne zadefinovať. Závisí od tvorivosti tímu, ktorý bude plochu zelene navrhovať.
- ŠR – zeleň športovo areálov plní často základ pre športové aktivity (trávnikové futbalové ihriská), ale môže plniť i funkciu doplnkovú napr. po obvode športového areálu. Práve plochy s doplnkovou funkciou je potrebné riešiť s ohľadom na rôzne vplyvy (hluk, prevládajúci vietor apod.). V závislosti od podmienok územia bude potom plocha riešená. Predpoklad je, že prioritne bude zeleň plniť funkciu mikroklimatickú a hygienickú.
- ZR – zeleň rekreačných areálov podporuje funkciu relaxačnú, oddychovú, rekondičnú, rehabilitačnú apod. Navyše zeleň bude plniť funkciu mikroklimatickú a hygienickú. Pre podporu uvedených funkcií je potrebné i kvalitné vybavenie plôch zelene rôznymi objektmi vybavenosti od stavebných objektov až po mobiliár.
- PV – funkcia pre plochy výroby, skladov, priemyslu apod. - plochy zelene predstavujú doplnkovú funkciu k funkcii prevládajúcej, zeleň bude plniť prioritne funkciu hygienickú (pohlcovanie emisií, pachov, eliminácia hluku apod.).
- Z – plochy sídelnej zelene, podpora "zelenej infraštruktúry", podpora environmentálnych funkcií (hygienická, pôdoochranná, vodochranná apod.), ekostabilizačných funkcií (biodiverzita, mikroklimatická, rekultivačná apod.), estetických funkcií (architektonické funkcie), apod. Plochy zelene sú tvorené v urbanizovanom prostredí vzhľadom na okolie, vzťahy, súvislosti, potreby. Niektoré plochy navyše majú špecifické funkcie v závislosti od podkategórie zelene, do ktorej spadajú (napr. zeleň izolačná ai.).
- K – prvky krajinnnej štruktúry – plochy mimo zastavaného územia s funkciou prioritne ekostabilizačnou, eko-environmentálnou, produkčnou a rekreačnou. V krajinnom prostredí sú dôležité dva „funkčné celky“, lesný pôdny fond a poľnohospodársky pôdny fond. V lesnom pôdnom fonde sa zákonom uplatňuje lesný hospodársky plán. V rámci neho sú lesy rozdelené na lesy hospodárske, lesy ochranné a lesy osobitného určenia, do ktorých spadajú i lesy rekreačné. Na poľnohospodárskom pôdnom fonde sa prestali uplatňovať 10-ročné hospodárske plány (HTUP – hospodársko-technické úpravy pozemkov), v rámci ktorých sa riešilo zúrodňovanie pozemkov, obnova TTP, náhradné rekultivácie, protierózne opatrenia ai. zásahy. Nahradili ich Pozemkové úpravy, ktoré sa však sústredili na vlastnícke vzťahy, na prístup k pozemkom a krajinnú štruktúru riešia len „doplnkovo“ a v súčasnosti (rok. 20013) sa nerieši z dôvodu nedostatku finančných zdrojov. Okrem toho sa do územia premietli dokumenty R-ÚSES a M-ÚSES, ktoré síce zadefinujú najcennejšie územia z hľadiska ekologickej stability, avšak realizáciu ich uplatňovania ďalej neriešia. Navyše sa venujú PPF len okrajovo, z hľadiska krajinnnej štruktúry a nie z hľadiska udržania optimálnych vlastností pôdy, ktorá zabezpečuje produkčnú schopnosť pôdy. HTUP a ÚSES by bolo potrebné prepojiť do jedného dokumentu a prijať tak opatrenia, ktoré tiež vedú k ekologickej stabilite krajiny.

V nasledovnej časti uvádzame špecifické opatrenia, ktoré sa týkajú konkrétnych území a nie sú teda všeobecne platné. Výmery plôch zelene podľa jednotlivých kategórií v jednotlivých MČ uvádzajú tabuľky, ktoré sú prílohou tejto štúdie.